

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
RYŠIŲ REGULIAVIMO TARNYBA**

TVIRTINU
Direktorius

Feliksas Dobrovolskis

**TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO PRIEMONIŲ TEIKIMO PASLAUGŲ
RINKOS TYRIMO ATASKAITA**

2014 m. balandžio 28 Nr. (43.4) LD-944

Vilnius

TURINYS

1. ĮVADAS	5
1.1. ELEKTRONINIŲ RYŠIŲ RINKŲ TYRIMŲ TEISINIS PAGRINDAS LIETUVOS RESPUBLIKOJE	5
1.2. TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO PRIEMONIŲ TEIKIMO PASLAUGŲ RINKOS TYRIMO PROCESO APŽVALGA	8
2. RINKOS APIBRĖŽIMAS.....	12
2.1. TRANSLIACIJŲ PASLAUGOS IR JŲ TENDENCIJOS LIETUVOJE	12
2.1.2. Transliacijų paslaugos samprata.....	12
2.1.2. Radijo ir televizijos transliacijų paslaugų atskyrimas	13
2.1.3. Radijo transliacijos Lietuvoje.....	13
2.1.4. Televizijos transliacijos Lietuvoje.....	14
2.3. TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO PASLAUGOS.....	16
2.3.1. Transliacijų perdavimo paslaugų samprata	16
2.4. TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO PRIEMONIŲ TEIKIMO PASLAUGŲ SAMPRATA IR TIPAI.....	17
2.4.1 Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų samprata.....	17
2.4.2. Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų tipai	18
2.4.3. Transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonės	19
2.4.4. Transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonės	21
2.4.5. Transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonės.....	22
2.4.6. Transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonės	22
2.5. TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO PRIEMONIŲ TEIKIMO PASLAUGŲ TARPUSAVIO PAKEIČIAMUMAS	23
2.5.1. Transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugų, transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugų ir transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų tarpusavio pakeičiamumas.....	23
2.5.2. Radijo transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų ir televizijos transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų pakeičiamumas	27
2.5.2.1. Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų ir televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų tarpusavio pakeičiamumas	27
2.5.2.2. Radijo transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugų ir televizijos transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugų tarpusavio pakeičiamumas.....	29
2.5.2.3. Radijo transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugų ir televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų tarpusavio pakeičiamumas	30
2.5.2.4. Radijo transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų ir televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų tarpusavio pakeičiamumas.....	30
2.6. GEOGRAFINĖ APRĖPTIS	31
2.7. TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO PRIEMONIŲ TEIKIMO PASLAUGŲ RINKOS	32
3. TRIJŲ KRITERIJŲ TESTAS	33
3.1. TRIJŲ KRITERIJŲ TESTAS RADIO TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO ANTŽEMINIAIS TINKLAIS PRIEMONIŲ RINKOJE.....	33
3.1.1. Pirmas kriterijus: kliūtys, kurios trukdo pradėti veikti Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje ir (ar) vystyti konkurencijai joje.....	33

3.1.2. Antras kriterijus: ar Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinka pasižymi tokiomis charakteristikoms, kurios lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendenciją be poreikio taikyti įpareigojimus, nurodytus Įstatymo 17 straipsnyje	35
3.1.3. Trečias kriterijus: bendrosios konkurencijos teisės pakankamumas sumažinti ar pašalinti kliūtis, kurios trukdo pradėti veikti rinkoje ir (ar) vystyti konkurencijai joje, ir (ar) įtvirtinti veiksmingą konkurenciją atitinkamoje rinkoje.....	36
3.2. TRIJŲ KRITERIJŲ TESTAS TELEVIZIJOS TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO ANTŽEMINIAIS TINKLAIS PRIEMONIŲ RINKOJE	37
3.2.1. Pirmas kriterijus: kliūtys, kurios trukdo pradėti veikti Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje ir (ar) vystyti konkurencijai joje.....	37
3.2.2. Antras kriterijus: ar rinka pasižymi tokiomis charakteristikoms, kurios lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendenciją be poreikio taikyti įpareigojimus, nurodytus Įstatymo 17 straipsnyje	38
3.2.3. Trečias kriterijus: bendrosios konkurencijos teisės pakankamumas sumažinti ar pašalinti kliūtis, kurios trukdo pradėti veikti rinkoje ir (ar) vystyti konkurencijai joje, ir (ar) įtvirtinti veiksmingą konkurenciją atitinkamoje rinkoje.....	39
3.3. TRIJŲ KRITERIJŲ TESTAS TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO PALYDOVINIO RYŠIO TINKLAIS PRIEMONIŲ RINKOJE	39
3.3.1. Antras kriterijus: ar rinka pasižymi tokiomis charakteristikoms, kurios lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendenciją be poreikio taikyti įpareigojimus, nurodytus Įstatymo 17 straipsnyje	39
3.4. TRIJŲ KRITERIJŲ TESTAS TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO IPTV TINKLAIS PRIEMONIŲ RINKOJE	40
3.4.1. Antras kriterijus: ar rinka pasižymi tokiomis charakteristikoms, kurios lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendenciją be poreikio taikyti įpareigojimus, nurodytus Įstatymo 17 straipsnyje	40
3.5. TRIJŲ KRITERIJŲ TESTAS TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO KABELINĖS TELEVIZIJOS TINKLAIS PRIEMONIŲ RINKOJE	41
3.5.1. Antras kriterijus: ar rinka pasižymi tokiomis charakteristikoms, kurios lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendenciją be poreikio taikyti įpareigojimus, nurodytus Įstatymo 17 straipsnyje	41
4. KONKURENCINĖS APLINKOS ANALIZĖ	43
4.1. KONKURENCIJOS VEIKSMINGUMO VERTINIMO KRITERIJAI	43
4.2. KONKURENCINĖS APLINKOS ANALIZĖ RADIO TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO ANTŽEMINIAIS TINKLAIS PRIEMONIŲ RINKOJE	43
4.2.1. Rinkos struktūra.....	43
4.2.2. Vertikaliai susijusios paslaugos.....	44
4.2.3. Įėjimo į rinką barjerai	45
4.2.4. Kompensuojanti pirkimo galia (pirkėjo derybinė galia)	46
4.2.5. Potenciali konkurencija	46
4.2.6. Konkurencijos problemos.....	48
4.2.7. Didelę įtaką Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje turinčių ūkio subjektų įvardijimas	49
4.3. KONKURENCINĖS APLINKOS ANALIZĖ TELEVIZIJOS TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO ANTŽEMINIAIS TINKLAIS PRIEMONIŲ RINKOJE.....	49
4.3.1. Rinkos struktūra.....	49
4.3.2. Vertikaliai susijusios paslaugos.....	51
4.3.3. Įėjimo į rinką barjerai	51
4.3.4. Kompensuojanti pirkimo galia (pirkėjo derybinė galia)	53
4.3.5. Potenciali konkurencija	54
4.3.6. Konkurencijos problemos.....	55

4.3.7. Didelę įtaką Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje turinčių ūkio subjektų įvardijimas	56
5. Įpareigojimų didelę įtaką rinkoje turinčiam ūkio subjektui nustatymas ir (ar) PAKEITIMAS	57
5.1. ĮPAREIGOJIMŲ DIDELĘ ĮTAKĄ RADIO TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO ANTŽEMINIAIS TINKLAIS PRIEMONIŲ RINKOJE TURINČIAM ŪKIO SUBJEKTUI LRTC NUSTATYMAS.....	57
5.1.1. Įpareigojimas suteikti prieigą	58
5.1.2. Nediskriminavimo įpareigojimas	59
5.1.3. Skaidrumo įpareigojimas	59
5.1.4. Kainų kontrolės ir sąnaudos apskaitos įpareigojimas.....	60
5.1.5. Apskaitos atskyrimo įpareigojimas	61
5.2. ĮPAREIGOJIMŲ DIDELĘ ĮTAKĄ TELEVIZIJOS TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO ANTŽEMINIAIS TINKLAIS PRIEMONIŲ RINKOJE TURINČIAM ŪKIO SUBJEKTUI LRTC NUSTATYMAS.....	62
5.2.1. Įpareigojimas suteikti prieigą	62
5.2.2. Nediskriminavimo įpareigojimas	63
5.2.3. Skaidrumo įpareigojimas.....	64
5.2.4. Kainų kontrolės ir sąnaudos apskaitos įpareigojimas.....	65
5.2.5. Apskaitos atskyrimo įpareigojimas	67
1 priedas.....	68
2 priedas.....	70

1. ĮVADAS

1.1. ELEKTRONINIŲ RYŠIŲ RINKŲ TYRIMŲ TEISINIS PAGRINDAS LIETUVOS RESPUBLIKOJE

2004 m. gegužės 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas (toliau – Įstatymas). Įstatymas perkėlė Europos Sąjungos reguliavimo sistemos nuostatas į nacionalinę teisę. Įstatymu ir jo pakeitimais perkelti šie Europos Sąjungos teisės aktai:

1. 1997 m. lapkričio 28 d. Tarybos sprendimas 97/838/EB dėl Europos bendrijos pritarimo, kiek tai susiję su jos kompetencija, PPO derybų dėl pagrindinių telekomunikacijų paslaugų rezultatams (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 11 skyrius, 27 tomas, p. 69).

2. 1998 m. kovo 30 d. Europos Komisijos rekomendacija dėl principų, taikomų organizacijoms, atsakingoms už vartotojų ginčų sprendimą ne teismo tvarka.

3. 1998 m. lapkričio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/84/EB dėl sąlygine prieiga grindžiamų paslaugų ir sąlyginės prieigos paslaugų teisinės apsaugos (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 6 skyrius, 3 tomas, p. 147).

4. 1999 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/5/EB dėl radijo ryšio įrenginių ir telekomunikacijų galinių įrenginių bei abipusio jų atitikties pripažinimo (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 13 skyrius, 23 tomas, p. 254).

5. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 676/2002/EB dėl radijo spektro politikos teisinio reguliavimo pagrindų Europos bendrijoje (Sprendimas dėl radijo spektro) (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 13 skyrius, 29 tomas, p. 317).

6. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/19/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir susijusių priemonių sujungimo ir prieigos prie jų (Prieigos direktyva) (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 13 skyrius, 29 tomas, p. 323) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/140/EB (OL 2009 L 337, p. 37), (toliau – Prieigos direktyva).

7. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/20/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų leidimo (Leidimų direktyva) (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 13 skyrius, 29 tomas, p. 337) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/140/EB (OL 2009 L 337, p. 37).

8. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (Pagrindų direktyva) (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 13 skyrius, 29 tomas, p. 349) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/140/EB (OL 2009 L 337, p. 37), (toliau – Pagrindų direktyva).

9. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/22/EB dėl universaliųjų paslaugų ir paslaugų gavėjų teisių, susijusių su elektroninių ryšių tinklais ir paslaugomis (Universaliųjų paslaugų direktyva) (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 13 skyrius, 29 tomas, p. 367) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/136/EB (OL 2009 L 337, p. 11).

10. 2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (Direktyva dėl privatumo ir elektroninių ryšių) (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 13 skyrius, 29 tomas, p. 514) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/136/EB (OL 2009 L 337, p. 11).

11. 2002 m. rugsėjo 16 d. Komisijos direktyva 2002/77/EB dėl konkurencijos elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų rinkoje (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 8 skyrius, 2 tomas, p. 178).

12. 2003 m. liepos 25 d. Europos Komisijos rekomendacija dėl vietos nustatymo informacijos elektroninių ryšių tinkluose siekiant teikti vietos nustatymu pagrįstas pagalbos skambučių paslaugas tvarkymo.

13. 2004 m. gruodžio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/108/EB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su elektromagnetiniu suderinamumu, suderinimo, panaikinanti Direktyvą 89/336/EEB (OL 2004 L 390, p. 24).

14. 2008 m. birželio 20 d. Europos Komisijos direktyva 2008/63/EB dėl konkurencijos telekomunikacijų galinių įrenginių rinkose (OL 2008 L 162, p. 20).

Įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos (toliau – Tarnyba) tikslas – veiksminga konkurencija elektroninių ryšių srityje, efektyvus elektroninių ryšių išteklių naudojimas bei užtikrinta elektroninių ryšių paslaugų vartotojų teisių apsauga.

Įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje išdėstyti Tarnybos uždaviniai:

1) užtikrinti sąlygas, reikalingas veiksmingai konkurencijai elektroninių ryšių, pirmiausia perduodant informacijos turinį elektroninių ryšių tinklais, rinkose, taip pat užtikrinti, kad nebūtų diskriminuojami ūkio subjektai, teikiantys elektroninių ryšių tinklus ir (arba) elektroninių ryšių paslaugas, bei skatinti elektroninių ryšių infrastruktūros plėtrą ir vystymą;

2) užtikrinti elektroninių ryšių paslaugų gavėjų, įskaitant neįgaliųjų, senyvo amžiaus ir specialių socialinių poreikių turinčių paslaugų gavėjų (fizinį asmenų, dėl amžiaus, neįgalumo, socialinių problemų iš dalies ar visiškai neturinčių, neįgijusių arba praradusių gebėjimus ar galimybes savarankiškai rūpintis asmeniniu gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime), teisių ir teisėtų interesų apsaugą, ypač užtikrindama paprastas ir nebrangias ginčų sprendimo procedūras ir skatinant viešųjų elektroninių ryšių paslaugų teikimo sąlygų ir tarifų skaidrumą, ir pagal kompetenciją užtikrinti galimybę naudotis universaliosiomis paslaugomis bei galimybę galutiniams paslaugų gavėjams turėti prieigą prie pasirinktos informacijos ir ją platinti teisės aktų nustatyta tvarka, taip pat galimybę naudotis pasirinkta programine įranga ir paslaugomis;

3) skatinti efektyvias ilgalaikes investicijas ir naujovių diegimą, taip pat elektroninių ryšių plėtrą;

4) užtikrinti efektyvų elektroninių ryšių išteklių naudojimą, taip pat, kad būtų pakankamai nacionalinių telefono ryšio numerių išteklių, reikalingų viešosioms elektroninių ryšių paslaugoms teikti, kad numeracijos planai ir procedūros būtų taikomi tokiu būdu, kuris užtikrintų vienodas visų viešųjų elektroninių ryšių paslaugų teikėjų galimybes, ypač užtikrindama, kad ūkio subjektai, kuriems skirti nacionalinių telefono ryšio numerių ištekliai, nediskriminuotų kitų elektroninių ryšių paslaugų teikėjų, kiek tai susiję su numeracijos sekomis, naudojamomis jų paslaugoms pasiekti;

5) pagal savo kompetenciją užtikrinti, kad Lietuvos Respublikoje naudojama aparatūra ir įrenginiai atitiktų Lietuvos Respublikoje galiojančius privalomus reikalavimus, užtikrinti aparatūros ir įrenginių elektromagnetinį suderinamumą;

6) pagal kompetenciją skatinti Europos Sąjungos vidaus rinkos plėtrą ir suderintą elektroninių ryšių reguliavimą Europos Sąjungoje;

7) bendradarbiauti su kompetentingomis institucijomis, tarp jų ir Valstybine duomenų apsaugos inspekcija, kad būtų užtikrinta žmogaus privataus gyvenimo neliečiamumo teisė, kiek tai susiję su asmens duomenų tvarkymu;

8) užtikrinti, kad operatoriai ir elektroninių ryšių paslaugų teikėjai vykdytų įpareigojimus, kurie gali būti nustatyti valstybės gynybos, nacionalinio saugumo ir viešosios tvarkos palaikymo interesais, taip pat ypatingų situacijų atvejais;

9) užtikrinti, kad viešųjų ryšių tinklų ir (arba) viešųjų elektroninių ryšių paslaugų teikėjai įgyvendintų tinkamas technines ir organizacines priemones savo teikiamų viešųjų ryšių tinklų ir (arba) viešųjų elektroninių ryšių paslaugų saugumui ir vientisumui užtikrinti.

Konkurencijos elektroninių ryšių srityje priežiūros srityje Tarnyba siekia, kad būtų sudarytos sąlygos veiksmingos konkurencijos elektroninių ryšių srityje egzistavimui ir plėtrai bei sąlygos, užkertančios kelią ūkio subjektams piktnaudžiauti savo įtaka rinkoje (Įstatymo 14 straipsnio 1 dalis).

Įstatymo 16 straipsnio 1 dalis numato, kad Tarnybos atliekamo rinkos tyrimo tikslas – siekti, kad elektroninių ryšių srityje būtų užtikrinta veiksminga konkurencija, o didelę įtaką turintiems ūkio

subjektams būtų užkirstas kelias piktnaudžiauti savo įtaka rinkoje. Tarnyba nustato rinkos tyrimo taisykles.

Rinkos tyrimo taisyklės yra patvirtintos Tarnybos direktoriaus 2004 m. rugsėjo 17 d. įsakymu Nr. 1V-297 „Dėl Rinkos tyrimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Taisyklės).

Taisyklės parengtos:

- 1) vadovaujantis Įstatymu;
- 2) įgyvendinant Pagrindų direktyvą;
- 3) įgyvendinant Prieigos direktyvą;
- 4) atsižvelgiant į 2007 m. gruodžio 17 d. Komisijos rekomendaciją 2007/879/EB dėl elektroninių ryšių sektoriaus atitinkamų produktų ir paslaugų rinkų, kurioms gali būti taikomas *ex ante* reguliavimas pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (OL 2007 L 344, p. 65) (toliau – Rinkų rekomendacija);

- 5) atsižvelgiant į 2002 m. Komisijos gaires dėl rinkos tyrimo nustatant didelę įtaką rinkoje pagal Bendrijos elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų reguliavimo sistemą (toliau – Didelės įtakos rinkoje nustatymo gairės);

- 6) atsižvelgiant į 2008 m. spalio 15 d. Komisijos rekomendaciją 2008/850/EB dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos 7 straipsnyje numatytų pranešimų, terminų ir konsultacijų (OL 2008 L 301, p. 23) (toliau – Pranešimų rekomendacija);

- 7) atsižvelgiant į Europos reguliuotojų grupės (angl. *European Regulators Group*, ERG) elektroninių ryšių tinklams ir paslaugoms bendrą poziciją dėl požiūrio į tinkamas priemones naujoje reguliavimo sistemoje (ERG (03) 30 rev1 ir ERG (06) 33) (toliau – Bendra pozicija dėl priemonių).

Pagal Įstatymo 16 straipsnio 6 dalį Tarnyba, tirdama rinkas, vadovaujasi Lietuvos Respublikos teisės aktais, Europos Sąjungos teise ir atsižvelgia į Europos Komisijos gaires bei rekomendacijas, taip pat Europos elektroninių ryšių reguliuotojų institucijos priimtas nuomones ir bendrąsias pozicijas.

Tarnyba atlieka Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinkos tyrimą vadovaudamasi:

1. Pagrindų direktyva;
2. Įstatymu;
3. Taisyklėmis;
4. Tarnybos direktoriaus 2013 m. rugsėjo 16 d. įsakymu Nr. 1V-1437 „Dėl Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinkos tyrimo“;

ir atsižvelgdama į:

1. Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymą (toliau – Visuomenės informavimo įstatymas);

2. Didelės įtakos rinkoje nustatymo gaires;

3. Rinkų rekomendaciją;

4. Pranešimų rekomendaciją;

5. Bendrą poziciją dėl priemonių;

6. 2003 m. vasario 11 d. Europos Komisijos rekomendacijos 2003/311/EB dėl atitinkamų produktų ir paslaugų rinkų elektroninių ryšių srityje, reikalaujančių *ex ante* reguliavimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos, aiškinamąjį memorandumą (toliau – Aiškinamasis memorandumas);

6. Europos Reguliatorių Grupės dokumentu „Trijų kriterijų taikymo gairės“ (angl. *Guidance on the Application of the Three Criteria*¹) (toliau – Trijų kriterijų taikymo gairės).

¹ ERG (08) 21 Galutinis pranešimas apie 3 kriterijų testą 080604
http://www.erg.eu/streaming/erg_08_21_erg_rep_3crit_test_final_080604.pdf?contentId=545221&field=ATTACHED_FILE.

Įstatymo 16 straipsnio 20 dalyje nurodyta, kad, atlikdama rinkos tyrimą, kurio metu sprendžia, ar ūkio subjektas turi didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, ir nustato įpareigojimus didelę įtaką rinkoje turintiems ūkio subjektams, Tarnyba atsižvelgia į atitinkamas tarptautinių sutarčių ir (arba) susitarimų nuostatas ir pagal kompetenciją užtikrina šių sutarčių ir (arba) susitarimų laikymąsi ir įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje.

Pagal Įstatymo 16 straipsnio 3 dalį Tarnyba atlieka rinkos tyrimą Europos Komisijai priėmus rekomendaciją, nustatančią atitinkamas produktų ir paslaugų rinkas, arba sprendimą, nustatantį Europos Sąjungos rinką, arba pakeitus šiuos teisės aktus.

Pagal Įstatymo 16 straipsnio 4 dalį Tarnyba taip pat turi teisę atlikti rinkos tyrimą:

- 1) suinteresuotų ūkio subjektų prašymu;
- 2) valstybės ar savivaldybių institucijų prašymu;
- 3) savo iniciatyva.

Įstatymo 16 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad rinkos tyrimo procedūrą sudaro šie etapai:

- 1) atitinkamos rinkos (produktų (paslaugų) ir geografinės), kurios charakteristikos gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą, apibrėžimas;
- 2) tyrimas, ar konkurencija atitinkamoje rinkoje yra veiksminga, ir, jeigu konkurencija nėra veiksminga, didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turinčių ūkio subjektų įvardijimas;
- 3) Įstatymo 17 straipsnyje nurodytų įpareigojimų nustatymas, pakeitimas ir (arba) panaikinimas didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektams.

Tarnybos parengtoje Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinkos tyrimo ataskaitoje (toliau – Ataskaita) pateikiama Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinkos tyrimo apžvalga ir aukščiau nurodytų rinkos tyrimo procedūros etapų analizė.

1.2. TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO PRIEMONIŲ TEIKIMO PASLAUGŲ RINKOS TYRIMO PROCESO APŽVALGA

Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinkos tyrimas pradėtas Tarnybos iniciatyva, kaip tą numato Įstatymo 16 straipsnio 4 dalies 3 punktas, Tarnybos direktoriaus 2013 m. rugsėjo 16 d. įsakymu Nr. 1V-1437 „Dėl Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinkos tyrimo“. Pastebėtina, kad Tarnyba iki šiol nebuvo atlikusi atskiro Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinkos tyrimo.

Pagal Taisyklių 6 punktą Tarnyba, tirdama atitinkamas rinkas, gali kartu ištirti ir artimai susijusias rinkas.

2006 m. ir 2010 m. atliktų Transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, rinkos tyrimų metu buvo nustatyta, kad transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, (toliau – transliacijų perdavimo paslauga) teikėjas teikia transliuotojams ir (arba) retransliuotojams transliacijų perdavimo paslaugą, naudodamas transliacijų perdavimo priemones. Transliacijų perdavimo priemonėmis laikoma elektroninių ryšių infrastruktūra (fiderinė įranga, antenos bei patalpos, kuriose ši įranga įrengiama, laidiniai tinklai ir kt.), naudojama tiesioginiam programų signalų perdavimui į galinius įrenginius. Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslauga yra būtina, kad transliuotojai ir retransliuotojai galėtų perduoti transliuojamą turinį galutiniams vartotojams. Programų signalai į galinius įrenginius yra perduodami transliacijų perdavimo priemonėmis pagal sutarties šalių – transliacijų perdavimo paslaugų teikėjo ir transliacijų perdavimo paslaugų gavėjo – sutartį.

Atlikus 2006 m. Transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, rinkos tyrimą, ūkio subjektas AB Lietuvos radijo ir televizijos centras (toliau – LRTC) pripažintas turinčiu didelę įtaką Antžeminio radijo transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas siuntėjui, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje², Antžeminės televizijos transliacijų perdavimo paslaugų,

² Tarnybos direktoriaus 2006 m. spalio 5 d. įsakymas Nr. 1V-1057 „Dėl ūkio subjekto AB Lietuvos radijo ir televizijos centro, turinčio didelę įtaką Antžeminio radijo transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas siuntėjui, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkoje“.

skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas siuntėjui, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje³, Antžeminio radijo transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas transliuotojui, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje⁴, ir Antžeminės televizijos transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas transliuotojui, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje⁵, rinkose. Atsižvelgiant į tai, kad ūkio subjektas, turintis didelę įtaką teikdamas transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugas, gali šią įtaką perkelti ir į transliacijų perdavimo paslaugų rinką, ir į tai, kad LRTC teikė daugiausiai transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų aukščiau išvardintose rinkose, LRTC, kiek tai susiję su transliacijų perdavimo paslaugų ir transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų teikimu, buvo nustatyti įpareigojimas suteikti prieigą, taip pat nediskriminavimo, skaidrumo, kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos, apskaitos atskyrimo įpareigojimai.

2010 m. Transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, rinkos tyrimo metu buvo išskirtos 7 transliacijų perdavimo paslaugų rinkos, kuriose nenustatyta veiksminga konkurencija ir kuriose reikalinga taikyti *ex ante* reguliavimą. LRTC pripažintas turinčiu didelę įtaką šešiose iš jų – Analoginio antžeminio radijo transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas siuntėjui LRTC, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje⁶, Analoginio antžeminio radijo transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas transliuotojui, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje⁷, Skaitmeninio antžeminio radijo transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas siuntėjui LRTC, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje⁸, Analoginės antžeminės televizijos transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas siuntėjui LRTC, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje⁹, Analoginės antžeminės televizijos transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas transliuotojui, teikiamų Lietuvos Respublikos

³ Tarnybos direktoriaus 2006 m. spalio 5 d. įsakymas Nr. 1V-1059 „Dėl ūkio subjekto AB Lietuvos radijo ir televizijos centro, turinčio didelę įtaką Antžeminės televizijos transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas siuntėjui, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkoje“.

⁴ Tarnybos direktoriaus 2006 m. spalio 5 d. įsakymas Nr. 1V-1056 „Dėl ūkio subjekto AB Lietuvos radijo ir televizijos centro, turinčio didelę įtaką Antžeminio radijo transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas transliuotojui, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkoje“.

⁵ Tarnybos direktoriaus 2006 m. spalio 5 d. įsakymas Nr. 1V-1058 „Dėl ūkio subjekto AB Lietuvos radijo ir televizijos centro, turinčio didelę įtaką Antžeminės televizijos transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas transliuotojui, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkoje“.

⁶ Tarnybos direktoriaus 2010 m. vasario 24 d. įsakymas Nr. 1V-240 „Dėl ūkio subjekto AB Lietuvos radijo ir televizijos centro, turinčio didelę įtaką Analoginio antžeminio radijo transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas siuntėjui AB Lietuvos radijo ir televizijos centrui, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkoje“.

⁷ Tarnybos direktoriaus 2010 m. vasario 24 d. įsakymas Nr. 1V-242 „Dėl ūkio subjekto AB Lietuvos radijo ir televizijos centro, turinčio didelę įtaką Analoginio antžeminio radijo transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas transliuotojui, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkoje“.

⁸ Tarnybos direktoriaus 2010 m. vasario 24 d. įsakymas Nr. 1V-241 „Dėl ūkio subjekto AB Lietuvos radijo ir televizijos centro, turinčio didelę įtaką Skaitmeninio antžeminio radijo transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas siuntėjui AB Lietuvos radijo ir televizijos centrui, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkoje“.

⁹ Tarnybos direktoriaus 2010 m. vasario 24 d. įsakymas Nr. 1V-243 „Dėl ūkio subjekto AB Lietuvos radijo ir televizijos centro, turinčio didelę įtaką Analoginės antžeminės televizijos transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas siuntėjui AB Lietuvos radijo ir televizijos centrui, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkoje“.

teritorijoje¹⁰, ir Skaitmeninės antžeminės televizijos transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas siuntėjui LRTC, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje¹¹, rinkose. Ūkio subjektas TEO LT, AB, buvo pripažintas turinčiu didelę įtaką Skaitmeninės antžeminės televizijos transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas siuntėjui TEO LT, AB, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkoje¹². LRTC transliacijų perdavimo paslaugų rinkose, kuriose jis pripažintas turinčiu didelę įtaką, buvo palikti galioti, pakeisti ir (ar) nustatyti įpareigojimai, kiek jie susiję su atitinkamomis transliacijų perdavimo paslaugomis ir transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugomis.

2012 m. spalio 29 d. Lietuvoje buvo išjungta analoginė antžeminė televizija. Atsižvelgdama į tai, Tarnyba 2013 m. balandžio 9 d. Tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. 1V-579 „Dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus įsakymų, kuriais ūkio subjektas AB Lietuvos radijo ir televizijos centras yra pripažintas turinčiu didelę įtaką Analoginės antžeminės televizijos transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas siuntėjui AB Lietuvos radijo ir televizijos centrui, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, ir Analoginės antžeminės televizijos transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas transliuotojui, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkose pripažinimo netekusiais galios“ pripažino netekusiais galios šiuos Tarnybos direktoriaus įsakymus:

1. 2006 m. spalio 5 d. įsakymą Nr. 1V-1059 „Dėl ūkio subjekto AB Lietuvos radijo ir televizijos centro, turinčio didelę įtaką Antžeminės televizijos transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas siuntėjui, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkoje“.

2. 2006 m. spalio 5 d. įsakymą Nr. 1V-1058 „Dėl ūkio subjekto AB Lietuvos radijo ir televizijos centro, turinčio didelę įtaką Antžeminės televizijos transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas transliuotojui, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkoje“.

3. 2010 m. vasario 24 d. įsakymą Nr. 1V-243 „Dėl ūkio subjekto AB Lietuvos radijo ir televizijos centro, turinčio didelę įtaką Analoginės antžeminės televizijos transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas siuntėjui AB Lietuvos radijo ir televizijos centrui, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkoje“.

4. 2010 m. vasario 24 d. įsakymą Nr. 1V-245 „Dėl ūkio subjekto AB Lietuvos radijo ir televizijos centro, turinčio didelę įtaką Analoginės antžeminės televizijos transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas transliuotojui, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkoje“.

Aukščiau minėtus Tarnybos direktoriaus įsakymus pripažinus netekusiais galios, ūkio subjektui LRTC buvo panaikinti įpareigojimai, kiek tai yra susiję su analoginės antžeminės televizijos transliacijų perdavimo paslaugomis, skirtomis turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, ir analoginės antžeminės televizijos transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslauga teikimu.

¹⁰ Tarnybos direktoriaus 2010 m. vasario 24 d. įsakymas Nr. 1V-245 „Dėl ūkio subjekto AB Lietuvos radijo ir televizijos centro, turinčio didelę įtaką Analoginės antžeminės televizijos transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas transliuotojui, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkoje“.

¹¹ Tarnybos direktoriaus 2010 m. vasario 24 d. įsakymas Nr. 1V-244 „Dėl ūkio subjekto AB Lietuvos radijo ir televizijos centro, turinčio didelę įtaką Skaitmeninės antžeminės televizijos transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas siuntėjui AB Lietuvos radijo ir televizijos centrui, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkoje“.

¹² Tarnybos direktoriaus 2010 m. vasario 24 d. įsakymas Nr. 1V-246 „Dėl ūkio subjekto TEO LT, AB, turinčio didelę įtaką Skaitmeninės antžeminės televizijos transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas siuntėjui TEO LT, AB, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkoje“.

Trečiasis Transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, rinkos tyrimas pradėtas 2012 m. spalio 3 d. Tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. 1V-1310 „Dėl Transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, rinkos tyrimo“. Tarnyba 2013 m. kovo 21 d. raštu Nr. (43.4) 1B-1386 ir 2013 m. kovo 25 d. raštu Nr. (43.4) 1B-1439 paprašė 82 ūkio subjektų užpildyti Tarnybos interneto svetainėje skelbiamą Transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, rinkos tyrimo anketą (toliau – Anketa). Anketos gavėjų sąrašas pateiktas šios Ataskaitos priede.

Pagal Taisyklių 10 punktą Tarnyba, atlikdama rinkos tyrimą, gali naudotis bet kuria turima ar prieinama informacija apie atitinkamą rinką ir (ar) ūkio subjektus, taip pat ir kitų rinkos tyrimų metu surinkta informacija, ūkio subjektų pareikštais vertinimais. Atsižvelgiant į tai, Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinkos tyrimui atlikti buvo naudojama informacija, gauta respondentams užpildžius ir pateikus Tarnybai Anketas, Bendrųjų vertimosi elektroninių ryšių veikla sąlygų aprašo, patvirtinto Tarnybos direktoriaus 2005 m. balandžio 8 d. įsakymu Nr. 1V-340 „Bendrųjų vertimosi elektroninių ryšių veikla sąlygų aprašo patvirtinimo“, nustatyta tvarka ir sąlygomis pateikta informacija, taip pat kita Tarnybos turima informacija ir kita viešai paskelbta informacija.

Tarnyba, remdamasi aukščiau nurodyta informacija, atliko Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinkos tyrimą ir parengė šią Ataskaitą. Šiame rinkos tyrime tiriama situacija rinkoje nuo 2008 m. IV ketv. iki 2012 m. pabaigos (toliau – tiriamasis laikotarpis).

2. RINKOS APIBRĖŽIMAS

Įstatymo 16 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad pirmasis Tarnybos atliekamos rinkos tyrimo procedūros etapas yra atitinkamos rinkos (produktų (paslaugų) ir geografinės), kurios charakteristikos gali pateisinti Įstatymo 17 straipsnyje nurodytų įpareigojimų taikymą, apibrėžimas.

Vadovaujantis Taisyklių 15 punktu, atitinkama rinka apibrėžiama apibūdinant ją sudarančius produktus (paslaugas) ir įvertinant atitinkamos rinkos geografinę aprėptį, atsižvelgiant į pradinius produktus (paslaugas) ir pradinę geografinę teritoriją. Atitinkamą rinką sudaro visi produktai (paslaugos), kurie yra pakankamai pakeičiami tarpusavyje, atsižvelgiant į jų objektyvias charakteristikas, kainas ir (ar) paskirtį, taip pat į konkurencijos sąlygas ir paklausos bei pasiūlos struktūrą tiriamoje rinkoje. Atitinkamos rinkos geografinė aprėptis yra geografinė teritorija, kurioje atitinkami operatoriai dalyvauja atitinkamų produktų (paslaugų) pasiūloje bei paklausoje, kurioje konkurencijos sąlygos yra panašios ar pakankamai homogeniškos ir kuri gali būti atskirta nuo kaimyninių teritorijų, kuriose vyraujančios konkurencijos sąlygos yra pastebimai skirtingos.

Šiame Ataskaitos skyriuje bus apžvelgtos transliacijų paslaugos, transliacijų perdavimo paslaugos ir apibrėžtos transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugos, atliekama šių paslaugų pakeičiamumo paslaugos ir pasiūlos atžvilgiu analizė ir nustatoma transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinkos (-ų) geografinė aprėptis.

2.1. TRANSLIACIJŲ PASLAUGOS IR JŲ TENDENCIJOS LIETUVOJE

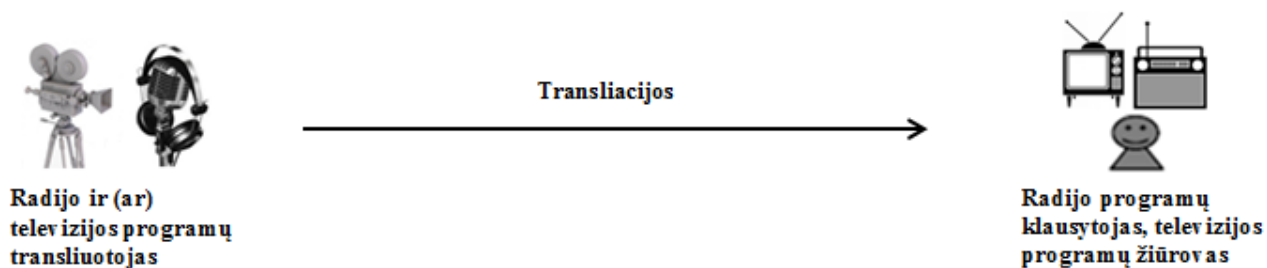
Šiame Ataskaitos skyriuje yra pateikiama transliacijų paslaugos samprata, apžvelgiama, kokios transliacijų paslaugos buvo teikiamos Lietuvoje, kokios buvo šių paslaugų tendencijos tiriamuoju laikotarpiu. Atkreiptinas dėmesys, kad transliacijų paslaugos nėra šio rinkos tyrimo objektas, todėl transliacijų paslaugos bus apžvelgiamos tik ta dalimi, kiek reikia, kad tolimesniuose šios Ataskaitos skyriuose būtų galima apibrėžti Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinką.

2.1.2. Transliacijų paslaugos samprata

Pagal Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 67 dalį televizijos programų transliavimas – tai visuomenės informavimo audiovizualinėmis priemonėmis paslauga, kurią teikia visuomenės informavimo audiovizualinėmis priemonėmis paslaugų teikėjas, skirta programoms žiūrėti pagal programų tvarkaraštį jų transliavimo metu, o pagal to paties straipsnio 50 dalį radijo programų transliavimas – visuomenės informavimo paslauga, kurią teikia radijo programų transliuotojas, skirta tuo pačiu metu klausyti programas pagal programų tvarkaraštį.

Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 49 dalyje radijo programa apibrėžiama kaip „radijo transliuotojo transliuojamų programų, skleidžiamų visuomenei elektroninių ryšių tinklais, visuma“. Pagal Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 66 dalį televizijos programa – televizijos programų transliuotojo transliuojamų programų, skleidžiamų visuomenei elektroninių ryšių tinklais, visuma. Vadovaujantis Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 51 dalimi, radijo programų transliuotojas – radijo programų transliavimo paslaugų teikėjas, kuriam tenka redakcinė atsakomybė už radijo programų turinio parinkimą ir jo išdėstymą radijo programų tvarkaraštyje ir kuris kuria, rengia radijo programas ir (ar) atskiras programas, ir jas perduoda visuomenei arba leidžia kitam asmeniui nepakeistas perduoti visuomenei, o pagal to paties straipsnio 68 dalį televizijos programų transliuotojas – televizijos programų transliavimo paslaugų teikėjas, kuriam tenka redakcinė atsakomybė už visuomenės informavimo audiovizualinėmis priemonėmis paslaugos turinio parinkimą ir jo išdėstymą televizijos programų tvarkaraštyje ir kuris kuria, rengia televizijos programas ir (ar) atskiras programas, ir jas perduoda visuomenei arba leidžia kitam asmeniui nepakeistas perduoti visuomenei. Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 60 dalyje retransliuotojas apibrėžiamas kaip „asmuo, kuris retransliuoja visuomenei nepakeistas transliuojamas radijo ir (ar) televizijos programas arba atskiras programas.“

Taigi transliuotojai ir retransliuotojai visuomenei, t. y. radijo programų klausytojams ir (ar) televizijos programų žiūrovams, elektroninių ryšių tinklais perduoda radijo ir (ar) televizijos programas (toliau taip pat – transliacijos) (žr. 1 pav.).

1 pav. Transliacijų paslaugų teikimo schema.

Transliacijų gavėjai – televizijos programų žiūrovai ir radijo programų klausytojai (toliau taip pat – galutiniai vartotojai), priimančys transliacijas galiniais įrenginiais¹³. Transliacijos į galinius įrenginius yra perduodamos elektroninių ryšių tinklais. Įstatymo 3 straipsnio 16 dalyje elektroninių ryšių tinklas apibrėžiamas kaip „perdavimo sistemos ir (arba) komutavimo bei maršruto parinkimo įranga, kitos priemonės, įskaitant pasyviuosius tinklo elementus, leidžiančios perduoti signalus laidinėmis, radijo, optinėmis ar kitomis elektromagnetinėmis priemonėmis, įskaitant palydovinius tinklus, fiksuotuosius (kanalų ir paketų komutavimo, įskaitant internetą) ir judriuosius antžeminius tinklus, elektros perdavimo kabelines sistemas (kiek jos naudojamos signalams perduoti), tinklus, naudojamus radijo ir (arba) televizijos programoms transliuoti (retransliuoti), ir kabelinės televizijos bei mikrobangų daugiakanalės televizijos tinklus neatsižvelgiant į perduodamos informacijos pobūdį.“ Lietuvos Respublikoje veikiančių transliuotojų transliacijos gali būti perduodamos galutiniams vartotojams antžeminiiais tinklais, palydovinio ryšio tinklais, kabelinės televizijos tinklais, mikrobangų daugiakanalės televizijos (toliau – MDTV) tinklais, IPTV (angl. *Internet Protocol Television*) tinklais, plačiajuosčio ryšio tinklais.

2.1.2. Radijo ir televizijos transliacijų paslaugų atskyrimas

Paprastai yra išskiriamos šios transliacijos – radijo transliacijos ir televizijos transliacijos. Šiame rinkos tyrime taip pat bus nagrinėjamos tik radijo ir televizijos transliacijos.

Televizijos transliacijos teikia vaizdinę ir garsinę informaciją, o radijo transliacijos – tik garsinę informaciją. Televizijos ir radijo transliacijomis pateikiama informacija paprastai yra skirtingo pobūdžio. Televizijos programomis yra rodomi filmai, koncertai, laidos, pateikiamos naujienos ir kitas turinys, kur svarbu vaizdu patraukti paslaugų gavėjo dėmesį. Radijo programomis yra transliuojama muzika, laidos, naujienos ir pateikiama kita informacija, kur svarbu garsine informacija patraukti paslaugų gavėjo dėmesį. Atsižvelgiant į tai, kad televizijos ir radijo transliacijomis yra pateikiamas skirtingas turinys, kuris tenkina skirtingus galutinių vartotojų poreikius, galutinių vartotojų (klausytojų ir žiūrovų) atžvilgiu radijo transliacijos ir televizijos transliacijos nėra laikomos pakeičiančios viena kitą paklausos atžvilgiu. Tai yra radijo ir televizijos transliacijos nėra paslaugos, kurias galima būtų jungti į vieną atitinkamą mažmeninių paslaugų rinką.

2.1.3. Radijo transliacijos Lietuvoje

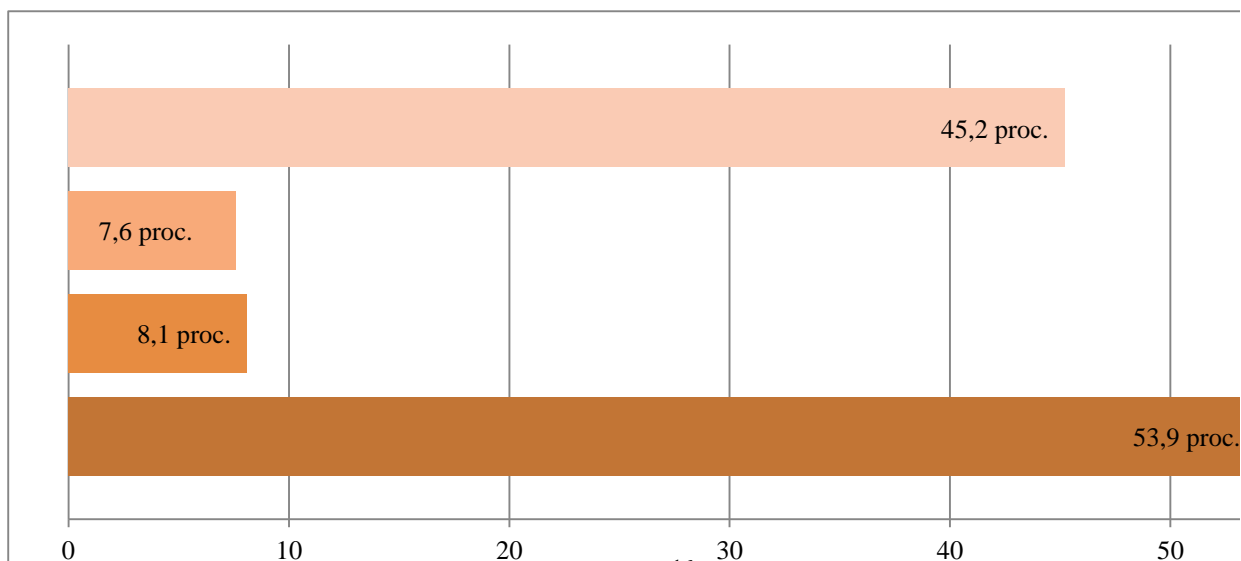
¹³ Įstatymo 3 straipsnio 22 dalis: **Galinis įrenginys** – leidžiantis priimti ir (arba) perduoti informaciją įrenginys ar jo atitinkama dalis, skirti tiesiogiai ar netiesiogiai bet kokiomis priemonėmis būti prijungti prie viešųjų ryšių tinklų

Remiantis Lietuvos radijo ir televizijos komisijos¹⁴ (toliau – LRTK) skelbiama informacija¹⁵, Lietuvoje, tiek 2008 m. pabaigoje, tiek 2012 m. pabaigoje veiklą vykdė 48 radijo transliuotojai. 2008 m. buvo transliuojamos 55 radijo programos, o 2012 m. radijo transliuotojai transliavo 53 radijo programas. 2008 m. radijo transliacijos buvo transliuojamos analoginio antžeminio radijo tinklais, skaitmeninio antžeminio radijo stotimi Vilniuje, kabelinės televizijos tinklais, palydovinio ryšio tinklais, IPTV tinklais, plačiajuosčio ryšio tinklais, laidinio radijo tinklais. 2010 m. vasario 1 d. dėl mažos radijo transliacijų skaitmeninio antžeminio radijo tinklais paklausos, taip pat dėl šalies ekonomikos sulėtėjimo, radijo programų transliuotojų iniciatyva radijo programų transliavimas skaitmeninio antžeminio radijo stotimi Vilniuje buvo nutrauktas. 2012 m. pabaigoje klausytojai galėjo klausytis radijo transliacijų, transliuojamų arba retransliuojamų, analoginio antžeminio radijo tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, plačiajuosčio ryšio tinklais, laidinio radijo tinklais, palydovinio ryšio tinklais.

Radijo transliacijos analoginio antžeminio radijo tinklais yra pats populiariausias radijo programų klausymo būdas, nes šios paslaugos yra nemokamos (klausytojui nereikia mokėti jokių vienkartinių ar periodinių užmokesčių norint klausyti radijo transliacijų), o radijo imtuvai yra nebrangūs, nedideli ir plačiai naudojami buityje (jie yra automobiliuose, buitinėse garso sistemose, mobiliuosiuose telefonuose).

2.1.4. Televizijos transliacijos Lietuvoje

Tiriamuoju laikotarpiu žiūrovas galėjo žiūrėti televizijos programas, transliuojamas arba retransliuojamas naudojant kelias technologijas: skaitmeninės ir analoginės antžeminės televizijos tinklus, kabelinės televizijos tinklus, MDTV tinklus, IPTV tinklus, palydovinio ryšio tinklus. Labiausiai buvo paplitusios transliacijos, teikiamos skaitmeninės antžeminės televizijos tinklais (žr. 2 pav.).

2 pav. Televizijos programų priėmimo būdai, proc.¹⁶ nuo namų ūkių, turinčių televizorių, 2012 m. II pusmetį

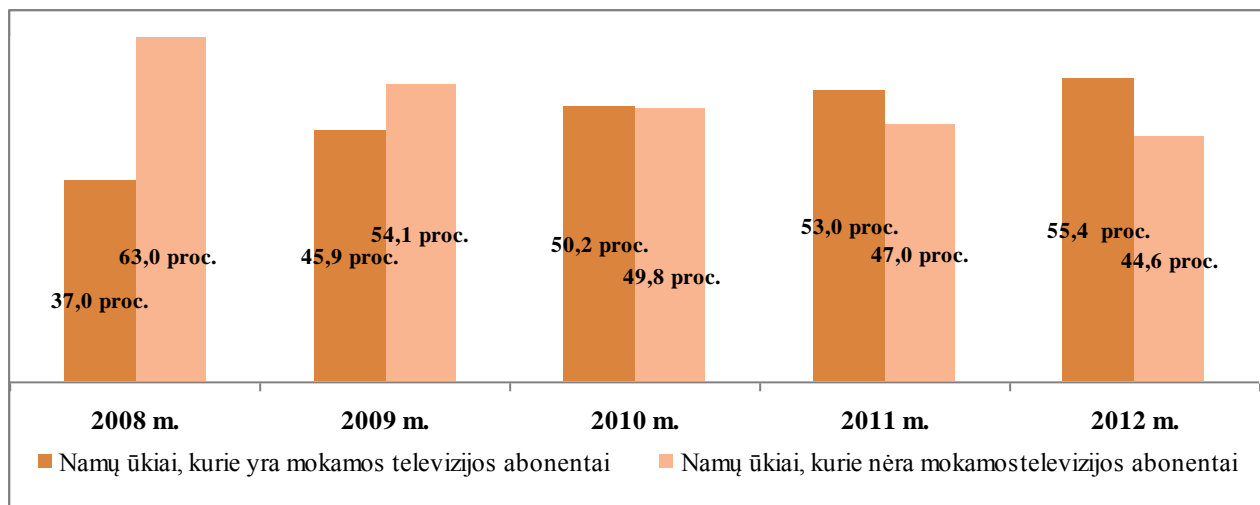
Taip pat, tiriamuoju laikotarpiu, žiūrovai galėjo rinkti mokamas arba nemokamas televizijos transliacijas. Mokamų televizijos transliacijų patrauklumas dėl rodomų programų skaičiaus ir

¹⁴ Lietuvos Respublikos institucija, kuri yra atsakinga už radijo ir televizijos transliavimo veiklos licencijavimą ir transliuojamų radijo ir televizijos programų turinio priežiūrą.

¹⁵ LRTK rengiamose metų ataskaitose skelbia informaciją apie radijo ir televizijos transliuotojus, jų transliuojamas programas, geografinę veiklos teritoriją, transliuojamų programų populiarumą. Minėtos LRTK ataskaitos yra skelbiamos LRTK interneto svetainėje - http://www.rtk.lt/lt/naujienos/aktualijos/lrtk_2012_metu_ataskaita.

¹⁶ Pasiskirstymo suma yra daugiau nei 100 proc. (114,8 proc.). Tai rodo, jog vienas namų ūkis televizijos programų signalus priėmė daugiau nei vienu būdu.

technologinių sprendimų įvairovės lėmė tai, kad daugiau namų ūkių rinkosi mokamas televizijos transliacijas, nei nemokamas (žr. 3 pav.). Tačiau, kaip matyti iš 4 paveikslo, nemokamas televizijos transliacijas žiūrinčių namų ūkių dalis išlieka didelė – 2012 m. pabaigoje 44,6 proc. namų ūkių rinkosi nemokamas televizijos transliacijas. Tokią situaciją galėjo lemti tai, kad Lietuvoje transliuojama ir retransliuojama daug nemokamų televizijos programų ir jos tenkina pagrindinius žiūrovų poreikius.

3 pav. Mokamos ir nemokamos televizijos abonentų pasiskirstymas tiriamuoju laikotarpiu

Nemokamos televizijos transliacijos tiriamuoju laikotarpiu buvo transliuojamos analoginės antžeminės televizijos, skaitmeninės antžeminės televizijos ir palydovinio ryšio tinklais. Tačiau žiūrovas, žiūrėdamas nemokamas televizijos transliacijas, transliuojamas palydovinio ryšio tinklais, galėjo matyti tik vieną lietuvišką programą ir daug užsienio televizijos programų. 2012 m. spalio 29 d. Lietuvoje buvo išjungta analoginė antžeminė televizija. Dėl to, nemokamų televizijos transliacijų, transliuojamų analoginės antžeminės televizijos tinklais, tiriamojo laikotarpio pabaigoje matyti jau nebuvo galima. Mokamos televizijos transliacijos yra transliuojamos arba retransliuojamos kabelinės televizijos tinklais, MDTV tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir plačiajuosčio ryšio tinklais.

Tiriamąjo laikotarpio pabaigoje Lietuvoje mokamas televizijos transliacijas teikė 41 kabelinės televizijos paslaugų teikėjas, 2 MDTV paslaugų teikėjai, 2 skaitmeninės antžeminės televizijos teikėjai, 9 IPTV paslaugų teikėjai, 1 palydovinės televizijos teikėjas. Lyginant su 2008 m. veikusių mokamų televizijos transliacijų teikėjų skaičiumi, 2012 m. mažėjo televizijos programų retransliuotojų kabelinės televizijos tinklais ir MDTV tinklais skaičius (žr. 1 lentelę), tačiau šis mažėjimas sietinas ne su veiklos nutraukimu, bet su paslaugų teikėjų jungimusi.

1 lentelė. Mokamų televizijos transliacijų teikėjų skaičiaus dinamika tiriamuoju laikotarpiu, vnt.

Metai	Kabelinė televizijos tinklais	MDTV tinklais	Skaitmeninės antžeminės televizijos tinklais	Palydovinio ryšio tinklais	IPTV tinklais
2012 m.	41	2	2	1	9
2011 m.	44	3	2	1	7
2010 m.	49	3	2	1	8
2009 m.	47	4	2	1	7
2008 m.	48	4	2	1	2

Kalbant apie mokamų televizijos transliacijų teikėjus, pastebėtina tai, kad kai kurie mokamų televizijos programų retransliuotojai, mokamas televizijos programas retransliuoja keliais būdais. Pvz., TEO LT, AB mokamas televizijos programas retransliuoja skaitmeninės antžeminės televizijos tinklais ir IPTV tinklais; UAB „BALTICUM TV“ mokamas televizijos programas

retransliuoja skaitmeninės antžeminės televizijos tinklais, IPTV tinklais, kabelinės televizijos tinklais ir MDTV tinklais; UAB „Cgates“ mokamas televizijos transliacijas teikė kabelinės televizijos tinklais ir MDTV tinklais. Vertinant mokamų televizijos transliacijų teikėjus bendrai, jų neskaidant pagal mokamos televizijos transliacijų teikimo būdus, 2012 m. pabaigoje Lietuvoje buvo 41 mokamos televizijos transliacijų teikėjas.

Išvados:

1. Tiriamojo laikotarpio pabaigoje buvo galima klausyti radijo transliacijų, transliuojamų analoginio antžeminio radijo tinklais, kabelinės televizijos tinklais, plačiajuosčio ryšio tinklais, palydovinio ryšio tinklais, laidinio radijo tinklais, IPTV tinklais.

2. Populiariausios buvo radijo transliacijos analoginio antžeminio radijo tinklais. Kitais būdais transliuojamos (kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais) arba retransliuojamos radijo transliacijos laikomos radijo transliacijos analoginio antžeminio radijo tinklais papildančiomis ir klausytojų auditoriją išplečiančiomis transliacijomis.

3. Tiriamojo laikotarpio pabaigoje Lietuvoje buvo galima matyti televizijos transliacijas, transliuojamas skaitmeninės antžeminės televizijos tinklais, kabelinės televizijos tinklais, MDTV tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais, plačiajuosčio ryšio tinklais.

4. Populiariausias būdas priimti televizijos transliacijas yra skaitmeninės antžeminės televizijos tinklai ir 53,9 proc. namų ūkių, turinčių televizorius, 2012 m. II pusmetį žiūrėjo televizijos transliacijas, teikiamas skaitmeninės antžeminės televizijos tinklais. Tačiau net 45,2 proc. namų ūkių, turinčių televizorius, žiūrėjo televizijos transliacijas, teikiamas kabelinės televizijos tinklais.

5. Tiriamojo laikotarpio pabaigoje namų ūkiai daugiausia (55,4 proc.) rinkosi mokamas televizijos transliacijas.

6. Lietuvoje 2012 m. pabaigoje buvo 41 ūkio subjektas, kuris teikė mokamas televizijos transliacijas. Daugiausia tiriamuoju laikotarpiu buvo mokamų televizijos transliacijų, teikiamų kabelinės televizijos tinklais, teikėjų.

2.3. TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO PASLAUGOS

Šiame Ataskaitos skyriuje, bus trumpai apžvelgiamos transliacijų perdavimo paslaugos ir jų samprata. Atkreiptinas dėmesys, kad transliacijų perdavimo paslaugos nėra šio rinkos tyrimo objektas, todėl transliacijų perdavimo paslaugos bus apžvelgiamos tik ta dalimi, kiek reikia, kad tolimesniuose šios Ataskaitos skyriuose būtų galima apibrėžti Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinką.

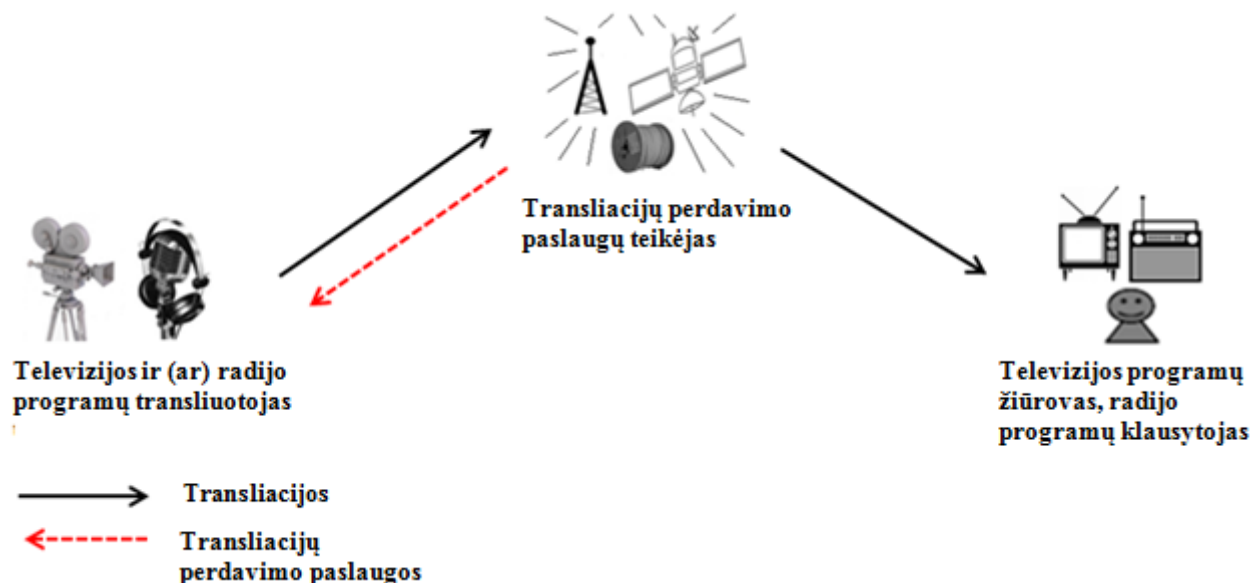
2.3.1. Transliacijų perdavimo paslaugų samprata

Kaip nurodyta Ataskaitos 2.2 skyriuje, transliuotojų ir retransliuotojų transliacijos yra perduodamos galutiniams vartotojams. Tam, kad transliacijos būtų perduotos galutiniams vartotojams, transliuotojai ir retransliuotojai perka transliacijų perdavimo paslaugas iš transliacijų perdavimo paslaugų teikėjų arba, sukūrę savo infrastruktūrą, šias paslaugas teikia patys sau. Transliacijų perdavimo paslauga – elektroninių ryšių paslauga¹⁷, kuria transliacijos elektroninių ryšių tinklais yra perduodamas į galinius įrenginius.

Taigi, transliuotojai turinį pateikia transliacijų perdavimo paslaugų teikėjams, o šie ji perduoda elektroninių ryšių tinklais į galinius įrenginius (žr. 4 pav.). Pastebėtina, kad transliacijų

¹⁷ Įstatymo 3 straipsnio 15 dalis: **Elektroninių ryšių paslauga** – paprastai už atlygį teikiama paslauga, kurią visiškai ar daugiausia sudaro signalų perdavimas elektroninių ryšių tinklais, įskaitant telekomunikacijų paslaugas ir perdavimo (siuntimo) paslaugas transliavimui (retransliavimui) naudojamais tinklais. Elektroninių ryšių paslaugos neapima elektroninių ryšių tinklais ar naudojant elektroninių ryšių paslaugas perduodamos informacijos turinio teikimo ar redakcinės turinio kontrolės paslaugų, tarp jų informacinės visuomenės paslaugų, kurių visiškai ar daugiausia nesudaro signalų perdavimas elektroninių ryšių tinklais.

perdavimo paslaugų gavėju yra transliuotojas, o ne galutinis vartotojas (radijo programų klausytojas ir (ar) televizijos programų žiūrovas).

4 pav. Transliacijų perdavimo paslaugų teikimo schema

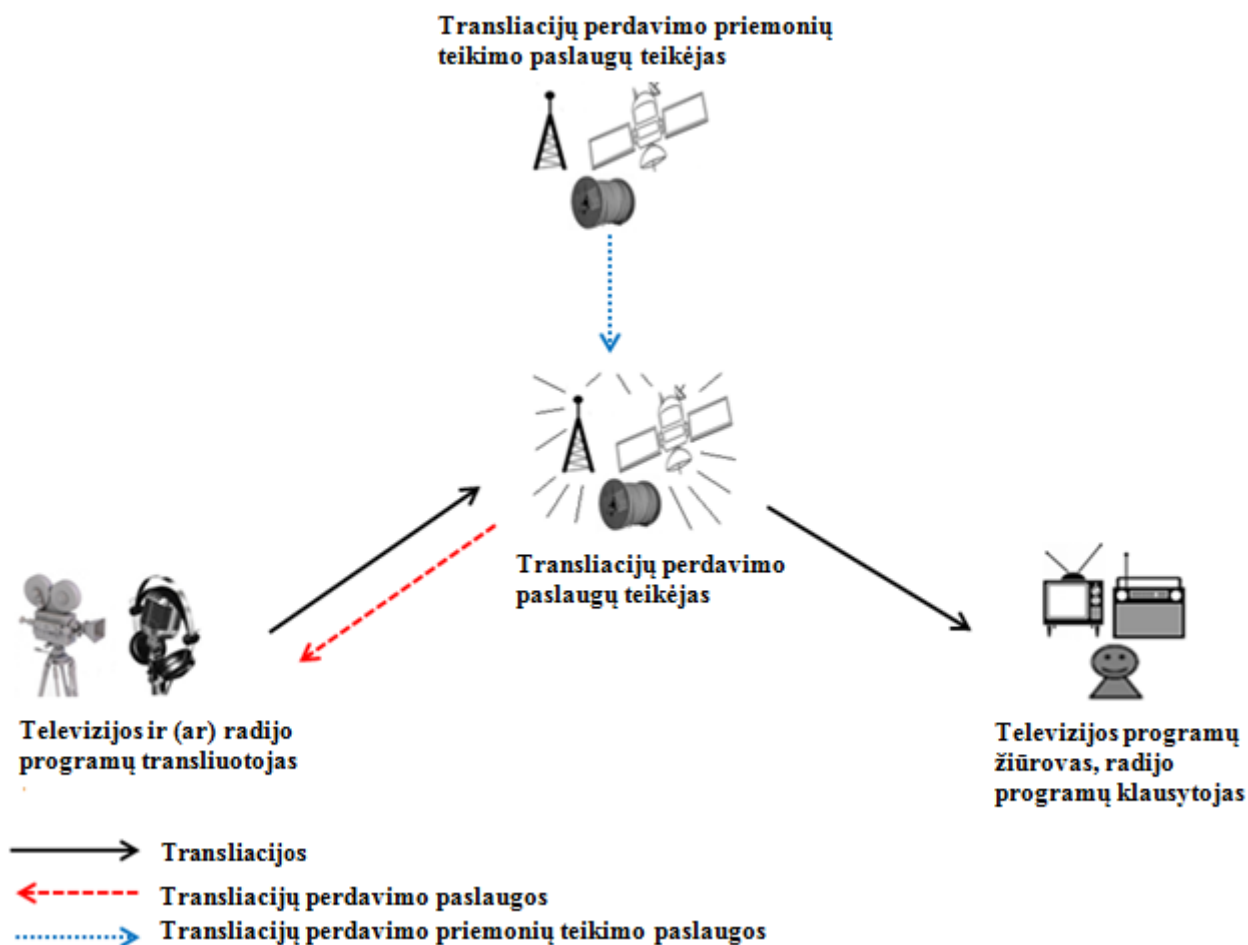
Ataskaitos 2.2 skyriuje išvardintų transliacijų paslaugų teikimo tipai, kartu atspindi ir technologiją, kuria teikiamos transliacijų perdavimo paslaugos, pvz., transliacijos antžeminiais tinklais teikiamos naudojant transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugas. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad tiriamuoju laikotarpiu Lietuvoje buvo teikiamos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugos, transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais paslaugos, transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais paslaugos, transliacijų perdavimo MDTV tinklais paslaugos, transliacijų perdavimo IPTV tinklais paslaugos ir transliacijų perdavimo plačiajuosčio ryšio tinklais paslaugos. Transliacijų perdavimo paslaugos nėra šio tyrimo tyrimo objektas, o detali transliacijų perdavimo paslaugų teikimo analizė pateikiama 2014 m. vasario 27 d. Transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartojams teikti, rinkos tyrimo ataskaitoje Nr. (43.4) LD-448.

2.4. TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO PRIEMONIŲ TEIKIMO PASLAUGŲ SAMPRATA IR TIPAI

Šiame Ataskaitos skyriuje, bus apibrėžta transliacijų perdavimo paslaugų samprata, apžvelgti jų teikimo teikimo tipai.

2.4.1 Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų samprata

Kaip buvo nurodyta Ataskaitos 1.2 skyriuje, transliacijų perdavimo paslaugų teikėjas teikia transliuotojams ir retransliuotojams transliacijų perdavimo paslaugas, naudodamas transliacijų perdavimo priemones. Transliacijų perdavimo priemonėmis laikoma elektroninių ryšių infrastruktūra, naudojama transliacijoms perduoti į galinius įrenginius.

5 pav. Transliacijų, transliacijų perdavimo ir transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų schema

Vadovaujantis Įstatymo 3 straipsnio 12 dalimi, elektroninių ryšių infrastruktūra – fizinės infrastruktūros, kurią sudaro aparatinė, įrenginiai, įskaitant antenas, linijas, vamzdynai, kabeliai, kanalai, kolektoriai, šuliniai, atraminės konstrukcijos, bokštai, stiebai, statiniai, statinių įvadai, statinių inžinerinės sistemos, skirstomosios spintos ir kitos priemonės, visuma, skirta elektroninių ryšių veiklai vykdyti. Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslauga yra būtina transliacijų perdavimo paslaugoms, kurių pagalba transliuotojai perduoda transliuojamą turinį galutiniams vartotojams, teikti.

Taigi, transliacijų perdavimo paslaugoms teikti transliacijų perdavimo paslaugų teikėjai perka transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugas iš transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų teikėjų arba, sukūrę savo infrastruktūrą, šias paslaugas teikia patys sau (žr. 5 pav.).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, **transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslauga** – tai priemonių, reikalingų elektroninių ryšių paslaugoms, kurių pagalba transliacijos perduodamos į galutinių vartotojų galinius įrenginius, teikti, suteikimas.

Išvada: Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslauga – tai priemonių, reikalingų elektroninių ryšių paslaugoms, kurių pagalba transliacijos perduodamos į galutinių vartotojų galinius įrenginius, teikti, suteikimas.

2.4.2. Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų tipai

Kaip jau minėta šios Ataskaitos 2.3 skyriuje, transliacijų perdavimo paslaugos gali būti teikiamos antžeminiiais tinklais, palydovinio ryšio tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, MDTV tinklais bei plačiajuosčio ryšio tinklais. Atsižvelgiant į tai:

- 1) transliacijų perdavimo priemonės, reikalingos transliacijų perdavimo paslaugoms antžeminiais tinklais teikti, vadinamos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonėmis;
- 2) transliacijų perdavimo priemonės, reikalingos transliacijų perdavimo paslaugoms palydovinio ryšio tinklais teikti, vadinamos transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonėmis;
- 3) transliacijų perdavimo priemonės, reikalingos transliacijų perdavimo paslaugoms IPTV tinklais teikti, vadinamos transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonėmis;
- 4) transliacijų perdavimo priemonės, reikalingos transliacijų perdavimo paslaugoms kabelinės televizijos tinklais teikti, vadinamos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonėmis;
- 5) transliacijų perdavimo priemonės, reikalingos transliacijų perdavimo paslaugoms MDTV tinklais teikti, vadinamos transliacijų perdavimo MDTV tinklais priemonėmis. Transliacijos, transliuojamos MDTV tinklais, tiriamuoju laikotarpiu nebuvo populiarios tarp vartotojų ir jas kasmet pirkto vis mažiau mokamos televizijos abonentai (pvz., 2008 m. IV ketv. pab. – 21 995 abonentai, 2012 m. IV ketv. pab. – 17 506 abonentai). Transliacijos, transliuojamos MDTV tinklais, dažniausiai buvo teikiamos kaip papildančios kitus transliacijų teikimo galutiniais vartotojams būdus (pvz., transliacijos, teikiamos kabelinės televizijos tinklais). Atsižvelgiant į tai, toliau šiame rinkos tyrime nebus nagrinėjamos transliacijų perdavimo MDTV tinklais priemonės ir atitinkamai transliacijų perdavimo MDTV tinklais priemonių teikimo paslaugos.
- 6) transliacijų perdavimo priemonės, reikalingos transliacijų perdavimo paslaugoms plačiajuosčio ryšio tinklais teikti, vadinamos transliacijų perdavimo plačiajuosčio ryšio tinklais priemonėmis. Transliacijos, transliuojamos plačiajuosčio ryšio tinklais yra pakankamai nauja ir dar ne itin dažnai teikiama paslauga Lietuvoje (pvz. Lietuvoje, plačiajuosčio ryšio tinklais, negalima matyti populiariausių televizijos transliuotojų TV3 ir LNK tiesioginių transliacijų). Transliacijos, transliuojamos plačiajuosčio ryšio tinklais, dažniausiai buvo teikiamos kaip papildančios kitus transliacijų teikimo galutiniais vartotojams būdus. Atsižvelgiant į tai, toliau šiame rinkos tyrime nebus nagrinėjamos transliacijų perdavimo plačiajuosčio ryšio tinklais priemonės ir atitinkamai transliacijų perdavimo plačiajuosčio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugos.

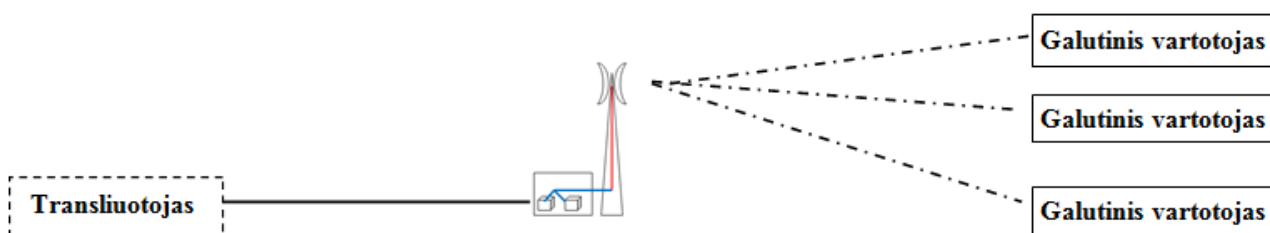
2.4.3. Transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonės

Perduodant transliacijas antžeminiais tinklais, transliuotojo transliacijų signalai (toliau – signalai) pristatomi į siųstuvą, talpinamą siųstuvui talpinti pritaikytose patalpose (toliau – technologinė patalpa). Transliacijų perdavimo paslaugos paprastai teikiamos nepertraukiamai, todėl technologinė patalpa, privalo turėti pakankamai galingus elektros įvadus ir užtikrinti nepertraukiamą elektros tiekimą transliacijų perdavimo įrangai. Iš siųstuvo signalai sudėjimo tiltais ir fiderine įranga perduodami į anteną, kuri sumontuota aukštame antžeminiame statinyje¹⁸ (toliau – antžeminis statinys). Teoriškai transliacijų perdavimui antžeminiais tinklais tinkamu antžeminiu statiniu galėtų būti bet koks statinys. Tačiau praktiškai, siekiant užtikrinti signalų perdavimą kiek įmanoma didesniai galutinių vartotojų skaičiui, šie statiniai turi būti netoli gyvenamųjų vietovių ir šių statinių aukštis, pvz., anot UAB SATV network, arti didesnių miestų ir apskrities centrų turėtų būti nemažesnis nei 120–140 m, Vilniaus mieste – 250 m, kitose teritorijose – 80–100 m. Atsižvelgiant į tai, transliacijų perdavimui antžeminiais tinklais paprastai naudojami tuo tikslu pastatyti specialūs statiniai – anteniniai bokštai¹⁹ arba netoli gyvenamųjų vietovių stovinčių

¹⁸ Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 2 straipsnio 2 dalis: **Statinys** – pastatas arba inžinerinis statinys, turintis laikančiąsias konstrukcijas, kurios visos (ar jų dalis) sumontuotos statybos vietoje atliekant statybos darbus, ir kuris yra nekilnojamas daiktas.

¹⁹ **Anteninis bokštas** – bokštas, skirtas radijo ir (ar) televizijos antenoms montuoti tam skirtoje vietoje.

gamyklų, elektrinių, katilinių ir pan. kaminai. Iš antenos signalai perduodami (išspinduliuojami) į galinius įrenginius (žr. 6 pav.).

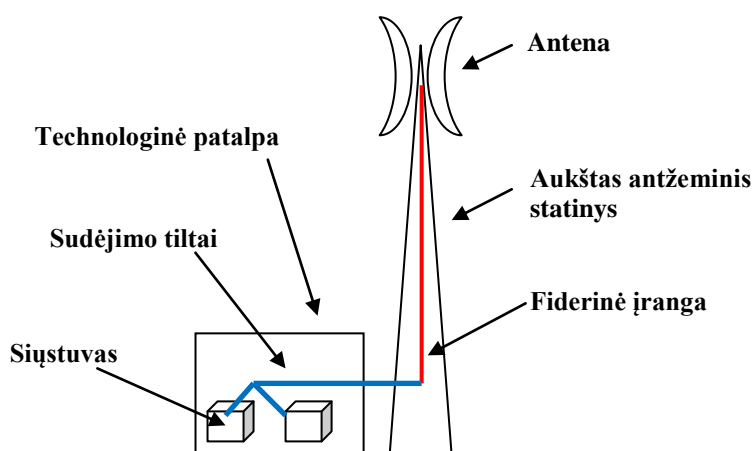

6 pav. Transliacijų perdavimo antžeminės televizijos tinklais schema

Pabrėžtina, kad aukščiau išvardyti elementai – siųstuvas, technologinė patalpa, sudėjimo tiltai, fiderinė įranga, antžeminis statinys, antena – yra pagrindiniai, tačiau ne vieninteliai transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikimui reikalingi elementai (pvz., siekiant sujungti transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjo ir šių paslaugų gavėjų įrangą, gali būt reikalingi jungiamieji laidai, loveliai ir pan.) todėl transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonės apibrėžtinės kaip fizinės infrastruktūros, reikalingos transliacijų perdavimo paslaugoms antžeminiais tinklais teikti, visuma.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad siųstuvai, skirtingai nei technologinės patalpos, antžeminiai statiniai, sumontuoti sudėjimo tiltai, fiderinė įranga ar antenos, yra kilnojama ir lengvai keičiama techninė priemonė (elementas). Dėl to siųstuvą gali sumontuoti ir eksploatuoti tiek transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų teikėjas, tiek transliacijų perdavimo paslaugų teikėjas, tiek trečioji šalis. Atsižvelgiant į tai, siųstuvai, nors ir yra būtini signalų perdavimui į galutinių vartotojų galinius įrenginius, šio rinkos tyrimo kontekste, nėra laikomi transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonėmis.

Apibendrinant tai, kas išdėstyta šiame Ataskaitos skyriuje, **transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonėmis** laikomi antžeminiai statiniai, kartu su technologinėmis patalpomis, jų apsaugos įranga, vėdinimo įranga, skirta užtikrinti tinkamą siųstuvų darbinę temperatūrą, aktyvi ir pasyvi įranga, skirta užtikrinti maitinimą siųstuvams, fideriai, sudėjimo tiltai ir kita signalo perdavimui iš siųstuvo į anteną reikalinga įranga, išskyrus siųstuvus.

7 pav. Transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vieneto kartu su siųstuvais schema

Antžeminis statinys, technologinė patalpa, sudėjimo tiltai, fiderinė įranga, antena ir kita transliacijų perdavimui antžeminiais tinklais reikalinga įranga, išskyrus siųstuvus, sudaro vieną transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetą (žr. 7 pav.).

Siekiant, kad transliacijų perdavimo priemonės būtų galima panaudoti transliacijų perdavimo paslaugoms teikti yra reikalingos ir kitos paslaugos, pvz., siekiant sumontuoti ar aptarnauti

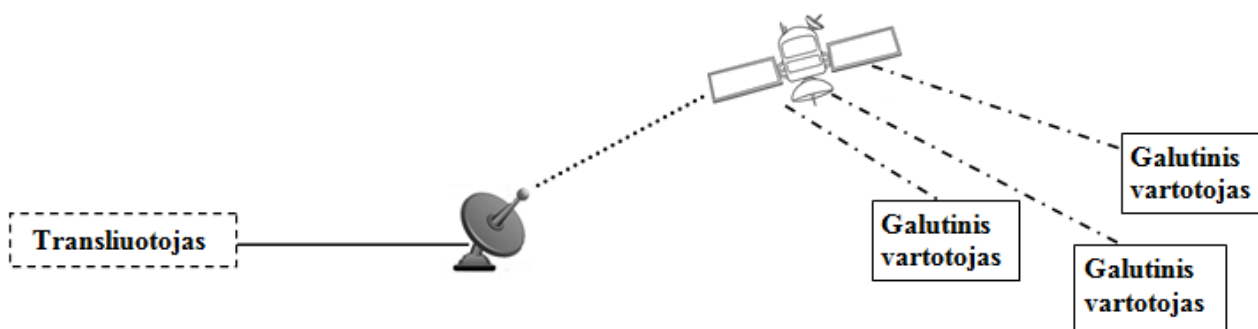
siųstuvus technologinėse patalpose, gali būti reikalinga palyda į technologines patalpas. Pagal Įstatymo 3 straipsnio 60 dalį susijusios priemonės – susijusios paslaugos, elektroninių ryšių infrastruktūra, kitos su elektroninių ryšių tinklu ir (arba) elektroninių ryšių paslauga susijusios priemonės arba susiję elementai, kurie sudaro galimybę teikti elektroninių ryšių paslaugas naudojantis šiuo tinklu ir (arba) paslauga ir (ar) palengvina tokį teikimą arba sudarytų tokią galimybę, jeigu būtų naudojami. Taigi, transliacijų perdavimo priemonės ir su jų teikimu susijusios priemonės užtikrina, kad transliacijų perdavimo priemonės būtų galima panaudoti transliacijų perdavimo paslaugoms teikti.

Įprastai transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugos yra teikiamos kartu su susijusiomis priemonėmis, t. y. palydos paslauga, eksploataavimo sąlygų užtikrinimo paslauga, techninių sąlygų išdavimo paslauga, transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugos gavėjo optinio įvado į šios paslaugos teikėjo patalpas komutavimo panelės (ODF) talpinimo paslauga, transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugos gavėjo duomenų srauto perdavimo į siųstuvą galinės įrangos talpinimo paslauga, transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugos teikėjo objekte esančių kabelių ir optinių skaidulų, skirtų perduoti signalui į siųstuvą, nuomos paslauga.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, *transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslauga* apibrėžtina kaip teisės naudotis, technologine patalpa, sudėjimo tiltais, fiderine įranga, antžeminiame statinyje įrengta antena, aktyvia ir pasyvia įranga, skirta užtikrinti maitinimą siųstuvams, technologinės patalpos vėdinimo įranga, skirta užtikrinti tinkamą siųstuvų darbinę temperatūrą, bei kita transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais įranga, reikalinga transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais paslaugoms teikti, suteikimas.

2.4.4. Transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonės

Perduodant transliacijas palydovinio ryšio tinklais, signalai perduodami į Žemės stotį. Nacionalinės radijo dažnių paskirstymo lentelės, patvirtintos Tarybos direktoriaus 2011 m. liepos 29 d. įsakymu Nr. 1V-738 „Dėl Nacionalinės radijo dažnių paskirstymo lentelės patvirtinimo“, (toliau – Nacionalinė radijo dažnių paskirstymo lentelė) 12 punkto šešiasdešimt penktojoje pastraipoje Žemės stotis apibrėžiama, kaip Žemės paviršiuje arba oro erdvėje esanti stotis palaikyti ryšiui su viena ar daugiau kosminių stočių arba su viena ar daugiau tos pačios rūšies stočių, naudojant vieną ar daugiau atspindinių palydovų arba kitų kosminių objektų. Iš Žemės stoties specialiais siųstuvais signalai perduodami į geostacionarų palydovą. Pagal Nacionalinės radijo dažnių lentelės 12 punkto šeštąją pastraipą geostacionarusis palydovas – Žemės palydovas, kurio apsisukimo aplink Žemę periodas yra lygus Žemės apsisukimo apie savo ašį periodui ir kuris visada išlieka toje pačioje vietoje Žemės paviršiaus atžvilgiu, (toliau – palydovas). Iš palydovo signalai perduodami galutiniams vartotojams į jų galinius įrenginius (žr. 8 pav.).

8 pav. Transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais schema

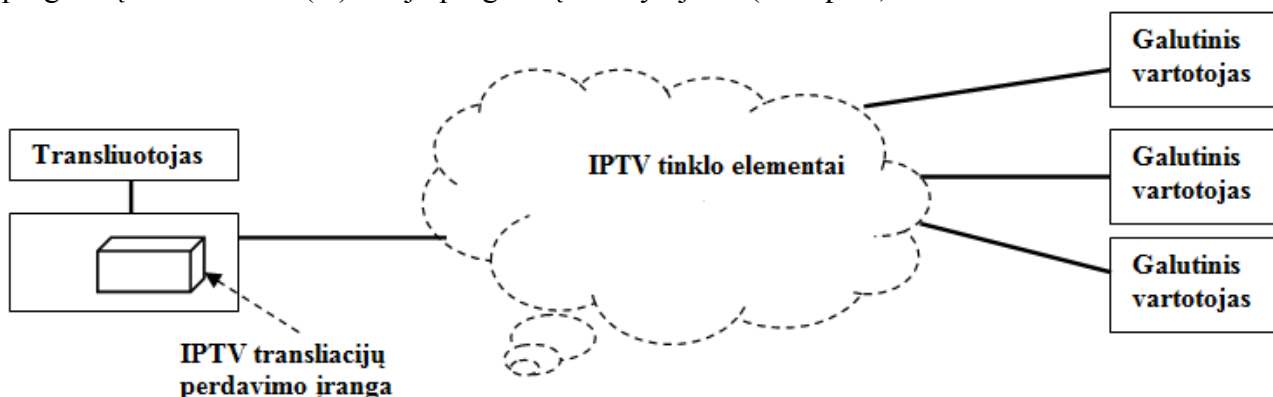
Transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonė – Žemės atmosferoje skriejantis palydovas, kuriuo pagalba galima teikti transliacijų perdavimo paslaugas. Perduoti signalus į palydovą, galima iš skirtingų Žemės stočių, o praktikoje susiklosčiusi situacija rodo, kad dažnai

palydovo valdytojas yra vienas asmuo, o Žemės stotis priklauso kitam asmeniui, todėl Žemės stotis, šio tyrimo kontekste nėra laikoma Transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemone.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, **transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslauga** apibrėžtina kaip teisės naudotis palydovu suteikimas transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais paslaugoms teikti.

2.4.5. Transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonės

Perduodant transliacijas IPTV tinklais, signalas pristatomas į IPTV transliacijų perdavimui skirtą įrangą, patalpintą tam pritaikytose patalpose, turinčiose nepertraukiamą elektros šaltinį ir vėdinimą. Iš šios įrangos signalas šviesolaidinio ryšio linijomis arba metalinėmis vytos poros linijomis ir kita aktyvia ar pasyvia tinko įranga perduodams galutiniams vartotojams – televizijos programų žiūrovams ir (ar) radijo programų klausytojams (žr. 9 pav.).

9 pav. Transliacijų perdavimo IPTV tinklais schema

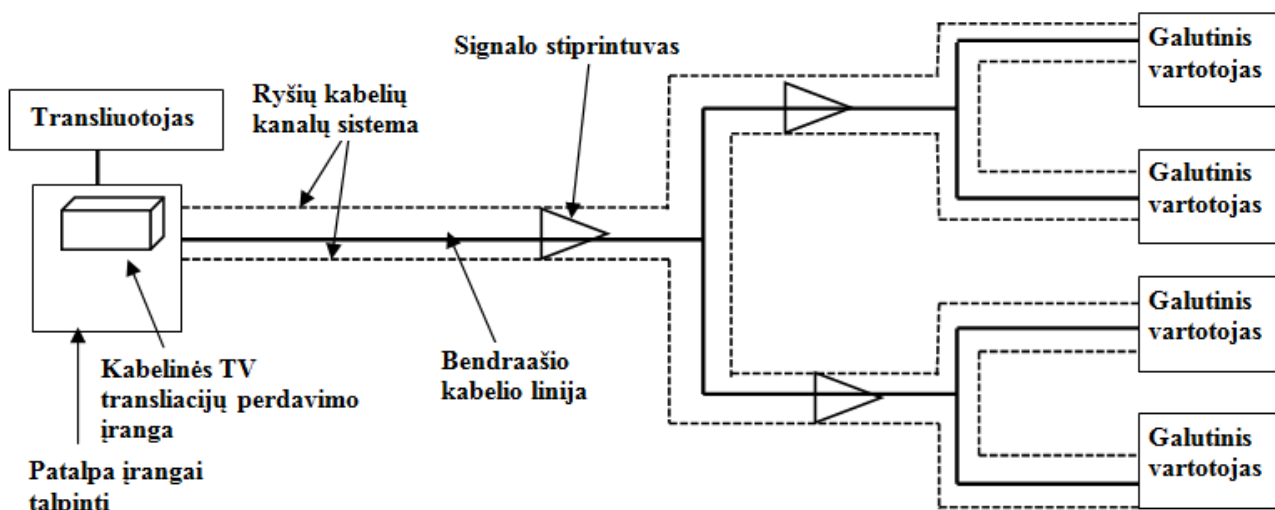
Transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonės apibrėžtinės kaip transliacijų perdavimo IPTV tinklais įranga, patalpinta tam skirtose patalpose, šviesolaidinio ryšio linijos ir (arba) metalinės vytos poros linijos bei kita aktyvi ar pasyvi tinko įranga, skirta signalams IPTV tinklais perduoti. **Transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslauga** – tai teisės naudotis transliacijų perdavimo IPTV tinklais įranga, patalpinta tam skirtose patalpose, šviesolaidinio ryšio linijos ir (arba) metalinėms vytos poros linijos bei kita aktyvia ar pasyvia tinko įranga, skirta transliacijų perdavimo IPTV tinklais paslaugoms teikti, suteikimas.

Dalis transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių elementų pvz., šviesolaidinio ryšio linijos ir (arba) metalinėmis vytos poros linijos dažniausiai yra klojami ryšių kabelių kanalų sistemose²⁰ (toliau – RKKS), todėl RKKS teikimo paslauga yra laikoma su transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugomis susijusia priemone.

2.4.6. Transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonės

Perduodant transliacijas kabelinės televizijos tinklais, signalas pristatomas į kabelinės televizijos transliacijų perdavimui skirtą įrangą, patalpintą tam pritaikytose patalpose, turinčiose nepertraukiamą elektros šaltinį ir vėdinimą.

²⁰ Įstatymo 3 straipsnio 50 dalis: **Ryšių kabelių kanalų sistema** – elektroninių ryšių infrastruktūros dalis, sudaryta iš ryšių kabelių kanalų, vamzdžių, šulinių ir kitų įrenginių (šulinių liukų, dangčių, užraktų, ryšių kabelių atramų, gėmbių, reguliavimo žiedų ir kt.), skirta ryšių kabeliams įverti ir (arba) išverti, sujungti, taisyti bei kitiems elektroninių ryšių įrenginiams įrengti ir jiems apsaugoti.

10 pav. Transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais schema

Iš šios įrangos signalas bendraašio kabelio linijomis, signalo stiprintuvais, šakotuvais ir kita aktyvia ar pasyvia įranga pristatomas galutiniams vartotojams (žr. 10 pav.).

Transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonės apibrėžtinios kaip transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais įranga, patalpinta tam skirtose patalpose, bendraašiai kabeliai, signalo stiprintuvai, šakotuvai, bei kita aktyvi ar pasyvi įranga, skirta signalams kabelinės televizijos tinklais perduoti. **Transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslauga** – tai teisės naudotis transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais įranga, patalpinta tam skirtose patalpose, bendraašio kabelio linijomis, signalo stiprintuvais, šakotuvais bei kita aktyvia ir pasyvia įranga, skirta transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais paslaugoms teikti, suteikimas.

Dalis transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių elementų pvz.: bendraašio kabelio linijos yra klojami RKKS, todėl RKKS teikimo paslauga yra laikoma susijusia priemone su transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugomis.

2.5. TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO PRIEMONIŲ TEIKIMO PASLAUGŲ TARPUSAVIO PAKEIČIAMUMAS

Apibrėžiant atitinkamos paslaugos rinką, analizuojamas pakeičiamumas paklausos ir pasiūlos atžvilgiais. Kaip nurodoma Didelės įtakos rinkoje nustatymo rinkos gairėse, pakeičiamumo paklausos atžvilgiu ir pasiūlos atžvilgiu egzistavimas gali būti nustatomas užduodant hipotetinio monopolisto testo (angl. *hypothetical monopolist test*) klausimą, kuriuo tiriama galima produkto (paslaugos) gavėjų (pirkėjų) reakcija į ilgalaikį kainų padidėjimą 5–10 proc., laikant, kad kitų produktų (paslaugų) kainos išlieka nepakitusios.

Toliau bus analizuojamas transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų pakeičiamumas paklausos ir pasiūlos atžvilgiais, kad būtų galima apibrėžti atitinkamas transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinkas.

2.5.1. Transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugų, transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugų ir transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų tarpusavio pakeičiamumas

Pakeičiamumas paklausos atžvilgiu

Siekiant įvertinti paslaugų pakeičiamumą paklausos atžvilgiu, analizuojama, ar tam tikros paslaugos yra tinkami pakaitalai šių paslaugų gavėjui pagal jų savybes, naudojimą ir kainas. Tai

atliekama tiriant galimų pirkėjų reakciją į mažą ilgalaikį santykinį kainų padidėjimą, t. y. kainų padidėjimą nagrinėjamosioms paslaugoms, kartu laikant, kad kitų paslaugų teikėjų kainos išlieka nepakitusios. Čia ilgalaikis padidėjimas reiškia, kad nagrinėjamas ne momentinis ar laikinas kainų padidėjimas, o nuolatinis padidėjimas, kuris tęsis pakankamai ilgą laiką ateityje. Taikant šį būdą, reikia atlikti atitinkamoje rinkoje veikiančių ūkio subjektų teikiamų paslaugų ir teritorijos, kurioje šios paslaugos teikiamos, analizę. Svarbu nustatyti, ar nagrinėjamų paslaugų gavėjai, reaguodami į mažą (pvz., 5–10 proc.; čia šios ribos pateikiamos kaip apytikslis orientyras, o ne kaip tvirta taisyklė), bet ilgalaikį nagrinėjamų paslaugų kainų padidėjimą tam tikrose teritorijose, keistų šias paslaugas kitomis arba pirktų jas iš kitose teritorijose esančių paslaugų teikėjų. Jeigu pakeičiamumas būtų tiek reikšmingas, kad kainos padidinimas taptų nenaudingas, nes sumažintų pardavimų apimtį, tokiu atveju į atitinkamą rinką reiktų įtraukti kitus paslaugų pakaitalus ir kitas teritorijas. Atitinkamos rinkos ribos turi būti plečiamos tol, kol paklausos pakeičiamumas taps iš viso neįmanomas arba tiek nereikšmingas, kad mažas, bet ilgalaikis nagrinėjamų paslaugų kainų padidinimas virš esamo kainų lygio galėtų būti naudingas.²¹

Kaip nurodyta Ataskaitos 2.4.3 skyriuje transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais paslaugos yra teikiamos naudojant transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemones, kurios susideda iš elementų tokių kaip pvz., antžeminis statinys, technologinė patalpa, fiderinė įranga, antena.

Kaip nurodyta Ataskaitos 2.4.4 skyriuje transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais paslaugos yra teikiamos naudojant transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemones – palydovą.

Kaip nurodyta Ataskaitos 2.4.5 skyriuje transliacijų perdavimo IPTV tinklais paslaugos yra teikiamos naudojant transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemones, kurios susideda iš elementų tokių kaip pvz., šviesolaidinio ryšio linijos ir (arba) metalinės vytos poros linijos, kita aktyvi ar pasyvi tinko įranga, skirta signalams IPTV tinklais perduoti.

Kaip nurodyta Ataskaitos 2.4.6 skyriuje transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais paslaugos yra teikiamos naudojant transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemones, kurios susideda iš elementų tokių kaip pvz., bendrašiai kabeliai, signalo stiprintuvai, šakotuvai, kita aktyvi ar pasyvi įranga, skirta signalams kabelinės televizijos tinklais perduoti.

Pagal aukščiau pateiktą infomaciją, darytina išvada, kad transliacijos perduodamos skirtingų tipų tinklais (antžeminiiais tinklais, IPTV tinklais ir t.t.) dėl paslaugų teikimui reikalingų specifinių elementų (pvz.: antžeminio statinio, palydovo, šviesolaidinio ryšio linijų ir t.t.) technologiškai gali būti perduodamos tik naudojantis analogiško tipo tinklo perdavimo priemonėmis, t. y. gaunant analogiško tipo tinklo transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugas, pvz., transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais paslaugas galima teikti tik gaunant transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugas, tačiau transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais paslaugų technologiškai neįmanoma teikti gaunant transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugas.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, galima daryti išvadą, kad:

1) Transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kainoms pakilus 5–10 proc. šios paslaugos gavėjai negalėtų pirkti transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų, transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugų ar transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugų.

2) Transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugų kainoms pakilus 5–10 proc. šios paslaugos gavėjai negalėtų pirkti transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų, transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugų ar transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų.

3) Pagal Lietuvoje susiklosčiusią praktiką asmenys, valdantys transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemones, šias priemones teikia tik sau, todėl negalima tiesiogiai įvertinti transliacijų

²¹ Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo, patvirtintų Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2000 m. vasario 24 d. nutarimu Nr. 17 „Dėl Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo“, 8 punktas.

perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugų paklausos pokyčių šių paslaugų kainoms pakilus 5–10 proc. Tačiau kaip aprašyta šios Ataskaitos 2.4.4 skyriuje, RKKS teikimo paslauga yra laikoma susijusia priemone su transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslauga, todėl toliau bus nagrinėjamas transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjų galimas elgesys, RKKS teikimo paslaugų kainoms pakilus 5–10 proc. transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjai negalėtų pirkti transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų, transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų ar transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugų.

4) Pagal Lietuvoje susiklosčiusią praktiką asmenys, valdantys transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemones, šias priemones teikia tik sau, todėl negalima tiesiogiai įvertinti transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų paklausos pokyčių šių paslaugų kainoms pakilus 5–10 proc. Tačiau kaip aprašyta šios Ataskaitos 2.4.4 skyriuje, RKKS teikimo paslauga yra laikoma susijusia priemone su transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslauga, todėl toliau bus nagrinėjamas transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjų galimas elgesys, RKKS teikimo paslaugų kainoms pakilus 5–10 proc. RKKS teikimo paslaugų kainoms pakilus 5–10 proc. transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjai negalėtų pirkti transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugų ar transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugų.

Išvada: Transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugos, transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugos, transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugos ir transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugos tarpusavyje paklausos atžvilgiu nėra pakeičiamos.

Pakeičiamumas pasiūlos atžvilgiu

Atliekant paslaugų pasiūlos pakeičiamumo analizę, reikalinga įvertinti, ar ūkio subjektai, nagrinėjamoje rinkoje tiriamuoju laikotarpiu kitiems ūkio subjektams neteikę atitinkamų paslaugų, reaguodami į nežymų (pvz., 5–10 proc.; čia šios ribos pateikiamos kaip apytikslis orientyras, o ne kaip tvirta taisyklė) ir ilgalaikį santykinį nagrinėjamų paslaugų kainų padidėjimą, t. y. kainų padidėjimą nagrinėjamoms paslaugoms, kartu laikant, kad kitų paslaugų kainos išlieka nepakitusios), galėtų per trumpą laikotarpį pradėti teikti atitinkamas paslaugas, nepatirdami žymių papildomų išlaidų ar rizikos. Čia ilgalaikis padidėjimas reiškia, kad nagrinėjamas ne momentinis ar laikinas kainų padidėjimas, o nuolatinis padidėjimas, kuris tęsis pakankamai ilgą laiką ateityje²².

Transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų pakeičiamumas

Transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kainoms pakilus 5–10 proc., asmenys, teikę transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugas, ar asmenys, teikę transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugas, ar asmenys, teikę transliacijų kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugas, nei trumpuoju, nei vidutiniu laikotarpiu, nepatirdami žymių papildomų išlaidų ar rizikos, negalėtų pradėti teikti transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, nes jiems reikėtų investuoti į savo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių įsigyjamą (pasistatymą).

Norint, kad transliacijų, perduodamų antžeminiiais tinklais, paslaugas galėtų gauti galutiniai vartotojai visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, reiktų transliacijų perdavimo paslaugas teikti iš 40–50 transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių vienetų, kuriuose esančių antžeminių

²² Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo, patvirtintų Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2000 m. vasario 24 d. nutarimu Nr. 17 „Dėl Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo“, 8 punktas.

statinių aukštis turėtų siekti 100 metrų. Pagal TEO LT, AB ir UAB „Toptronas“ pateiktą informaciją vieno 100 metrų aukščio antžeminio statinio, kai statomas naujas anteninis bokštas, kartu su technologine patalpa, sudėjimo tiltas, fiderine įranga ir antena, t. y. vieno transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vieneto, pastatymas, gali kainuoti nuo 0,5 mln. Lt iki 0,8 mln. Lt. Vadinasi, norint pastatyti 40–50 tokių transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų reiktų investuoti 20–40 mln. Lt. 40–50 transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų pastatymas galėtų užtrukti ne vienerius metus, kadangi šiems vienetams pastatyti reiktų nupirkti ar išnuomoti 40–50 sklypų, ir gauti leidimus statyboms šiuose sklypuose.

Transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugų pakeičiamumas

Transliacijų perdavimo palydovinio ryšio priemonių teikimo paslaugų kainoms pakilus 5–10 proc., asmenys, teikę transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas, ar asmenys, teikę transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugas, ar asmenys, teikę transliacijų kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugas, nei trumpuoju, nei vidutiniu laikotarpiu, nepatirdami žymių papildomų išlaidų ar rizikos, negalėtų pradėti teikti transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugų, nes jiems reiktų investuoti į savo transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių įsigijimą. Transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonės – palydovo, sukūrimas (įsigijimas) ir paleidimas į Žemės orbitą negalėtų būti atliktas per trumpą laiką ir pareikalautų didelių finansinių investicijų, nes palydovo kaina siekia 300–400 mln. Lt.

Transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugų pakeičiamumas

Transliacijų perdavimo IPTV priemonių teikimo paslaugų kainoms pakilus 5–10 proc., asmenys, teikę transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas, ar asmenys, teikę transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugas, ar asmenys, teikę transliacijų kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugas, nei trumpuoju, nei vidutiniu laikotarpiu, nepatirdami žymių papildomų išlaidų ar rizikos, negalėtų pradėti teikti transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugų, nes jiems reiktų investuoti į savo transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių įsigijimą (statybą). Vadinasi, tokie asmenys turės investuoti į RKKS statybą arba nuomą, nutiesti šviesolaidines arba metalines vyty poras linijas, įsigyti aktyvią ir pasyvią įrangą ir ją sumontuoti. Pvz., TEO LT, AB, į šviesolaidinių linijų tinklo, kuris naudojamas teikti ir televizijos transliacijų IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugas, plėtrą 2007–2011 m. investavo 329 mln.²³ Lt. Be to, IPTV tinklų steigimas ir plėtra reikalauja ne tik finansinių investicijų, bet ir laiko sąnaudų.

Transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų pakeičiamumas

Transliacijų perdavimo kabelinės televizijos priemonių teikimo paslaugų kainoms pakilus 5–10 proc., asmenys, teikę transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas, ar asmenys, teikę transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugas, ar asmenys, teikę transliacijų IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugas, nei trumpuoju, nei vidutiniu laikotarpiu, nepatirdami žymių papildomų išlaidų ar rizikos, negalėtų pradėti teikti transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų, nes jiems reiktų investuoti į savo transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių įsigijimą (statybą). Vadinasi, šie asmenys turės investuoti į RKKS kanalų statybą arba nuomą, nutiesti kabelinės televizijos tinklus, įsigyti aktyvią ir pasyvią įrangą, ją sumontuoti. Šie veiksmai negalėtų būti atlikti per trumpą laiką ir pareikalautų didelių finansinių investicijų.

Išvada: Transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugos, transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugos, transliacijų

²³ http://www.ftthcouncil.eu/documents/CaseStudies/TEO_Update1.pdf

perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugos ir transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugos tarpusavyje pasiūlos atžvilgiu nėra pakeičiamos.

2.5.1 skyriaus išvada: Transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugos, transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugos, transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugos ir transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugos tarpusavyje nėra pakeičiamos nei paklausos, nei pasiūlos atžvilgiu.

2.5.2. Radijo transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų ir televizijos transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų pakeičiamumas

Kaip jau aprašyta šioje Ataskaitoje, transliacijų perdavimo priemonės naudojamos radijo ir (ar) televizijos transliacijų perdavimo paslaugoms teikti. Toliau bus nagrinėjamas radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų ir televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, radijo transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugų ir televizijos transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugų, radijo transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugų ir televizijos transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugų, radijo transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų ir televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų, tarpusavio pakeičiamumas.

2.5.2.1. Radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų ir televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų tarpusavio pakeičiamumas

Pakeičiamumas paklausos atžvilgiu

Radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais paslaugų teikimui ir televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais paslaugų teikimui yra reikalingi visi pagrindiniai transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių elementai – antžeminis statinys, technologinė patalpa, sudėjimo tiltai, fiderinė įranga ir antena. Tiek radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais paslaugų, tiek ir televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais paslaugų teikimui reikalingas antenos pakėlimas, o antžeminio statinio aukštį lemia sukoordinuotų radijo dažnių (kanalų) ir elektromagnetinio suderinamumo užtikrinimo sąlygos, siekiamos transliacijų aprėpties parametrai ir su tuo susijusi esama infrastruktūrinė aplinka antžeminiame statinyje. Tačiau radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais paslaugų ir televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais paslaugų teikimui yra reikalingi skirtingi (ne tokie patys) sudėjimo tiltai, fiderinė įranga ir antena. Radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais paslaugų teikimui reikalingo siųstuvo ir susijusios įrangos gabaritiniai matmenys yra mažesni nei televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais paslaugų teikimui reikalingo siųstuvo ir įrangos, todėl radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais paslaugų teikimui reikalinga technologinė patalpa gali būti atitinkamai mažesnė nei televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais paslaugų teikimui reikalinga technologinė patalpa.

Ūkio subjektas, gaunantis radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugas ir radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonėmis teikiantis radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais paslaugas, radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kainai padidėjus 5–10 proc., negalėtų pirkti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, nes, nepaisant to, kad televizijos transliacijų perdavimo paslaugų teikimui reikalingas antžeminis statinys ir technologinė patalpa galėtų tikti radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais paslaugų

teikimui, televizijos transliacijų perdavimo paslaugų teikimui pritaikytais sudėjimo tiltais, fiderine įranga ir antena technologiškai negalima perduoti radijo programų.

Ūkio subjektas, gaunantis televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas ir televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonėmis teikiantis televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugas, televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kainai padidėjus 5–10 proc., negalėtų pirkti radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, kadangi radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikimui pritaikytais sudėjimo tiltais, fiderine įranga ir antena technologiškai negalima perduoti televizijos programų. Taip pat, radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių paslaugų teikimui skirtas antžeminis statinys gali būti per žemas, o technologinė patalpa per maža, kad šiuos radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių elementus būtų galima panaudoti televizijos transliacijų perdavimo paslaugoms teikti.

Išvada: Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslauga ir televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslauga tarpusavyje paklausos atžvilgiu nėra pakeičiamos.

Pakeičiamumas pasiūlos atžvilgiu

Atliekant radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų ir televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų pakeičiamumo paklausos atžvilgiu analizę, nustatyta, kad radijo ir televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonės skiriasi naudojamais sudėjimo tiltais, fiderine įranga, antena, o radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių atveju technologinė patalpa gali būti mažesnė nei reiktų televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikimui.

Ūkio subjektas, teikiantis televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas, norėdamas pradėti teikti radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas, turėtų investuoti į radijo transliacijų perdavimui pritaikytų sudėjimo tiltų, fiderinės įrangos ir antenos įsigijimą. Šie trys elementai vienam radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetui kainuoja apie 20 tūkst. Lt. Norint, kad radijo transliacijų, perduodamų antžeminiais tinklais, paslaugas galėtų gauti galutiniai vartotojai visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, reiktų radijo transliacijų perdavimo paslaugas teikti iš 40–50 radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų, kuriuose esančių antžeminių statinių aukštis turėtų siekti 100 metrų. Tokiu atveju finansinės investicijos į radijo transliacijų perdavimui pritaikytų sudėjimo tiltų, fiderinės įrangos ir antenų pastatymą 40–50 radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų siektų nuo 800 tūkst. iki 1 mln. Lt. Taip pat televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjui gali reikėti papildomai investuoti į elektros įrangos, vėdinimų sistemų atnaujinimus (galingumo padidėjimus). 800 tūkst.–1 mln. Lt suma (neskaitant investicijų į elektros įrangos, vėdinimų sistemų atnaujinimus), kas, Tarnybos vertinimu, yra pakankamas finansinis barjeras, kad ūkio subjektas, teikiantis televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas, radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kainoms padidėjus 5–10 proc., per trumpą laikotarpį negalėtų pradėti teikti radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų.

Ūkio subjektas, teikiantis radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas, norėdamas pradėti teikti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas, turėtų įsigyti televizijos transliacijų perdavimui pritaikytus sudėjimo tiltus, fiderinę įrangą ir anteną. Šių elementų bendra kaina yra apie 80 tūkst. Lt.

Norint, kad televizijos transliacijų, perduodamų antžeminiais tinklais, paslaugas galėtų gauti galutiniai vartotojai visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, reiktų televizijos transliacijų perdavimo paslaugas teikti iš 40–50 televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų, kuriuose esančių antžeminių statinių aukštis turėtų siekti 100 metrų. Vadinasi, bendra finansinių investicijų suma į televizijos transliacijų perdavimui pritaikytus sudėjimo tiltus,

fiderinę įrangą ir antenas siekia apie 3,2–4 mln. Lt. Taip pat, atsižvelgiant į tai, kad televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikimui yra reikalingi aukštesni antžeminiai statiniai ir didesnė technologinė patalpa nei radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikimui, ūkio subjektui, teikiančiam radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas ir norinčiam teikti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas, gali tekti investuoti ir į aukštesnių antžeminių statinių ar didesnių technologinių patalpų įsigijimą. Visa tai, Tarnybos vertinimu, yra pakankamas finansinis barjeras, kad ūkio subjektas, teikiantis radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas, televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kainoms padidėjus 5–10 proc., per trumpą laikotarpį negalėtų pradėti teikti televizijos transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų. Taip pat radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjui gali reikėti papildomai investuoti į elektros įrangos, vėdinimų sistemų atnaujinimus (galingumo padidinimus). 3,2–4 mln. Lt suma (neskaitant investicijų į elektros įrangos, vėdinimų sistemų atnaujinimus), kas, Tarnybos vertinimu, yra pakankamas finansinis barjeras, kad ūkio subjektas, teikiantis televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas, radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kainoms padidėjus 5–10 proc., per trumpą laikotarpį negalėtų pradėti teikti radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų.

Išvada: Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugos ir televizijos transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugos tarpusavyje pasiūlos atžvilgiu nėra pakeičiamos.

2.5.2.1 skyriaus išvada: Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių paslaugos ir televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių paslaugos tarpusavyje nėra pakeičiamos nei paklausos, nei pasiūlos atžvilgiu.

2.5.2.2. Radijo transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugų ir televizijos transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugų tarpusavio pakeičiamumas

Radijo transliacijų perdavimui palydovinio ryšio tinklais ir televizijos transliacijų perdavimui palydovinio ryšio tinklais yra reikalingas toks pats (vienodas) transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių elementas – palydovas.

Kadangi radijo transliacijų perdavimui palydovinio ryšio tinklais ir televizijos transliacijų perdavimui palydovinio ryšio tinklais yra reikalingas toks pats (vienodas) transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių elementas, radijo transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugos ir televizijos transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugos tarpusavyje yra pakeičiamos paklausos ir pasiūlos atžvilgiais. Atsižvelgiant į tai, toliau Ataskaitoje transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugos nebus skirstomos į radijo transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugas ir televizijos transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugas ir bus analizuojamos bendrai.

Išvada: Radijo programų transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugos ir televizijos programų transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugos tarpusavyje yra pakeičiamos tiek paklausos, tiek pasiūlos atžvilgiais.

2.5.2.3. Radijo transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugų ir televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų tarpusavio pakeičiamumas

Radijo transliacijų perdavimui IPTV tinklais ir televizijos transliacijų perdavimui IPTV tinklais yra reikalingi tokie patys (vienodi) transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių elementai – patalpa transliacijų perdavimo įrangai, transliacijų perdavimo IPTV tinklais įranga, šviesolaidinės arba metalinės vytos poros linijos, paklotos RKKS, ir kita aktyvi ir pasyvi įranga, skirta signalams IPTV tinklais perduoti.

Kadangi radijo transliacijų perdavimui IPTV tinklais ir televizijos transliacijų perdavimui IPTV tinklais yra reikalingi tokie patys (vienodi) transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių elementai, radijo transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugos ir televizijos transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugos tarpusavyje yra pakeičiamos paklausos ir pasiūlos atžvilgiais. Atsižvelgiant į tai, toliau Ataskaitoje transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugos nebus skirstomos į radijo transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugas ir televizijos transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugas ir bus analizuojamos bendrai.

Išvada: Radijo programų transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugos ir televizijos programų transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugos tarpusavyje yra pakeičiamos tiek paklausos, tiek pasiūlos atžvilgiais.

2.5.2.4. Radijo transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų ir televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų tarpusavio pakeičiamumas

Radijo transliacijų perdavimui kabelinės televizijos tinklais ir televizijos transliacijų perdavimui kabelinės televizijos tinklais yra reikalingi tokie patys (vienodi) transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių elementai – patalpa transliacijų perdavimo įrangai, transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais įranga, bendraašiai kabeliai, pakloti RKKS, signalo stiprintuvai, siunčiamam signalui stiprinti, bei kita aktyvia ir pasyvia įranga, skirta signalams kabelinės televizijos tinklais perduoti.

Kadangi radijo transliacijų perdavimui kabelinės televizijos tinklais ir televizijos transliacijų perdavimui kabelinės televizijos tinklais yra reikalingi tokie patys (vienodi) transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių elementai, radijo transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugos ir televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugos tarpusavyje yra pakeičiamos paklausos ir pasiūlos atžvilgiais. Atsižvelgiant į tai, toliau Ataskaitoje transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugos nebus skirstomos į radijo transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugas ir televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugas ir bus analizuojamos bendrai.

Išvada: Radijo programų transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugos ir televizijos programų transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugos tarpusavyje yra pakeičiamos tiek paklausos, tiek pasiūlos atžvilgiais.

2.5 SKYRIAUS IŠVADA: Apibendrinant į tai, kas išdėstyta šios Ataskaitos 2.5.1–2.5.2.4 skyriuose, konstatuotina, kad radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugos, televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugos, transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugos, transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugos bei transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugos tarpusavyje nei paklausos, nei pasiūlos atžvilgiais nėra pakeičiamos.

2.6. GEOGRAFINĖ APRĖPTIS

Atitinkamos rinkos geografinė aprėptis Taisyklių 15 punkte apibūdinama kaip „geografinė teritorija, kurioje atitinkami ūkio subjektai dalyvauja atitinkamų produktų (paslaugų) pasiūloje bei paklausoje, kurioje konkurencijos sąlygos yra panašios ar pakankamai homogeniškos ir kuri gali būti atskirta nuo kaimyninių teritorijų, kuriose vyraujančios konkurencijos sąlygos yra pastebimai skirtingos“.

Elektroninių ryšių tinklų teikėjai ir elektroninių ryšių paslaugų teikėjai turi teisę vykdyti elektroninių ryšių veiklą visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, t. y. veiklos apribojimų atskirose Lietuvos Respublikos teritorijos dalyse nėra. Išnagrinėjus respondentų Anketose pateiktą informaciją ir kitą Tarnybos turimą informaciją, nustatyta, kad:

1. Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugos yra teikiamos visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Šių paslaugų teikimo principai yra vienodi visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, tačiau sąlygos gali skirtis dėl objektyvių priežasčių tokių kaip: radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vieneto techninės charakteristikos (pvz., aukštingumas – kuo aukštesnis antžeminis statinys, tuo didesnę teritoriją gali aprėpti iš jo siunčiamas signalas); talpinamo siųstuvo charakteristikos (pvz., galia). Atsižvelgiant į tai, radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų geografinė aprėptis yra visa Lietuvos Respublikos teritorija.

2. Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugos yra teikiamos visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Šių paslaugų teikimo principai yra vienodi visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, tačiau sąlygos gali skirtis dėl objektyvių priežasčių tokių kaip: televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vieneto techninės charakteristikos (pvz., aukštingumas – kuo aukštesnis antžeminis statinys, tuo didesnę teritoriją gali aprėpti iš jo siunčiamas signalas), talpinamo siųstuvo techninės charakteristikos (pvz., galia). Atsižvelgiant į tai, televizijos transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų geografinė aprėptis yra visa Lietuvos Respublikos teritorija.

3. Transliacijos perduodamos palydovinio ryšio tinklais gali būti matomos visoje ne tik Lietuvoje, bet ir kaimyninėse šalyse ir (ar) regionuose. Lietuvoje veikiantys transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjai šias paslaugas gali pirkti tik iš užsienio transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjų, nes nė vienas ūkio subjektas Lietuvoje neteikia transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugų. Atsižvelgiant į tai, laikoma, kad transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugų geografinė teritorija yra platesnė nei Lietuvos Respublikos teritorija.

4. Transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonės yra išdėstytos tankiai apgyvendintose Lietuvos Respublikos gyvenamosiose vietovėse, kaip jos suprantamos pagal Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymą. IPTV tinklai gali būti steigiami visoje Lietuvoje, todėl transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjai gali jungtis vieni su kitais ir tokiu būdu didinti transliacijų perdavimo IPTV tinklais potencialiai pasiekiamų abonentų skaičių (žiūrovų ir (ar) klausytojų auditoriją) ir geografinę teritoriją. Transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonės gali plėstis visose Lietuvos Respublikos gyvenamosiose vietovėse, jose konkurencijos sąlygos iš esmės nesiskiria, todėl laikytina, kad transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugų geografinė aprėptis atitinka visą Lietuvos Respublikos teritoriją.

5. Transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonės yra išdėstytos tankiai apgyvendintose Lietuvos Respublikos gyvenamosiose vietovėse, kaip jos suprantamos pagal Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymą. Kabelinės televizijos tinklai gali būti steigiami visoje Lietuvoje, todėl transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjai gali jungtis vieni su kitais ir tokiu būdu didinti transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais potencialiai pasiekiamų abonentų skaičių (žiūrovų ir (ar)

klausytojų auditoriją) ir geografinę teritoriją. Transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonės gali plėstis visose Lietuvos Respublikos gyvenamosiose vietovėse, jose konkurencijos sąlygos iš esmės nesiskiria, todėl laikytina, kad transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų geografinė aprėptis atitinka visą Lietuvos Respublikos teritoriją.

2.7. TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO PRIEMONIŲ TEIKIMO PASLAUGŲ RINKOS

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta Ataskaitos 2.1–2.6 skyriuose, apibrėžiamos šios transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinkos:

1) Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinka (toliau – Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinka);

2) Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinka (toliau – Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinka);

3) Transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugų, teikiamų platesnėje nei Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinka (toliau – Transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių rinka).

4) Transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugų, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinka (toliau – Transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių rinka).

5) Transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinka (toliau – Transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių rinka).

3. TRIJŲ KRITERIJŲ TESTAS

Pagal Įstatymo 16 straipsnio 6 dalį Tarnyba, tirdama rinkas, vadovaujasi Lietuvos Respublikos teisės aktais, Europos Sąjungos teise ir atsižvelgia į Europos Komisijos gaires bei rekomendacijas, taip pat Europos elektroninių ryšių reguliuotojų institucijos priimtas nuomones ir bendrąsias pozicijas.

Rinkų rekomendacijos priede Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinka nėra nurodyta. Rinkų rekomendacijos 2 punkte numatyta, kad nacionalinės reguliavimo institucijos, nagrinėdamos kitas rinkas, nei Rinkų rekomendacijos priede nurodytos rinkos, turi atlikti trijų kriterijų testą. Įrodžius, kad nagrinėjama rinka tenkina visus tris Rinkų rekomendacijos 2 punkte nurodytus vertinimo kriterijus, ji laikoma rinka, kurioje gali būti taikomas *ex ante* reguliavimas pagal Pagrindų direktyvą.

Rinkų rekomendacijos preambulės 5 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „siekiant nustatyti rinkas, kurioms gali būti taikomas *ex ante* reguliavimas, reikėtų taikyti toliau nurodytus suvestinius kriterijus. Pirmasis kriterijus – didelės ir pastovios patekimo į rinką kliūtys. Tai gali būti struktūrinio, teisinio arba reguliuojamojo pobūdžio kliūtys. Tačiau atliekant perspektyvinę analizę atitinkamoms rinkoms nustatyti, kurioms būtų taikomas *ex ante* reguliavimas, dėl dinamiško elektroninių ryšių rinkos pobūdžio ir veikimo dar reikėtų atsižvelgti į galimybes įveikti kliūtis patekti į rinką per tam tikrą laiką. Todėl antrasis kriterijus taikomas tik toms rinkoms, kurių struktūra neleidžia atsirasti veiksmingai konkurencijai per tam tikrą apibrėžtą laikotarpį. Taikant šį kriterijų tiriama konkurencijos būklė, esant kliūtims patekti į rinką. Trečiasis kriterijus yra tai, kad vien tik taikant konkurencijos teisę nebūtų tinkamai išspręstas atitinkamas rinkos nepakankamumo klausimas“. Rinkų rekomendacijos preambulės 14 konstatuojamojoje dalyje nurodyta „<...> Šie kriterijai turėtų būti taikomi kaip suvestiniai, kad bent vieno iš jų neįvykdymas reikštų, jog rinka neturėtų būti įvardyta kaip tokia, kuriai galima taikyti *ex ante* reguliavimą“.

Apibendrinant tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad jei atlikus trijų kriterijų testą, yra nustatoma, kad visi trys trijų kriterijų testo kriterijai yra tenkinami, atitinkamos rinkos atžvilgiu gali būti taikomas *ex ante* reguliavimas. Jei nors vienas iš trijų kriterijų yra netenkinamas, *ex ante* reguliavimas atitinkamoje rinkoje negali būti taikomas.

Tarnyba, siekdama nustatyti, ar yra būtinas *ex ante* reguliavimas Ataskaitos 2.7 skyriuje apibrėžtose transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinkose, vadovaudamasi Rinkų rekomendacijų 2 punktu ir Taisyklių 16 punktu, vertins apibrėžtas atitinkamas rinkas pagal žemiau išvardytus tris kriterijus:

- 1) kliūtys, kurios trukdo pradėti veikti atitinkamoje rinkoje ir (ar) vystytis konkurencijai joje;
- 2) ar rinka pasižymi tokiais charakteristikoms, kurios lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendenciją be poreikio taikyti įpareigojimus, nurodytus Įstatymo 17 straipsnyje;
- 3) bendrosios konkurencijos teisės pakankamumas sumažinti ar pašalinti kliūtis, kurios trukdo pradėti veikti rinkoje ir (ar) vystytis konkurencijai joje, ir (ar) įtvirtinti veiksmingą konkurenciją atitinkamoje rinkoje, netaikant Įstatymo 17 straipsnyje nurodytų įpareigojimų.

3.1. TRIJŲ KRITERIJŲ TESTAS RADIJO TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO ANTŽEMINIAIS TINKLAIS PRIEMONIŲ RINKOJE

3.1.1. Pirmas kriterijus: kliūtys, kurios trukdo pradėti veikti Radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių rinkoje ir (ar) vystytis konkurencijai joje

Tarnyba išskyrė šias pagrindines kliūtis, trukdančias pradėti veikti Radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių rinkoje ir (ar) vystytis konkurencijai joje:

- 1) dideli įėjimo į rinką barjerai;
- 2) riboti elektroninių ryšių ištekliai;
- 3) masto ir įvairovės ekonomija.

1) Viena pagrindinių kliūčių, trukdančių naujiems ūkio subjektams pradėti teikti radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas, yra didelių investicijų poreikis statant radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemones. Viena radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vieneto pastatymo sąnaudos, kai statoma naujo anteninio bokšto aukštis yra 100 m, gali siekti ne mažiau kaip 0,5 mln. Lt. Norint, kad radijo transliacijų, perduodamų antžeminiais tinklais, paslaugas galėtų gauti galutiniai vartotojai visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, reiktų radijo transliacijų perdavimo paslaugas teikti iš 40–50 radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų, kuriuose esančių antžeminių statinių aukštis turėtų siekti 100 metrų. Tai reiškia, kad 40–50 radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų pastatymui reiktų investuoti 20–25 mln. Lt. Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų pastatymas reikalauja ne tik didelių finansinių investicijų, bet užima daug laiko, nes priemonių vienetų statybai reikalingi žemės sklypai, kuriuos reikia nuomotis arba įsigyti, taip pat reikalinga parengti kiekvieno radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vieneto detaliuosius planus (tai, anot TEO LT, AB, trunka 10–18 mėn.), gauti leidimus statyboms.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad egzistuoja aukšti įėjimo į Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinką barjerai.

2) Didelė kliūtis konkurencijai nagrinėjamoje rinkoje – riboti elektroninių ryšių ištekliai. Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjai tuo pačiu yra ir radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikėjai. Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikimui yra būtinas radijo dažnis (kanalas). Radijo dažniai (kanalai) yra valstybei priklausantys riboti elektroninių ryšių ištekliai, pagal Įstatymo 48 straipsnio 1 dalį valdomi Tarnybos. Vadovaujantis Įstatymo 49 straipsnio 1 dalimi, radijo dažniai (kanalai) radijo programoms transliuoti (retransliuoti) skiriami ir naudojami pagal Tarnybos ir LRTK patvirtintą radijo dažnių skyrimo radijo ir televizijos programoms transliuoti ir siųsti planą. Radijo dažnių skyrimo radijo ir televizijos programoms transliuoti ir siųsti planas (toliau – Planas) buvo patvirtintas Ryšių reguliavimo tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2003 m. spalio 15 d. įsakymu Nr. 1V-125 „Dėl Radijo dažnių skyrimo radijo ir televizijos programoms transliuoti ir siųsti plano patvirtinimo“ ir Lietuvos radijo ir televizijos komisijos 2003 m. spalio 15 d. sprendimu Nr. 89 „Dėl Radijo dažnių skyrimo radijo ir televizijos programoms transliuoti ir siųsti plano patvirtinimo“. Plane nurodytas radijo dažnių (kanalų) skaičius yra baigtinis. Vadinasi, radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikėjų, t. y. radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjų, skaičius yra ribotas. Ribota radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų paklausa gali riboti radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų pasiūlą, t. y. radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjų atsiradimą.

3) Daugiausiai radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų, o taip pat ir televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų valdo LRTC. Šis ūkio subjektas yra ne tik radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjas ir televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjas, bet ir teikia radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais, televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais, duomenų perdavimo paslaugas. Teikdamas visas šias paslaugas, LRTC bendrai naudoja tam tikrus radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių elementus, pvz., antžeminį statinį, technologines patalpas, todėl LRTC patiria mąsto ir įvairovės ekonomiją, dėl to investicijas į radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemones gali paskirstyti didesniai teikiamų paslaugų kiekiui, taip trumpindamas investicijų atsipirkimą ir (arba) mažindamas investavimo riziką. Situacija, kai vienas ūkio subjektas (nagrinėjamu atveju – LRTC) turi geresnes investicijų į radijo transliacijų perdavimo antžeminiais

tinklais priemonės susigrąžinimo sąlygas, atgraso kitus ūkio subjektus nuo investavimo į naujų radijo transliacijų perdavimo antžeminius tinklais priemonių tinklų kūrimą.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad egzistuoja didelės ir reikšmingos įėjimo į Radijo transliacijų perdavimo antžeminius tinklais priemonių rinką kliūtys, todėl ši rinka tenkina pirmąjį kriterijų.

Išvada: Radijo transliacijų perdavimo antžeminius tinklais priemonių rinką tenkina pirmąjį kriterijų.

3.1.2. Antras kriterijus: ar Radijo transliacijų perdavimo antžeminius tinklais priemonių rinką pasižymi tokiomis charakteristikomis, kurios lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendenciją be poreikio taikyti įpareigojimus, nurodytus Įstatymo 17 straipsnyje

Šiame Ataskaitos skyriuje analizuojama, ar per tam tikrą laikotarpį gali sumažėti arba iš viso išnykti Ataskaitos 3.1.1 skyriuje įvardytos kliūtys, trukdančios pradėti veikti Radijo transliacijų perdavimo antžeminius tinklais priemonių rinkoje ir (ar) vystytis konkurencijai joje, arba ateityje atsirasi naujų aplinkybių, nulemsiančių radijo transliacijų perdavimo antžeminius tinklais priemonių teikimo paslaugų teikimo plėtrą.

Tarnyba išskyrė šias pagrindines charakteristikas:

- 1) įėjimo į rinką tendencijos;
- 2) paklausos dinamika;
- 3) masto ir įvairovės ekonomija.

1) Analizuojamu 2008 m. IV ketv.–2012 m. pab. Laikotarpiu, t. y. tiriamuoju laikotarpiu, LRTC užimama Radijo transliacijų perdavimo antžeminius tinklais priemonių rinkos dalis praktiškai nesikeitė ir siekė apie 72 proc. Visi didžiausi (pagal disponuojamų radijo dažnių (kanalų) skaičių) radijo transliacijų perdavimo antžeminius tinklais paslaugų teikėjai, išskyrus UAB „Pūkas“, kuri sau teikė radijo transliacijų perdavimo antžeminius tinklais priemonių teikimo paslaugas, pirkė radijo transliacijų perdavimo antžeminius tinklais priemonių paslaugas iš LRTC. Radijo transliacijų perdavimo antžeminius tinklais paslaugų teikėjai Anketoje nurodė, kad dėl reikalingų didelių finansinių investicijų, jie artimiausiu metu neplanuoja statyti alternatyvių LRTC valdomam radijo transliacijų perdavimo antžeminius tinklais priemonių tinklų. Atsižvelgiant į tai, galima daryti išvadą, kad trumpu ar vidutiniu laikotarpiu įėjimui į nagrinėjamą rinką reikalingų investicijų poreikis nepakis, t. y. išliks aukštos įėjimo į nagrinėjamą rinką kliūtys.

2) Remiantis Tarnybos turima informacija, Plane numatytas radijo transliacijų perdavimui antžeminius tinklais skirtų radijo dažnių (kanalų) skaičius ateityje reikšmingai nepadidės. Todėl nei trumpuoju, nei vidutiniu laikotarpiu radijo transliacijų perdavimo antžeminius tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjų skaičius nepadidės. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad radijo transliacijų perdavimo antžeminius tinklais priemonių teikimo paslaugų paklausa Radijo transliacijų perdavimo antžeminius tinklais priemonių rinkoje ateityje reikšmingai nepadidės.

3) LRTC teikia radijo transliacijų perdavimo antžeminius tinklais priemonių teikimo, televizijos transliacijų perdavimo antžeminius tinklais priemonių teikimo, radijo transliacijų perdavimo antžeminius tinklais, televizijos transliacijų perdavimo antžeminius tinklais, duomenų perdavimo paslaugas. Tarnybos žiniomis, LRTC nežada atsisakyti aukščiau nurodytų paslaugų teikimo ir netgi atvirkščiai – daug investuoja į radijo transliacijų perdavimo antžeminius tinklais ir duomenų perdavimo paslaugų teikimą, todėl LRTC, teikdamas visas šias paslaugas ir toliau patirs masto ir įvairovės ekonomiją, kurios dėka bus trumpinamas investicijų į radijo transliacijų perdavimo antžeminius tinklais priemonės atsipirkimo laikotarpis ir (arba) mažinama investavimo rizika. Vadinasi, situacija, kai vienas ūkio subjektas (nagrinėjamu atveju – LRTC) turi geresnes

investavimo į radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonės sąlygas, išliks ir ateityje, o tai ir toliau atgrasins kitus ūkio subjektus nuo investavimo į naujų radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių tinklų kūrimą.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinka tenkina ir antrąjį kriterijų.

Išvada: Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinka tenkina antrąjį kriterijų.

3.1.3. Trečias kriterijus: bendrosios konkurencijos teisės pakankamumas sumažinti ar pašalinti kliūtis, kurios trukdo pradėti veikti rinkoje ir (ar) vystyti konkurencijai joje, ir (ar) įtvirtinti veiksmingą konkurenciją atitinkamoje rinkoje

Įstatymo 14 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Tarnyba siekia, kad būtų sudarytos sąlygos veiksmingos konkurencijos elektroninių ryšių srityje egzistavimui ir plėtrai bei sąlygos, užkertančios kelią ūkio subjektams piktnaudžiauti savo įtaka rinkoje. Pagal Įstatymo 14 straipsnio 2 dalį konkurencijos priežiūrą elektroninių ryšių srityje pagal Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymą (toliau – Konkurencijos įstatymas) atlieka Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba.

Kaip jau minėta šios Ataskaitos 1.2 skyriuje Tarnyba iki šiol nebuvo apibrėžusi atskiros Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkos. Tačiau radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugos kaip vertikalios susijusios su radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugomis yra reguliuojamos nuo 2006 m., kuomet Tarnyba atliko Transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti rinkos tyrimą ir įsigaliojo reguliavimą įtvirtinantys Tarnybos direktoriaus 2006 m. spalio 5 d. įsakymas Nr. 1V-1056 „Dėl ūkio subjekto AB Lietuvos radijo ir televizijos centro, turinčio didelę įtaką Antžeminio radijo transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas transliuotojui, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkoje“ (toliau – įsakymas Nr. 1V-1056). Šiuo įsakymu, kiek tai susiję su radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugomis, LRTC buvo nustatyti įpareigojimas suteikti prieigą, nediskriminavimo, skaidrumo, kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos bei apskaitos atskyrimo įpareigojimai. Toks radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų reguliavimo būtinumas patvirtintas ir 2010 m. Tarnybai atlikus dar vieną Transliacijų perdavimo paslaugų rinkos tyrimą bei Tarnybos direktoriaus 2010 m. vasario 24 d. įsakymu Nr. 1V-242 „Dėl ūkio subjekto AB Lietuvos radijo ir televizijos centro, turinčio didelę įtaką Analoginio antžeminio radijo transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas transliuotojui, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkoje“ palikus galioti, kiek tai susiję su radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugomis, Tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. 1V-1056 nustatytus įpareigojimus.

Atsižvelgiant į tai, kad tiek 2006 m., tiek ir 2010 m. atlikti Transliacijų perdavimo paslaugų rinkos tyrimai patvirtino radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų *ex ante* reguliavimo būtinumą, todėl, darytina išvada, kad bendrosios konkurencinės teisės nepakanka sumažinti ar pašalinti kliūtis, kurios trukdo Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje pradėti veikti naujiems ūkio subjektams ar vystyti konkurencijai joje.

Taip pat pabrėžtina, kad pagal Konkurencijos įstatymą taikomas tik *ex post* reguliavimas, kuris šiuo atveju vienas neužtikrina antikonkurencinių veiksmų išvengimo. *Ex post* reguliavimo atveju tiriami įvykiai jau įvykę praeityje. Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje dėl aukštų įėjimo į rinką barjerų būtina taikyti išankstinį (*ex ante*) reguliavimą.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinka tenkina ir trečiąjį kriterijų.

Išvada: Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinka tenkina trečiąjį kriterijų.

3.1 skyriaus išvada: Kaip nustatyta Ataskaitos 3.1.1–3.1.3 skyriuose, Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinka tenkina visus trijų kriterijų testo kriterijus, todėl šiai rinkai gali būti taikomas *ex ante* reguliavimas.

3.2. TRIJŲ KRITERIJŲ TESTAS TELEVIZIJOS TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO ANTŽEMINIAIS TINKLAIS PRIEMONIŲ RINKOJE

3.2.1. Pirmas kriterijus: kliūtys, kurios trukdo pradėti veikti Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje ir (ar) vystytis konkurencijai joje

Tarnyba išskyrė šias pagrindines kliūtis, trukdančias pradėti veikti Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje ir (ar) vystytis konkurencijai joje:

- 1) dideli įėjimo į rinką barjerai;
- 2) riboti elektroninių ryšių ištekliai;
- 3) masto ir įvairovės ekonomija.

1) Viena pagrindinių kliūčių, trukdančių naujiems ūkio subjektams teikti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas, – tai didelių investicijų poreikis statant televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemones. Vieno televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vieneto pastatymo sąnaudos, kai statomo naujo anteninio bokšto aukštis yra 100 m, gali siekti ne mažiau kaip 0,5 mln. Lt. Norint, kad televizijos transliacijų, perduodamų antžeminiais tinklais, paslaugas galėtų gauti galutiniai vartotojai visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, reiktų televizijos transliacijų perdavimo paslaugas teikti iš 40–50 televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų, kuriuose esančių antžeminių statinių aukštis turėtų siekti 100 metrų. Tai reiškia, kad finansinės investicijos į 40–50 televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų pastatymą siektų 20–25 mln. Lt. Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių statyba reikalauja ne tik didelių finansinių investicijų, bet užima daug laiko, nes tokio priemonių statybai reikalingi žemės sklypai, kuriuos reikia nuomotis arba įsigyti, taip pat reikalinga parengti kiekvieno televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vieneto detaliuosius planus (tai, anot TEO LT, AB, trunka 10–18 mėn.), gauti leidimus statyboms.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad egzistuoja aukšti įėjimo į Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinką barjerai.

2) Didelė kliūtis konkurencijai nagrinėjamoje rinkoje – riboti elektroninių ryšių ištekliai. Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjai, tuo pačiu yra ir televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikėjai. Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikimui yra būtinas radijo dažnis (kanalas). Radijo dažniai (kanalai) yra valstybei priklausantys riboti elektroninių ryšių ištekliai, pagal Įstatymo 48 straipsnio 1 dalį valdomi Tarnybos. Vadovaujantis Įstatymo 49 straipsnio 1 dalimi, Radijo dažniai (kanalai) televizijos programoms transliuoti (retransliuoti) skiriami ir naudojami pagal Planą. Plane numatyti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugoms skirti dažniai (kanalai) jau išdalinti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikėjams, todėl artimiausiu metu naujų televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikėjų neatsiras, t. y. nepadidės televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų paklausa. Ribota televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų paklausa gali riboti televizijos transliacijų perdavimo

antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų pasiūlą, t. y. naujų televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjų atsiradimą.

3) Kaip jau minėta, daugiausiai televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų, o taip pat ir radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų valdo LRTC. Ši bendrovė yra ne tik televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėja ir radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėja, bet ir teikia radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais, televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais, duomenų perdavimo paslaugas. Teikdama visas šias paslaugas, LRTC bendrai naudoja tam tikrus televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių elementus, pvz., antžeminį statinį, technologines patalpas, todėl LRTC patiria mąsto ir įvairovės ekonomiją, dėl to investicijas į televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemones gali paskirstyti didesniai teikiamų paslaugų kiekiui, taip trumpindamas investicijų į televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemones atsipirkimą ir (arba) mažindamas investavimo riziką. Situacija, kai vienas ūkio subjektas (nagrinėjamu atveju – LRTC) turi geresnes investavimo į televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemones sąlygas, atgraso kitus ūkio subjektus nuo investavimo į naujų televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių tinklų kūrimą.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad egzistuoja didelės ir reikšmingos įėjimo į Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinką kliūtys, todėl ši rinka tenkina pirmąjį kriterijų.

Išvada: Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinka tenkina pirmąjį kriterijų.

3.2.2. Antras kriterijus: ar rinka pasižymi tokiomis charakteristikoms, kurios lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendenciją be poreikio taikyti įpareigojimus, nurodytus Įstatymo 17 straipsnyje

Šiame Ataskaitos skyriuje analizuojama, ar per tam tikrą laikotarpį gali sumažėti arba iš viso išnykti Ataskaitos 3.2.1 skyriuje įvardytos kliūtys, trukdančios pradėti veikti Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje ir (ar) vystytis konkurencijai joje, arba ateityje atsirastų naujų aplinkybių, nulemsiančių televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų plėtrą.

Tarnyba išskyrė šias pagrindines charakteristikas:

- 1) paklausos dinamika;
- 2) masto ir įvairovės ekonomija.

1) Remiantis Tarnybos turima informacija, ateityje nepadidės televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikimui skirtų radijo dažnių (kanalų) skaičius. Netgi priešingai – pagal šiuo metu vyraujančias tendencijas, optimizuojant radijo dažnių (kanalų) naudojimą, vis platesnė radijo dažnių juosta yra skiriama duomenų perdavimo paslaugoms teikti. Atsižvelgiant į tai, tikėtina, kad nei trumpuoju, nei vidutiniu laikotarpiu ne tik neatsiras naujų televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjų, bet ir gali sumažėti esamas jų skaičius. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų paklausa Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje ateityje, ne tik nepadidės, bet gali ir sumažėti.

2) LRTC teikia radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo, televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo, radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais, televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais, duomenų

perdavimo antžeminiais tinklais paslaugas. Tarnybos žiniomis, LRTC nežada atsisakyti šių paslaugų teikimo ir netgi atvirkščiai, daug investuoja į televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais ir duomenų perdavimo paslaugų teikimą, todėl LRTC, teikdamas visas šias paslaugas ir toliau patirs masto ir įvairovės ekonomiją, kurios dėka bus trumpinamas investicijų į televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonės atsipirkimo laikotarpis ir (arba) mažinama investavimo rizika. Vadinasi, situacija, kai vienas ūkio subjektas (nagrinėjamu atveju – LRTC) turi geresnes investavimo į televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonės sąlygas, išliks ir ateityje, o tai ir toliau atgrasins kitus ūkio subjektus nuo investavimo į naujų televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių tinklų kūrimą.

Atsižvelgiant į tai kas išdėstyta, konstatuotina, kad televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinka tenkina ir antrąjį kriterijų.

Išvada: Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinka tenkina antrąjį kriterijų.

3.2.3. Trečias kriterijus: bendrosios konkurencijos teisės pakankumas sumažinti ar pašalinti kliūtis, kurios trukdo pradėti veikti rinkoje ir (ar) vystytis konkurencijai joje, ir (ar) įtvirtinti veiksmingą konkurenciją atitinkamoje rinkoje

Pagal Konkurencijos įstatymą taikomas tik *ex post* reguliavimas, kuris šiuo atveju vienas neužtikrina antikonkurencinių veiksmų išvengimo. *Ex post* reguliavimo atveju tiriami įvykiai jau įvykę praeityje. Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje būtina taikyti išankstinį (*ex ante*) reguliavimą dėl aukštų įėjimo į rinką barjerų ir kitų charakteristikų, kurios užtikrintų veiksmingos konkurencijos sąlygas be poreikio taikyti *ex ante* reguliavimą nebuvimo.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinka tenkina ir trečiąjį kriterijų.

Išvada: Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinka tenkina trečiąjį kriterijų.

3.2 skyriaus išvada: Kaip nustatyta šios Ataskaitos 3.2.1–3.2.3 skyriuose, Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinka tenkina visus trijų kriterijų testo kriterijus, todėl šiai rinkai gali būti taikomas *ex ante* reguliavimas.

3.3. TRIJŲ KRITERIJŲ TESTAS TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO PALYDOVINIO RYŠIO TINKLAIS PRIEMONIŲ RINKOJE

3.3.1. Antras kriterijus: ar rinka pasižymi tokiomis charakteristikomis, kurios lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendenciją be poreikio taikyti įpareigojimus, nurodytus Įstatymo 17 straipsnyje

Kaip minėta šios Ataskaitos 2.5.1 skyriuje palydovinio ryšio tinklas negalėtų būti įsteigtas per trumpą laiką ir pareikalautų didelių investicijų, nes palydovo sukūrimo ir paleidimo į Žemės orbitą kaina siekia 300–400 mln. Lt, t. y. egzistuoja dideli įėjimo į Transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių rinką barjerai. Tačiau, kaip konstatuota Ataskaitos 2.6 skyriuje, Transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių rinka yra kur kas platesnė nei Lietuvos Respublikos teritorija, nes iš Žemės orbitoje skriejančio palydovo perduodamas transliacijas galima matyti didesneje nei Lietuvos Respublika teritorijoje, pvz., Lietuvoje galima matyti palydovinio ryšio tinklais perduodamas transliacijas, skirtas Rusijos, Ukrainos, Baltarusijos, Prancūzijos, D.

Britanijos, Graikijos ir kitų šalių gyventojams. Lietuvoje galima matyti²⁴ transliacijas perduodamas iš ne mažiau kaip iš 14 palydovų, o tai rodo, kad nors ir yra dideli įėjimo į Transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių rinką barjerai, šioje rinkoje veikia ir tarpusavyje konkuruoja daug ūkio subjektų, t. y. šioje rinkoje egzistuoja veiksminga konkurencija.

Atsižvelgiant į tai kas išdėstyta, konstatuotina, kad Transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių rinką pasižymi charakteristikomis, kurios lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendenciją be poreikio taikyti įpareigojimus, nurodytus Įstatymo 17 straipnyje.

Rinkų rekomendacijos preambulės 14 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad bent vieno iš trijų kriterijų nevykdymas reiškia, kad rinka neturėtų būti įvardyta, kaip tokia, kuriai galima taikyti *ex ante* reguliavimą. Atsižvelgiant į tai, tolesnis Transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių rinkos vertinimas pirmam ir trečiam kriterijui nebeatliekamas.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytas aplinkybes, konstatuotina, kad Transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių rinkoje nereikalingas ir negali būti taikomas *ex ante* reguliavimas.

Išvada: Transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių rinkoje nereikalingas ir negali būti taikomas *ex ante* reguliavimas.

3.4. TRIJŲ KRITERIJŲ TESTAS TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO IPTV TINKLAIS PRIEMONIŲ RINKOJE

3.4.1. Antras kriterijus: ar rinka pasižymi tokiomis charakteristikomis, kurios lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendenciją be poreikio taikyti įpareigojimus, nurodytus Įstatymo 17 straipsnyje

Kaip minėta šios Ataskaitos 2.5.1 skyriuje IPTV tinklas negalėtų būti įsteigtas per trumpą laiką ir pareikalautų didelių investicijų. Pvz., didžiausią šviesolaidinių linijų tinklą, kurio pagrindu gali būti sukurtas IPTV tinklas, valdantis ūkio subjektas TEO LT, AB į šviesolaidinių linijų prieigos tinklo plėtrą 2007–2011 m. investavo 329 mln. Lt. 2012 m. Tarnyba atliko Didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos (toliau – DPP) rinkos tyrimą. DPP rinkos tyrimo metu atskleisti konkurencijos suvaržymai DPP rinkoje, įvardytas didelę įtaką šioje rinkoje turintis ūkio subjektas ir jam nustatyti įpareigojimai. Nustatyti įpareigojimai lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimą DPP rinkoje, o tuo pačiu ir Transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių rinkoje. 2011 m. Tarnyba atliko Didmeninės (fizinės) tinklo infrastruktūros prieigos (įskaitant iš dalies arba visiškai atsietą prieigą) fiksuotoje vietoje, (toliau – DIP) rinkos tyrimą. DIP rinkos tyrimo metu atskleisti konkurencijos suvaržymai DIP rinkoje, įvardytas didelę įtaką šioje rinkoje turintis ūkio subjektas ir jam nustatyti įpareigojimai (apimantys ir prieigą prie RKKS). Nustatyti įpareigojimai lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimą DIP rinkoje, o tuo pačiu ir Transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių rinkoje. Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad dėl galiojančio reguliavimo DPP ir DIP rinkose, Transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių rinką pasižymi tokiomis charakteristikomis, kurios lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendenciją be poreikio taikyti įpareigojimus, nurodytus Įstatymo 17 straipnyje.

Rinkų rekomendacijos preambulės 14 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad bent vieno iš trijų kriterijų nevykdymas reiškia, kad rinka neturėtų būti įvardyta, kaip tokia, kuriai galima taikyti *ex ante* reguliavimą. Atsižvelgiant į tai, tolesnis Transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių rinkos vertinimas pirmam ir trečiam kriterijui nebeatliekamas.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytas aplinkybes, konstatuotina, kad Transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių rinkoje nereikalingas ir negali būti taikomas *ex ante* reguliavimas.

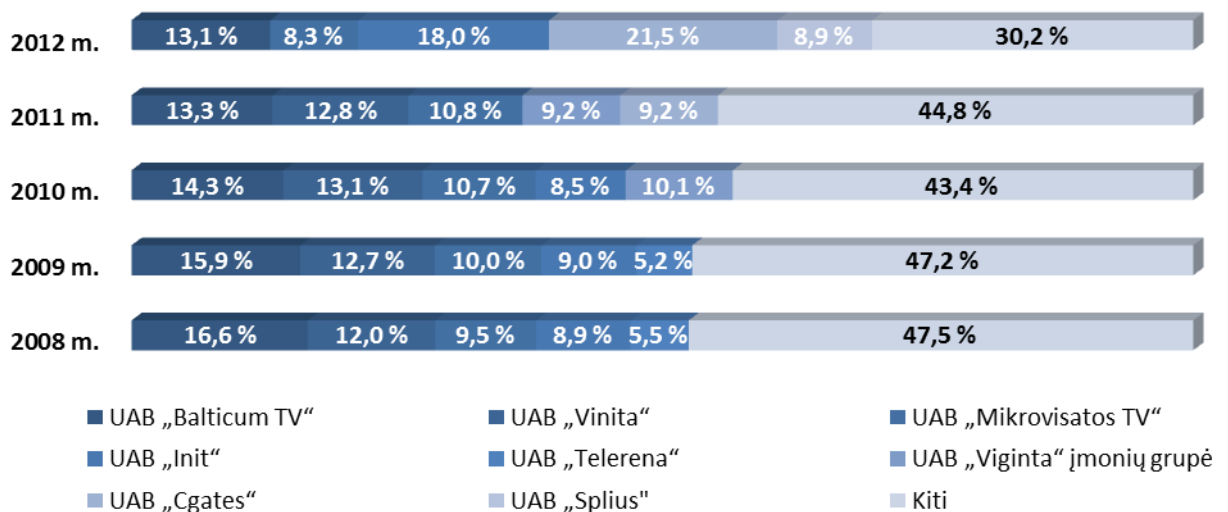
²⁴ <http://www.satmaster.lt/kanalai-palydovai/apie-palydovus/>

Išvada: Transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių rinkoje nereikalingas ir negali būti taikomas *ex ante* reguliavimas.

3.5. TRIJŲ KRITERIJŲ TESTAS TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO KABELINĖS TELEVIZIJOS TINKLAIS PRIEMONIŲ RINKOJE

3.5.1. Antras kriterijus: ar rinka pasižymi tokiomis charakteristikoms, kurios lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendenciją be poreikio taikyti įpareigojimus, nurodytus Įstatymo 17 straipsnyje

Kaip minėta Ataskaitos 2.5.1 skyriuje, pagal Lietuvoje susiklosčiusią praktiką ūkio subjektai, valdantys transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemones, kartu teikia ir transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais paslaugas, t. y. tas pats ūkio subjektas – kabelinės televizijos operatorius – retransliuojamas programas savo valdomomis transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonėmis perduoda galutiniams vartotojams. Kabelinės televizijos paslaugų teikėjų pajamas sudaro pajamos, gaunamos iš galutinių vartotojų – abonentų, kurie kas mėnesį, už galimybę gauti kabelinės televizijos tinklais retransliuojamas programas, sumoka abonentinį mokestį. Kabelinės televizijos operatoriai transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugas teikia patys sau, o pajamas gauna iš galutinių vartotojų, todėl Tarnyba, analizuodama, ar Transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių rinka pasižymi tokiomis charakteristikoms, kurios lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendenciją be poreikio taikyti įpareigojimus, nurodytus Įstatymo 17 straipsnyje, naudojo transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais paslaugų teikimo duomenimis.

11 pav. Kabelinės televizijos operatorių pasiskirstymas pagal pajamas tiriamuoju laikotarpiu

Vertinant transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais paslaugų teikimo situaciją, pagal kabelinės televizijos operatorių gautas pajamas, nustatyta, kad tiriamuoju laikotarpiu, t. y. 2008 m. IV ketv.–2012 m. pab., nė vienas kabelinės televizijos operatorius negavo tiek pajamų, kad jį būtų galima įvardinti turinčiu didelę įtaką teikiant transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais paslaugas. Pvz., 2008 m. daugiausiai pajamų gavusio kabelinės televizijos operatoriaus pajamos sudarė 16,6 proc. visų kabelinės televizijos operatoriaus pajamų, o 2012 m. – 21,5 proc. (žr. 11 pav.). Situacija, kai nė vienas ūkio subjektas neturi didelės įtakos teikiant transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais paslaugas, parodo, kad teikiant šias paslaugas egzistuoja veiksminga konkurencija.

Kaip jau minėta, transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais paslaugos dažniausiai yra teikiamos tankiau apgyvendintose šalies teritorijose, t. y. miestuose ir miesteliuose. 2001 m. buvo patobulinti teisės aktai, leidžiantys vystyti konkurencijai teikiant transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais paslaugas. Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba 2001 m. vasario 8 d. nutarimu Nr. 23 „Dėl Radijo ir televizijos komisijos veiksmų išduodant licencijas kabelinės televizijos operatoriams atitikimo Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams“ įpareigojo LRTK pakeisti tuo metu galiojusias Radijo ir televizijos veiklos licencijavimo taisykles ir nustatyti konkursų licencijoms išduoti rengimo tvarką, kuri nesudarytų kliūčių naujiems asmenims pradėti teikti transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais paslaugas bet kurioje Lietuvos Respublikos teritorijos dalyje, t. y. kabelinės televizijos operatoriai turi vienodas sąlygas savo veiklą vystyti bet kurioje Lietuvos Respublikos teritorijos dalyje.

2 lentelė. Mažiausių kabelinės televizijos operatorių abonentų skaičius tiriamuoju laikotarpiu

	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2012 m.
10 mažiausių kabelinės televizijos operatorių abonentų sk. vidurkis	471	384	359	498	461
Mažiausio kabelinės televizijos operatoriaus abonentų skaičius	206	265	259	270	17

Remiantis Tarnybos turima informacija, transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais paslaugas tiriamuoju laikotarpiu, t. y. 2008 m. IV ketv.–2012 m. pab., teikė nuo 47 iki 55 kabelinės televizijos operatorių. Šie operatoriai savo paslaugas teikė skirtinguose Lietuvos miestuose, ir tik dalis iš jų, pvz., UAB „Rygveda“, UAB „Cgates“, savo paslaugas teikė daugiau nei viename mieste, t. y. šių paslaugų teikimas buvo geografiškai fragmentuotas. Mažiausias pagal turimų abonentų skaičių, kabelinės televizijos operatorius 2008 m. IV ketv.–2012 m. pab. transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais paslaugas teikė nuo 206 (2008 m.) iki 17 (2012 m.) abonentų. 10 mažiausiai abonentų turinčių kabelinės televizijos operatorių aptarnaujamų abonentų vidurkis svyravo nuo 471 abonento (2010 m.) iki 461 (2012 m.) (žr. 2 lentelę). Tokie transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais paslaugų teikimo duomenys parodo, kad šias paslaugas sėkmingai gali teikti ir teikia santykinai nedideli kabelinės televizijos operatoriai, savo paslaugas teikiantys, keliems šimtams galutinių vartotojų.

Atsižvelgiant į tai, kad nė vienas ūkio subjektas neturi didelės įtakos teikiant transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais paslaugas, bei, kad šias paslaugas gali teikti santykinai nedideli kabelinės televizijos paslaugų teikėjai, savo paslaugas teikiantys, keliems šimtams galutinių vartotojų, konstatuotina, kad 2014 m. vasario 27 d. Transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartojams teikti, rinkos tyrimo ataskaitoje Nr. (43.4) LD-448 apibrėžta Transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais rinka pasižymi tokomis charakteristikomis, kurios lemia veiksmingą konkurenciją, todėl vertikalčiai su transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais paslaugų teikimu susijusioje Transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių rinkoje nėra poreikio taikyti įpareigojimus, nurodytus Įstatymo 17 straipsnyje.

Rinkų rekomendacijos preambulės 14 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad bent vieno iš trijų kriterijų nevykdymas reiškia, kad rinka neturėtų būti įvardyta, kaip tokia, kuriai galima taikyti *ex ante* reguliavimą. Atsižvelgiant į tai, tolesnis Transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių rinkos vertinimas pirmam ir trečiam kriterijui nebeatliekamas.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytas aplinkybes, konstatuotina, kad Transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių rinkoje nereikalingas ir negali būti taikomas *ex ante* reguliavimas.

Išvada: Transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių rinkoje nereikalingas ir negali būti taikomas *ex ante* reguliavimas.

4. KONKURENCINĖS APLINKOS ANALIZĖ

4.1. KONKURENCIJOS VEIKSMINGUMO VERTINIMO KRITERIJAI

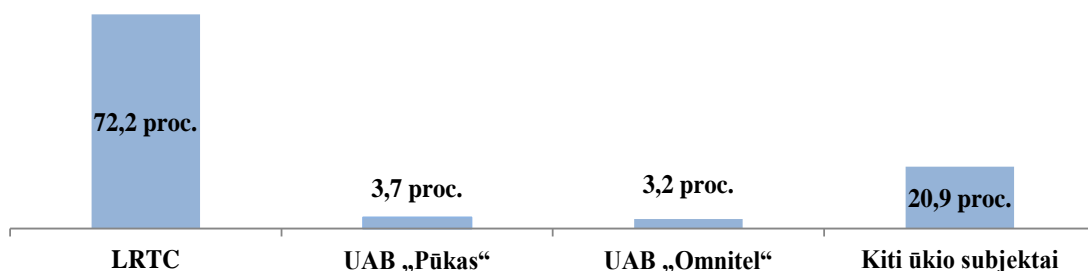
Didelės įtakos rinkoje nustatymo gairėse Europos Komisija įvardijo keletą kriterijų, kuriais remiantis gali būti nustatyta, ar dominuojantis ūkio subjektas neturi didelės įtakos rinkoje, ir/ar konkurencija atitinkamoje rinkoje yra veiksminga. Remiantis jais bei Taisyklėmis, Tarnyba išskyrė penkis pagrindinius kriterijus, kuriais remiantis gali būti nustatoma, ar konkurencija analizuojamose Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių ir Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkose yra veiksminga:

- 1) rinkos struktūra;
- 2) vertikaliai susijusios paslaugos;
- 3) įėjimo į rinką kliūtys;
- 4) kompensuojanti pirkimo galia (pirkėjo derybinė galia);
- 5) potenciali konkurencija.

4.2. KONKURENCINĖS APLINKOS ANALIZĖ RADIOJOS TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO ANTŽEMINIAIS TINKLAIS PRIEMONIŲ RINKOJE

4.2.1. Rinkos struktūra

Ūkio subjektai, veikiantys Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje, teikia radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas sau ir (arba) kitiems ūkio subjektams. Tiriamuoju laikotarpiu, t. y. 2008 m. IV ketv.–2012 m. pab., Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje veikė 34 ūkio subjektai, suteikę bent vieną radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugą. Pagal Tarnybos surinktus duomenis LRTC, valdantis visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje pastatytas radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemones, yra didžiausias radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjas Lietuvoje. 2012 m. pab. Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje LRTC rinkos dalis pagal suteiktą radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų skaičių siekė 72,2 proc. (žr. 12 pav.).

Šaltinis: Tarnyba

12 pav. Ūkio subjektų užimamos Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkos dalys 2012 m. pab.

UAB „Pūkas“ užimama Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkos dalis siekė 3,7 proc., UAB „Omnitel“ – 3,2 proc. Be LRTC, UAB „Pūkas“ ir UAB „Omnitel“ šioje rinkoje taip pat veikė AB „Vilniaus energija“, AB „Klaipėdos energija“ ir dar 29 bendrovės, bet kiekvienos iš šių bendrovių Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkos dalis neviršijo 3 proc., o bendrai sudėjus Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkos dalis siekė 20,9 proc.

Pagrindinis veiksnys, lėmęs tokią didelę LRTC užimamos Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkos dalį, buvo faktas, kad dėl istoriškai susiklosčiusių aplinkybių vienintelis LRTC valdo Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetus, iš kurių perduodamas radijo transliacijas gali priimti visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje esantys galutiniai vartotojai, o šių priemonių pagrindinė paskirtis – radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikimas. Iš šio fakto išplaukia ir kiti LRTC užimamą nagrinėjamos rinkos dalį lemiantys veiksniai:

1) Kiekvienas LRTC valdomas radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetą turi visus pagrindinius radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonėms būdingus elementus – antžeminį statinį, technologinę patalpą, sudėjimo tiltus, fiderinę įrangą ir anteną. Todėl radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjui nereikia papildomai investuoti į vieno ar kelių radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių elementų įsigijimą

2) LRTC valdomuose radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetuose esančių antžeminių statinių geografinis išdėstymas ir aukštingumas parinktas taip, kad su optimaliu siųstuvų kiekiu būtų galima aprępti didžiuosius Lietuvos miestus ir visą Lietuvos Respublikos teritoriją.

3) LRTC priklauso unikalūs ir dėl didelių finansinių išlaidų nedubliuoti radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetai, tokie kaip Vilniaus televizijos bokštas, kurio aukštis siekia 324 m, Juragių televizijos ir radijo stotis – 245 m, Klaipėdos radijo ir televizijos bokštas (Giruliuose) – 202 m.

4) LRTC priklauso 36 radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetai, išdėstyti visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Vadinasi, radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjai gali visą jiems reikalingą radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kiekį gauti iš vieno ūkio subjekto – LRTC. Dėl to nereikia derėtis ir sudaryti sutarčių su keliais ūkio subjektais, o dėl to gali žymiai sumažėti finansinės ir laiko sąnaudos.

2008 m. IV ketv.–2012 m. pab. laikotarpiu Lietuvoje veikė 48²⁵ radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikėjai ir 34 radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjai. Tiriamuoju laikotarpiu nuo 17 iki 22 iš 48 radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikėjų naudojosi LRTC priklausančiomis radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonėmis, t. y. iš LRTC gavo radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas. Atkreiptinas dėmesys, kad LRTC teikiamas radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas gavo visi didžiausi radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikėjai, tokie kaip UAB „M-1“, UAB „Radiocentras“, UAB „Ultra Vires“, UAB „Žinių radijas“, LRTC, todėl 72,2 proc. visų radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikėjų siųstuvų buvo talpinami LRTC valdomose radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonėse – technologinėse patalpose.

Išvada: LRTC tiriamojo laikotarpio pabaigoje, t. y. 2012 m. gruodžio 31 d., užėmė 72,2 proc. Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkos.

4.2.2. Vertikaliai susijusios paslaugos

Kaip jau aprašyta šios Ataskaitos 2.4.3 ir 4.2.1 skyriuose, radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikėjas, norėdamas teikti radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugas, turi įrengti siųstuvą technologinėse patalpose, iš kurių signalai sudėjimo tiltais ir fiderine įranga perduodami į antžeminiame statinyje sumontuotą anteną, iš kurios šie signalai

²⁵ Iš jų: du siuntėjai – LRTC ir J. Varno Vilniaus radijo studija, kitiems ūkio subjektams teikę radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugas, bei 46 transliuotojai turėję LRTC išduotas licencijas suteikiančias teisę steigti ir eksploatuoti savo antžeminius tinklus ir jais siųsti savo kuriamas radijo programas, t. y. 46 ūkio subjektai sau teikė radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugas.

siunčiami į galinius įrenginius. Kitaip tariant, radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikėjas, norėdamas teikti radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugas, turi pirkti radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas. Vadinasi, radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugos yra vertikalios susijusios su radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugomis, nes pastarųjų paslaugų neįmanoma teikti neperkant radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų.

LRTC veikia ne tik kaip radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjas, bet ir kaip radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas transliuotojui, teikėjas, ir kaip radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas siuntėjui LRTC, teikėjas. LRTC, teikdamas radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugas, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas transliuotojui, tiesiogiai ir netiesiogiai konkuruoja su kitais radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas transliuotojui, teikėjais. Vadinasi, LRTC dėl vertikalios radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas transliuotojui, ir radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų sąsajos turi motyvą, ir nesant reguliavimo, galimybių taikyti blogesnes radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų sąlygas (įskaitant kainas) kitiems radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas transliuotojui, teikėjams, nei taiko sau.

Išvada: Vertikalios susietų radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų ir radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikimas LRTC suteikia esminį pranašumą prieš kitus Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkos dalyvius.

4.2.3. Įėjimo į rinką barjerai

Naujas rinkos dalyvis galėtų įeiti į Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinką tik turėdamas (ar per trumpą laikotarpį²⁶ galėdamas įsigyti) pakankamai daug radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų iš kurių perduodamas radijo transliacijas galėtų gauti visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje gyvenantys galutiniai vartotojai

Kaip jau buvo minėta Ataskaitos 4.2.1 skyriuje, LRTC ilgą laiką buvo pagrindinis radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių paslaugų teikėjas, ir jam priklauso radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonės, išdėstytos visoje Lietuvos Respublikoje. Analogiškam radijo transliacijų perdavimo priemonių vienetų skaičiaus sukūrimui ir išvystymui yra reikalingos didelės finansinės investicijos ir laiko sąnaudos, kurios laikytinos aukštu įėjimo į Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinką barjeru. Pvz., vidutinė 100 m aukščio antžeminio statinio, kartu su technologine patalpa, sudėjimo tiltai, fiderine įranga ir antena pastatymo, t. y. vieno radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vieneto pastatymo, kaina yra apie 0,5 mln. Lt. Siekiant, kad iš alternatyvių (ne LRTC) radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų perduodamas radijo transliacijas galėtų priimti tiek pat galutinių vartotojų, kiek gali priimti radijo transliacijas perduodamas iš LRTC priklausančių radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų, reikia turėti 40–50 radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų, kurių antžeminio statinio aukštis siektų 100 m. Tai reiškia, kad, norint pastatyti tiek radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų, reiktų investuoti 20–25 mln. Lt. Toks priemonių vienetų pastatymas pareikalautų ne tik didelių finansinių investicijų, bet ir daug laiko, nes radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų statybai reikalingi žemės sklypai, kuriuos reikia nuomotis arba įsigyti, bei atitinkami leidimai statyboms.

²⁶ Trumpas laikotarpis – tai laikotarpis, per kurį asmuo negali iš esmės pakeisti turimo materialiojo ar nematerialiojo turto.

Kaip jau minėta, daugiausiai radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų, o taip pat ir televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų valdo LRTC. Ši bendrovė yra ne tik radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėja ir televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėja, bet ir teikia radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais, televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais, duomenų perdavimo paslaugas. Teikdamas visas šias paslaugas LRTC naudoja tuos pačius antžeminius statinius ir technologines patalpas, todėl patiria mažo ir įvairovės ekonomiją. Todėl LRTC investicijas į transliacijų perdavimo priemonių elementus (antžeminius statinius ir technologines patalpas) gali paskirstyti didesniai teikiama paslaugų kiekiui, taip sutrumpindamas investicijų į transliacijų perdavimo priemones atsipirkimą ir (arba) mažindamas investavimo riziką. Situacija, kai LRTC, turi geresnes investicijų atgavimo sąlygas suteikia LRTC konkurencinį pranašumą prieš kitus ūkio subjektus ir atgraso kitus ūkio subjektus nuo investavimo į naujų radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių tinklų kūrimą.

Išvada: Įėjimo į Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinką barjerai yra aukšti.

4.2.4. Kompensuojanti pirkimo galia (pirkėjo derybinė galia)

Kompensuojanti pirkimo galia (pirkėjo derybinė galia) nusako pirkėjo galimybes daryti įtaką produkto ir (arba) paslaugos pardavėjui, derantis dėl produkto ir (ar) paslaugos pirkimo-pardavimo sąlygų ir kainų. Šio rinkos tyrimo kontekste reikalinga įvertinti, ar radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjai, derėdamiesi su radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėju, gali daryti įtaką radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjui, ar, priešingai, radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjas turi vienpusę lemiamą įtaką nustatydamas pirkimo-pardavimo sąlygas. Vadovaujantis Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl dominuojančios padėties nustatymo, patvirtintų Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2000 m. gegužės 17 d. nutarimu Nr. 52 „Dėl Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl dominuojančios padėties nustatymo“, 8 punktu, vienpusė lemiamą įtaka suprantama kaip ūkio subjekto galimybė veikti atitinkamoje rinkoje pakankamai nepriklausomai nuo konkurentų, klientų ir galiausiai vartotojų, darant poveikį prekių (paslaugų) kainoms, įėjimo į rinką galimybėms ar kitoms veiklos sąlygoms (pvz., derybinis spaudimas, ignoravimas), dėl ko ribojama konkurencija toje rinkoje.

Kaip nurodyta Ataskaitos 4.2.1 skyriuje, didžioji dalis radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugoms teikti reikalingų siūstuvų yra montuojami LRTC valdomų radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonėse – technologinėse patalpose. Dėl šios priežasties galima teigti, kad radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjai negali veikti be LRTC teikiamų radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, kas pašalina jų derybinę galią. Tokia situacija Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje sąlygoja, kad LRTC nesusiduria su pirkėjo derybine galia ir gali veikti nepriklausomai nuo klientų, konkurentų bei galutinių vartotojų.

Atsižvelgiant į tai, kad LRTC veikdamas kaip radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjas nesusiduria su pirkėjo derybine galia, LRTC turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybių teikti radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų sau ir kitiems ūkio subjektams skirtingomis sąlygomis.

Išvada: Esami arba potencialūs LRTC teikiamų radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjai LRTC atžvilgiu derybinės galios neturi.

4.2.5. Potenciali konkurencija

Potencialią konkurenciją Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje gali sudaryti alternatyvūs radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjai, kurie konkuruos tarpusavyje, siekdami parduoti radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas. Tiriomojo laikotarpio pabaigoje nė vienas ūkio subjektas, galintis teikti radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas, neturėjo tiek radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų kaip LRTC. Kiti 33 radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjai kartu paėmus pagal suteiktų radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų skaičių užėmė 27,8 proc. Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkos.

Kaip minėta Ataskaitos 2.4 skyriuje, radijo programos gali būti perduodamos ne tik antžeminiais tinklais, bet palydovinio ryšio tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais. Siekiant nustatyti potencialią konkurenciją ūkio subjektams, veikiantiems Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje, tikslinga atsižvelgti į Ataskaitos 2.5.1 skyriuje atliktą transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugų, transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugų ir transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų tarpusavio pakeičiamumo pasiūlos atžvilgiu analizę.

Transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų ir transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų tarpusavio pakeičiamumo pasiūlos atžvilgiu analizė atskleidė, jog transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugos nėra tinkami pakaitalai transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugoms. Tokia išvada daroma dėl reikalingų didelių finansinių investicijų ir laiko išteklių atitinkamiems antžeminiams ar kabelinės televizijos tinklams sukurti ir išvystyti.

Taip pat svarbu atsižvelgti ir į radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų ir televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų pakeičiamumo galimybę. Kaip buvo nustatyta Ataskaitos 2.5.2.1 skyriuje, radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonės skiriasi nuo televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių naudojama skirtinga įranga (sudėjimo tiltais, fiderine įranga ir antenomis), kurią įrengti viename antžeminiame statinyje kainuoja apie 20 tūkst. Lt.

Tam, kad iš radijo transliacijų perdavimo priemonių perduodamas transliacijas galėtų gauti visoje Lietuvos Respublikoje esantys galutiniai vartotojai, reikia 40–50 radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų, kurių antžeminio statinio aukštis būtų 100 m. Tokiu atveju investicijos į sudėjimo tiltų, fiderinės įrangos ir antenos pastatymą 40–50 priemonių vienetų siektų nuo 800 tūkst. iki 1 mln. Lt. Dėl šios priežasties manoma, jog investicijų, reikalingų siekiant kartu ir (ar) vietoj televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikti radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas, poreikis rodo televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų ir radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų tarpusavio nepakeičiamumą pasiūlos atžvilgiu. Tai savo ruožtu leidžia daryti išvadą, kad ūkio subjektas, valdantis televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemones, per trumpą laiką nepakeis ar nepapildys jų radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonėmis.

Kaip nurodyta šios Ataskaitos 4.3.1 skyriuje, LRTC užima 94,4 proc. Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkos, todėl net ir aukščiau aprašytas teorinis potencialios pasiūlos Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje atsiradimas, televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjams investavus į valdomų priemonių pritaikymą radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikimui, praktiškai Lietuvoje nėra realizuotinas, kadangi Lietuvoje, ūkio subjektų, neskaitant LRTC, užimama Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkos, bendrai paėmus, siekia tik 5,6 proc., t. y. Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje veikiantys ūkio subjektai, neskaitant LRTC, negalėtų sukurti alternatyvaus tokio radijo transliacijų perdavimo priemonių vienetų kiekio,

kad iš šių priemonių perduodamas radijo transliacijas galėtų gauti visoje Lietuvos Respublikoje esantys galutiniai vartotojai.

Išvada: Potencialios konkurencijos Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje nėra.

4.2.6. Konkurencijos problemos

Išanalizavus pagrindinius kriterijus (rinkos struktūrą, vertikaliai susijusias paslaugas, įėjimo į rinką barjerus, kompensuojančią pirkimo galią (pirkėjo derybinę galią) bei potencialią konkurenciją), kuriais remiantis sprendžiama, ar konkurencija Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje yra veiksminga, Tarnyba nustatė, kad:

1. LRTC tiriamojo laikotarpio pabaigoje, t. y. 2012 m. gruodžio 31 d., užėmė 72,2 proc. Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkos.

2. Vertikaliai susietų radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų ir radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikimas LRTC suteikia esminį pranašumą prieš kitus Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkos dalyvius.

3. Įėjimo į Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinką barjerai yra aukšti.

4. Esami arba potencialūs LRTC teikiamų radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjai LRTC atžvilgiu derybinės galios neturi.

5. Potencialios konkurencijos Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje nėra.

Konkurencijos Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje analizė atskleidė, kad užimama didelė rinkos dalis (72,2 proc.), aukšti įėjimo į rinką barjerai, pirkėjo derybinės galios ir potencialios konkurencijos nebuvimas sąlygoja **galimybes**, o veikla ir konkuravimas su kitais ūkio subjektais teikiant vertikaliai su radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugomis susijusias radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugas, kai radijo dažnis (kanalas) skiriamas transliuotojui, bei pelno maksimizavimo siekis sąlygoja **motyvus** LRTC:

1. nesiūlyti radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, nesuteikti radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, arba nutraukti šių paslaugų teikimą kitiems ūkio subjektams;

2. riboti informacijos apie radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas teikimą;

3. taikyti skirtingas radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kainas ir (ar) kitas šių paslaugų teikimo sąlygas sau ir kitiems ūkio subjektams.

Išvada: Atlikusi veiksmingos konkurencijos Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje analizę, Tarnyba konstatuoja, šias problemas:

1. LRTC neturi motyvų siūlyti radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, o taip pat turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybių nesuteikti radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, arba nutraukti šių paslaugų teikimą kitiems ūkio subjektams.

2. LRTC turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybių riboti informacijos apie radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas teikimą.

3. LRTC turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybių taikyti skirtingas radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kainas ir (ar) kitas šių paslaugų teikimo sąlygas sau ir kitiems ūkio subjektams.

Atsižvelgiant į šias problemas, darytina išvada, kad Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje nėra veiksmingos konkurencijos.

4.2.7. Didelę įtaką Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje turinčių ūkio subjektų įvardijimas

Atlikusi konkurencijos Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje analizę, Tarnyba konstatuoja, kad dėl Ataskaitos 4.2.6 skyriuje įvardytų problemų Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje nėra veiksmingos konkurencijos.

Tarnyba konstatuoja, kad:

1. LRTC tiriamojo laikotarpio pabaigoje, t. y. 2012 m. gruodžio 31 d., užėmė 72,2 proc. Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkos.

2. Vertikaliai susietų radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų ir radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikimas LRTC suteikia esminį pranašumą prieš kitus Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkos dalyvius.

3. Įėjimo į Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinką barjerai yra aukšti.

4. Esami arba potencialūs LRTC teikiamų radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjai LRTC atžvilgiu derybinės galios neturi.

5. Potencialios konkurencijos Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje nėra.

6. LRTC neturi motyvų siūlyti radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, o taip pat turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybių nesuteikti radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, arba nutraukti šių paslaugų teikimą kitiems ūkio subjektams.

7. LRTC turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybių riboti informacijos apie radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas teikimą.

8. LRTC turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybių taikyti skirtingas radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kainas ir (ar) kitas šių paslaugų teikimo sąlygas sau ir kitiems ūkio subjektams.

9. Ūkio subjektą LRTC sudaro LRTC, kurio 100 proc. akcijų, nuosavybės teise priklausančių valstybei, patikėjimo teise valdo Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija.

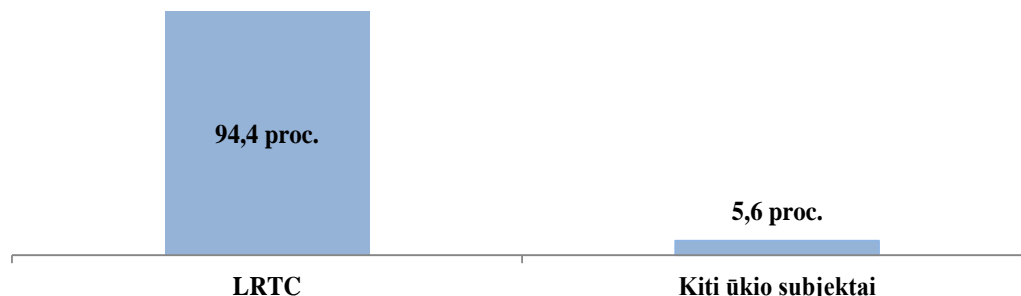
Išvada: Atsižvelgdama į aukščiau išdėstytas aplinkybes ir faktus, Tarnyba pripažįsta ūkio subjektą LRTC turinčiu didelę įtaką Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje.

4.3. KONKURENCINĖS APLINKOS ANALIZĖ TELEVIZIJOS TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO ANTŽEMINIAIS TINKLAIS PRIEMONIŲ RINKOJE

4.3.1. Rinkos struktūra

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. rugsėjo 21 d. nutarimu Nr. 1093 „Dėl analoginės antžeminės televizijos išjungimo“ nuo 2012 m. spalio 29 d. Lietuvoje buvo nutrauktas analoginės televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikimas. Atsižvelgiant į tai, apskaičiuojant Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkos dydį bus nagrinėjamas tik laikotarpis nuo 2012 m. spalio 29 d., kuomet televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas gavo tik skaitmeninės televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų gavėjai. Pagal Tarnybos surinktus

duomenis 2012 m. pabaigoje 102 iš 108 televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugoms teikti naudojamų siųstuvų buvo patalpinti LRTC priklausančiose televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonėse – technologinėse patalpose, t. y. LRTC užėmė 94,4 proc. Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkos (žr. 13 pav.).

Šaltinis: Tarnyba

13 pav. Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkos dalys 2012 m. pab.

Pagrindinis veiksnys, lėmęs tokią didelę LRTC užimamos televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkos dalį, buvo tai, kad dėl istoriškai susiklosčiusių aplinkybių vienintelis LRTC valdo visą Lietuvos Respublikos teritoriją aprėpiančią televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių tinklą, kurio pagrindinė paskirtis – televizijos transliacijų perdavimo priemonių paslaugų teikimas. Iš šio fakto išplaukia ir kiti LRTC užimamą nagrinėjamos rinkos dalį lemiantys veiksniai:

1) Kiekvienas LRTC valdomas televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetas turi visus pagrindinius televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonėms būdingus elementus – antžeminį statinį, technologinę patalpą, sudėjimo tiltus, fiderinę įrangą ir anteną. Todėl televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjui nereikia papildomai investuoti į vieno ar kelių televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių elementų įsigijimą.

2) LRTC valdomuose televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetuose esančių antžeminių statinių geografinis išdėstymas ir aukštingumas parinktas taip, kad su optimaliu siųstuvų kiekiu būtų galima aprėpti didžiuosius Lietuvos miestus ir visą Lietuvos Respublikos teritoriją.

3) LRTC priklauso unikalūs ir dėl didelių finansinių išlaidų nedubliuoti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetai, tokie kaip Vilniaus televizijos bokštas, kurio aukštis siekia 324 m, Juragių televizijos ir radijo stotis – 245 m, Klaipėdos radijo ir televizijos bokštas (Giruliuose) – 202 m.

4) LRTC priklauso 36 televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetai, išdėstyti visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Vadinasi, televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjai gali visą jiems reikalingą televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kiekį gauti iš vieno ūkio subjekto – LRTC. Dėl to nereikia derėtis ir sudaryti sutarčių su keliais ūkio subjektais, o dėl to gali žymiai sumažėti finansinės ir laiko sąnaudos.

2012 m. pab. Lietuvoje veikė 14 televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikėjų ir 7 televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjai. 2012 m. pab. 10 iš 14 televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikėjų naudojosi LRTC teikiamomis televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugomis. Atkreiptinas dėmesys, kad iš LRTC televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas pirkė abu didžiausi televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikėjai – TEO LT, AB ir LRTC, todėl 94,4 proc. visų televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikėjų siųstuvų buvo talpinami LRTC valdomų televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonėse – technologinėse patalpose.

Išvada: LRTC tiriamojo laikotarpio pabaigoje, t. y. 2012 m. gruodžio 31 d., užėmė 94,4 proc. Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkos.

4.3.2. Vertikaliai susijusios paslaugos

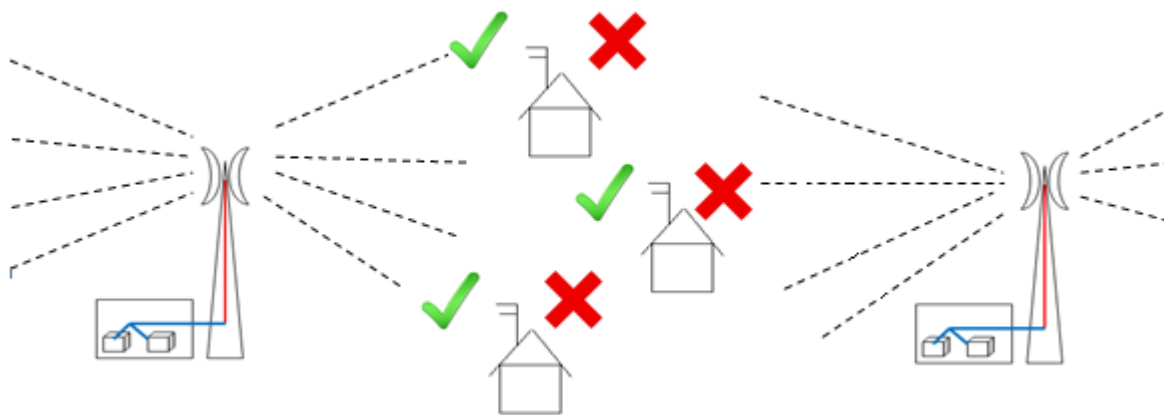
Kaip jau aprašyta šios Ataskaitos 2.4 ir 4.3.1 skyriuose, televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikėjas, norėdamas teikti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugas, technologinėse patalpose turi įrengti siųstuvą, iš kurio signalai sudėjimo tiltais ir fiderine įranga perduodami į antžeminiame statinyje sumontuotą anteną, iš kurios šie signalai siunčiami į galinius įrenginius. Kitaip tariant, televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikėjas, norėdamas teikti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugas, turi pirkti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas. Vadinasi, televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugos yra vertikaliai susijusios su televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugomis, kadangi pastarųjų paslaugų neįmanoma teikti be televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų. Kaip minėta, LRTC veikia ne tik kaip televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjas, bet ir kaip televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikėjas.

LRTC, užimdamas didelę rinkos Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkos dalį turi galimybių, o siekdamas pelno didinimo –motyvų, transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų sąlygas (kainas, suteikimo sąlygas ir pan.) kitiems ūkio subjektams, nustatyti blogesnes, nei taiko sau ar savo padaliniams.

Išvada: Vertikaliai susietų televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų ir televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikimas LRTC suteikia esminį pranašumą prieš kitus Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkos dalyvius.

4.3.3. Įėjimo į rinką barjerai

Kaip jau minėta Ataskaitos 2.1 skyriuje, televizijos transliacijos į galinius įrenginius perduodamos elektroninių ryšių tinklais. Signalai skirtais radijo dažniais (kanalais) per anteną – galinį televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vieneto elementą – išspinduliuojami į erdvę. Radijo bangomis perduodami signalai priimami per televizijos priėmimo anteną – pirminę galinio įrenginio dalį. Geriausia televizijos priėmimo antena signalus efektyviausiai priima tik iš televizijos stoties (spinduliuotės šaltinio pusės) į kurią ji yra nukreipta. Tuo tarpu signalus iš priešingos, nei nukreipta ši antena, pusės antena priima ženkliai silpniau (žr. 14 pav.).

14 pav. Televizijos signalų, perduodamų antžeminiais tinklais, priėmimo kryptingumas

Dėl tokių televizijos priėmimo antenų techninių charakteristikų televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikėjams aktualu televizijos transliacijų perdavimo paslaugas teikti iš tų televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų, į kuriuos nukreipta daugiausiai televizijos signalų priėmimo antenų, t. y. televizijos transliacijas galės matyti daugiausiai televizijos programų žiūrovų. Kaip nurodyta Ataskaitos 4.3.1 skyriuje, 94,4 proc. televizijos transliacijoms perduoti antžeminiais tinklais skirtų siųstuvų, kuriais galutiniais vartotojams perduodamos televizijos transliacijos, talpinami LRTC priklausančiose televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonėse – technologinėse patalpose. Atsižvelgiant į tai, galima pagrįstai teigti, kad didžioji dalis televizijos programų žiūrovų, norėdami matyti antžeminiais tinklais perduodamas televizijos transliacijas, turi savo televizijos priėmimo antenas nukreipti į LRTC valdomas televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemones. Iš to seka išvada, kad televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikėjai, siekdami, kad jų perduodamus signalus priimtų kuo daugiau televizijos programų žiūrovų, kur yra galimybė, naudosis LRTC teikiamomis televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugomis. Tokiu būdu apsunkinama kitų (potencialių ar esamų) televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjų padėtis Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje.

Naujas rinkos dalyvis galėtų įeiti į Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinką tik turėdamas (ar per trumpą laikotarpį galėdamas įsigyti) tiek televizijos transliacijų perdavimo priemonių vienetų, kad iš jų perduodamas televizijos transliacijas galėtų gauti galutiniai vartotojai visoje Lietuvoje.

Kaip jau buvo minėta šioje Ataskaitoje, LRTC ilgą laiką buvo ir išliko pagrindiniu televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėju, ir jam priklauso televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetai, išdėstyti visoje Lietuvos Respublikoje. Analogiškam televizijos transliacijų perdavimo priemonių vienetų skaičiaus sukūrimui ir pastatymui yra reikalingos didelės finansinės investicijos ir laiko sąnaudos, kurios laikytinos aukštu įėjimo į rinką barjeru. Pvz., vidutinė 100 m aukščio antžeminio statinio, kartu su technologine patalpa, sudėjimo tildais, fiderine įranga ir antena pastatymo, t. y. vieno televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonės vieneto pastatymo, kaina yra apie 0,5 mln. Lt. Siekiant, kad iš tokių televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų perduodamas televizijos transliacijas galėtų gauti galutiniai vartotojai visoje Lietuvoje, reikia turėti 40–50 radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų, kurių antžeminio statinio aukštis siektų 100 m. Tai reiškia, kad reikėtų investuoti 20–25 mln. Lt. Tokio priemonių vienetų skaičiaus sukūrimas pareikalautų ne tik didelių finansinių investicijų, bet ir daug laiko, nes televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių statybai reikalingi žemės sklypai, kuriuos reikia nuomotis arba įsigyti, bei atitinkami leidimai statyboms. Kaip, atsakydama į Anketos klausimus, nurodė UAB SATV network, naujų televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų kūrimui trukdo „labai didelės investicijos, nepakankamas laikas, kad atsipirktų investicijos į infrastruktūrą, sudėtingos biurokratinės procedūros norint pastatyti anteninius statinius (žemės sklypų įsigijimas, jų paskirties keitimas) bei pasikloti inžinerines komunikacijas ir t.t.“.

Didelė kliūtis įeiti į Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinką – ribotas radijo dažnių (kanalų), naudojamų televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugoms teikti, skaičius. Radijo dažnių (kanalų) ribotumas atitinkamai riboja ir televizijos programų transliuotojų skaičių, o tai riboja televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikėjų, kurie formuoja televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų paklausą, skaičių. Paklausos ribotumas atgraso naujus ūkio subjektus nuo investavimo į naujų televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių tinklų vystymą.

Kaip jau minėta Ataskaitos 4.3.1 ir 4.2.1 skyriuose, daugiausiai televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų, o taip pat ir televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų valdo LRTC. Ši bendrovė yra ne tik radijo ir televizijos

transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėja, bet ir teikia radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais, televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais, duomenų perdavimo paslaugas. Teikdamas visas šias paslaugas LRTC naudoja tuos pačius antžeminius statinius ir technologines patalpas, todėl patiria masto ir įvairovės ekonomiją, vadinasi, investicijas į transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių elementus – antžeminius statinius ir technologines patalpas, gali paskirstyti didesniai teikiamų paslaugų kiekiui, taip trumpindamas investicijų atsipirkimą ir (arba) mažindamas investavimo riziką. Situacija, kai LRTC, turi geresnes investicijų į televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemones atgavimo sąlygas, suteikia LRTC konkurencinį pranašumą prieš kitus ūkio subjektus ir atgraso kitus (naujus) ūkio subjektus nuo investuotavimo į naujų televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių tinklų steigimą.

Išvada: Įėjimo į Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių rinką barjerai yra aukšti.

4.3.4. Kompensuojanti pirkimo galia (pirkėjo derybinė galia)

Kompensuojanti pirkimo galia (pirkėjo derybinė galia) nusako pirkėjų galimybes daryti įtaką produkto ir (arba) paslaugos pardavėjui, derantis dėl produkto ir (ar) paslaugos pirkimo-pardavimo sąlygų ir kainų. Šio rinkos tyrimo kontekste reikalinga įvertinti, ar asmenys, derėdamiesi su televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėju, gali daryti įtaką televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjui, ar, priešingai, televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjas turi vienpusę lemiamą įtaką nustatydamas pirkimo-pardavimo sąlygas. Vadovaujantis Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl dominuojančios padėties nustatymo, patvirtintų Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2000 m. gegužės 17 d. nutarimu Nr. 52 „Dėl Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl dominuojančios padėties nustatymo“, 8 punktu, vienpusė lemiamą įtaka suprantama kaip ūkio subjekto galimybė veikti atitinkamoje rinkoje pakankamai nepriklausomai nuo konkurentų, klientų ir galiausiai vartotojų, darant poveikį prekių (paslaugų) kainoms, įėjimo į rinką galimybėms ar kitoms veiklos sąlygoms (pvz., derybinis spaudimas, ignoravimas), dėl ko ribojama konkurencija toje rinkoje.

Kaip jau nurodyta Ataskaitos 4.3.1 skyriuje, didžioji dalis televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais paslaugoms teikti reikalingų siųstuvų yra talpinami LRTC valdomų televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonėse – technologinėse patalpose. Dėl šios priežasties galima teigti, kad televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjai negali veikti be LRTC teikiamų televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, kas visai pašalina jų derybinę galią. Tokia situacija Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių rinkoje sąlygoja, kad LRTC nesusiduria su pirkėjo derybine galia ir gali veikti nepriklausomai nuo klientų, konkurentų bei galutinių paslaugų gavėjų. Pirkėjo derybinės galios nebuvimą nagrinėjamoje rinkoje patvirtino ir UAB SATV network atsakymuose į Anketos klausimus išreikšta nuomonė. UAB SATV network teigimu, jos „transliacijų veikla turėjo būti pradėta nuo 2013 metų balandžio 20 dienos, tačiau dėl AB „Lietuvos radijos ir televizijos centro“ diskriminacinių veiksmų, dėl kurių negalima adekvačiomis kitiems rinkoms dalyviams sąlygomis pasirašyti prieigos prie antžeminių transliacijų perdavimo priemonių teikimo sutarties, veiklos terminas nusikelia neapibrėžtam laikui.“ UAB „Toptronas“ nurodė, kad tiesiogiai susiduria su kliūtimis derėdamasi su LRTC, kadangi LRTC „nepateikia ir nepatvirtina talpinimo įkainių, sąlygų, esminių talpinimo sutarties nuostatų ir kitų bendradarbiavimo nuostatų“, o taip pat „primygtinai reikalauja pasirašyti konfidencialumo sutartį, bet po jos pasirašymo nėra aišku ar bus įmanoma talpinti įrangą LRTC objektuose, nes įkainiai gali būti nepagrįstai dideli ir nesudaryti jokių galimybių įgyvendinti projektą“.

Atsižvelgiant į tai, kad LRTC, veikdamas kaip televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjas nesusiduria su pirkėjo derybine galia, turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybių teikti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais

priemonių teikimo paslaugas sau ir kitiems ūkio subjektams skirtingomis kainomis ir (ar) kitomis sąlygomis.

Išvada: Esami arba potencialūs LRTC teikiamų televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjai LRTC atžvilgiu derybinės galios neturi.

4.3.5. Potenciali konkurencija

Potencialią konkurenciją Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje gali sudaryti alternatyvūs televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjai, kurie konkuruos tarpusavyje, siekdami parduoti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas. Tiriamojo laikotarpio pabaigoje nė vienas televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjas neturėjo tokios aprėpties televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių tinklo kaip LRTC. Kiti šių paslaugų teikėjai kartu paėmus pagal suteiktą televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų skaičių užėmė 5,6 proc. Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkos.

Kaip minėta šios Ataskaitos 2.2 skyriuje, televizijos programos gali būti perduodamos ne tik antžeminiais tinklais, bet ir palydovinio ryšio tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais. Siekiant nustatyti potencialią konkurenciją ūkio subjektams, veikiantiems Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje, tikslinga atsižvelgti į Ataskaitos 2.5.1 skyriuje atliktą transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugų, transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugų ir transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų tarpusavio pakeičiamumo pasiūlos atžvilgiu analizę.

Transliacijų perdavimo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugų, transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugų ir transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų tarpusavio pakeičiamumo pasiūlos atžvilgiu analizė atskleidė, jog transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugos, transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugos ir transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugos nėra tinkami pakaitalai televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugoms. Tokia išvada daroma dėl reikalingų didelių finansinių investicijų ir laiko išteklių atitinkamiems antžeminiams, palydovinio ryšio, IPTV ir kabelinės televizijos tinklams sukurti ir išvystyti.

Taip pat svarbu atsižvelgti ir į radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų ir televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų pakeičiamumo galimybę. Kaip buvo nustatyta Ataskaitos 2.5.2.1 skyriuje, radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonės skiriasi nuo televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių naudojama skirtinga įranga (sudėjimo tiltais, fiderine įranga ir antenomis), kurią įrengti viename antžeminiame statinyje kainuoja apie 80 tūkst. Lt. Tam, kad iš televizijos transliacijų perdavimo priemonių perduodamas transliacijas galėtų gauti visoje Lietuvos Respublikoje esantys galutiniai vartotojai, reikia 40–50 televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių vienetų, kurių antžeminio statinio aukštis būtų 100 m. Tokiu atveju investicijos į sudėjimo tiltų, fiderinės įrangos ir antenos pastatymą 40–50 priemonių vienetų siektų nuo 3,2 mln. iki 4 mln. Dėl šios priežasties laikoma, kad investicijų, reikalingų siekiant kartu (vietoj) radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas, poreikis parodo televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų ir radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų tarpusavio nepakeičiamumą pasiūlos atžvilgiu. Tai savo ruožtu leidžia daryti išvadą, kad ūkio subjektas, valdantis radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemones, per trumpą laiką nepakeis ar nepapildys jų televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonėmis.

Kaip nurodyta šios Ataskaitos 4.2.1 skyriuje LRTC užima 72,2 proc., UAB „Pūkas“ – 3,7 proc., UAB „Omnitel“ – 3,2 proc. Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkos, todėl net ir aukščiau aprašytas teorinis potencialios pasiūlos Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje atsiradimas, radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjams investavus į valdomų priemonių pritaikymą televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikimui, praktiškai Lietuvoje nėra realizuotinas, kadangi Lietuvoje, ūkio subjektų, neskaitant LRTC, užimama Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkos, bendrai paėmus, siekia tik 27,8 proc., t. y. radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje veikiantys ūkio subjektai, neskaitant LRTC, negalėtų sukurti alternatyvaus tokio televizijos transliacijų perdavimo priemonių vienetų kiekio, kad iš perduodamas televizijos transliacijas galėtų gauti visoje Lietuvos Respublikoje esantys galutiniai vartotojai.

Išvada: Potencialios konkurencijos Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje nėra.

4.3.6. Konkurencijos problemos

Išanalizavus pagrindinius kriterijus (rinkos struktūrą, vertikaliai susijusias paslaugas, įėjimo į rinką kliūtis, kompensuojamąją pirkimo galią (pirkėjo derybinę galią) bei potencialią konkurenciją), kuriais remiantis sprendžiama, ar konkurencija Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje yra veiksminga, Tarnyba nustatė, kad:

1. LRTC tiriamojo laikotarpio pabaigoje, t. y. 2012 m. gruodžio 31 d., užėmė 94,4 proc. Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkos.

2. Vertikaliai susietų televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų ir televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikimas LRTC suteikia esminį pranašumą prieš kitus Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkos dalyvius.

3. Įėjimo į Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinką barjerai yra aukšti.

4. Esami arba potencialūs LRTC teikiamų televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjai LRTC atžvilgiu derybinės galios neturi.

5. Potencialios konkurencijos Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje nėra.

Konkurencijos Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje veiksmingumo analizė atskleidė, kad užimama didelė rinkos dalis (94,4 proc.), aukšti įėjimo į rinką barjerai, pirkėjo derybinės galios ir potencialios konkurencijos nebuvimas sąlygoja **galimybes**, o pelno maksimizavimo siekis sąlygoja **motyvus** LRTC:

1. nesiūlyti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, nesuteikti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, arba nutraukti šių paslaugų teikimą kitiems ūkio subjektams;

2. riboti informacijos apie televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas teikimą;

3. taikyti skirtingas televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kainas ir (ar) kitas šių paslaugų teikimo sąlygas sau ir kitiems ūkio subjektams.

Išvada:

Atlikusi veiksmingos konkurencijos Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje analizę buvimo ar nebuvimo, Tarnyba konstatuoja, šias problemas:

1. LRTC neturi motyvų siūlyti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, o taip pat turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybių nesuteikti

televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, arba nutraukti šių paslaugų teikimą kitiems ūkio subjektams.

2. LRTC turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybių riboti informacijos apie televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas teikimą.

3. LRTC turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybių taikyti skirtingas televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kainas ir (ar) kitas šių paslaugų teikimo sąlygas sau ir kitiems ūkio subjektams.

Atsižvelgiant į šias problemas, darytina išvada, kad dėl Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje nėra veiksmingos konkurencijos.

4.3.7. Didelę įtaką Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje turinčių ūkio subjektų įvardijimas

Atlikusi veiksmingos konkurencijos Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje analizę, Tarnyba konstatuoja, kad dėl Ataskaitos 4.3.6 skyriuje įvardytų problemų Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje nėra veiksmingos konkurencijos.

Tarnyba konstatuoja, kad:

1. LRTC tiriamojo laikotarpio pabaigoje, t. y. 2012 m. gruodžio 31 d., užėmė 94,4 proc. Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkos.

2. Vertikaliai susietų televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų ir televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikimas LRTC suteikia esminį pranašumą prieš kitus Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkos dalyvius.

3. Įėjimo į Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinką barjerai yra aukšti.

4. Esami arba potencialūs LRTC teikiamų televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjai LRTC atžvilgiu derybinės galios neturi.

5. Potencialios konkurencijos Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje nėra.

6. LRTC neturi motyvų siūlyti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, o taip pat turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybių nesuteikti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, arba nutraukti šių paslaugų teikimą kitiems ūkio subjektams.

7. LRTC turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybių riboti informacijos apie televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas teikimą.

8. LRTC turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybių taikyti skirtingas televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kainas ir (ar) kitas šių paslaugų teikimo sąlygas sau ir kitiems ūkio subjektams.

9. Ūkio subjektą LRTC sudaro LRTC, kurio 100 proc. akcijų, nuosavybės teise priklausančių valstybei, patikėjimo teise valdo Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija.

Išvada: Atsižvelgdama į aukščiau išdėstytas aplinkybes ir faktus, Tarnyba pripažįsta ūkio subjektą LRTC turinčiu didelę įtaką Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje.

5. ĮPAREIGOJIMŲ DIDELĘ ĮTAKĄ RINKOJE TURINČIAM ŪKIO SUBJEKTUI NUSTATYMAS IR (AR) PAKEITIMAS

Įstatymas perkėlė Europos Sąjungos reguliavimo sistemos nuostatas į nacionalinę teisę. Taisyklių 5 punkte nurodoma, kad Tarnyba atlieka rinkos tyrimą vadovaudamasi Pagrindų direktyva, kitais privalomais Europos Sąjungos teisės aktais ir atsižvelgdama į Didelės įtakos nustatymo rinkoje gaires, Atitinkamų rinkų apibrėžimo rekomendaciją, Pranešimų rekomendaciją, kitas Europos Bendrijų Komisijos nuorodas bei rekomendacijas, Bendrą poziciją dėl priemonių ir kitas Europos Sąjungos valstybių narių nacionalinių elektroninių ryšių reguliavimo institucijų bendras pozicijas, taip pat Europos elektroninių ryšių reguliuotojų institucijos priimtas nuomones ir bendrąsias pozicijas.

Prieigos direktyvos preambulės 5 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad atviroje ir konkurencinėje rinkoje neturi būti apribojimų, kurie trukdytų įmonėms tarpusavyje derėtis dėl prieigos ir susijungimo susitarimų, ypač dėl susitarimų su kitų valstybių įmonėmis. Be to, Prieigos direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad valstybės narės užtikrina, kad nebūtų jokių apribojimų, kurie ūkio subjektams toje pačioje ar kitoje valstybėje narėje neleistų tarpusavyje derėtis dėl susitarimų techniniais ar komerciniais prieigos ir (ar) sujungimo klausimais. Pažymėtina, kad pagal Įstatymo 1 straipsnio 5 dalį Įstatymu siekiama Europos Sąjungos elektroninių ryšių reguliavimo sistemos tikslų, tarp jų plėsti vidaus rinką. Tai daryti nacionalines reguliavimo institucijas įpareigoja ir Pagrindų direktyvos 8 straipsnio 3 dalis. Taigi, vadovaujantis Įstatymo 1 straipsnio 5 dalies ir Pagrindų direktyvos 8 straipsnio 2 ir 3 dalių nuostatomis, Tarnyba turi imtis visų reikiamų priemonių, siekdama skatinti konkurenciją elektroninių ryšių srityje.

Prieigos direktyvos 8 straipsnio 4 dalyje nurodoma, kad nustatyti įpareigojimai turi būti pagrįsti pagal nustatytos problemos pobūdį, turi būti proporcingi ir pateisinami atsižvelgiant į Pagrindų direktyvos 8 straipsnyje nustatytus tikslus (konkurencijos skatinimas, vidaus rinkos plėtra ir Europos Sąjungos piliečių interesų užtikrinimas). Prieigos direktyvos preambulės 15 konstatuojamojoje dalyje pabrėžiama, kad skiriant įmonei, turinčiai didelę įtaką rinkoje, įpareigojimus papildomos rinkos analizės atlikti nereikia, tačiau būtina pagrįsti, kad būtent toks įpareigojimas yra tikslingas ir pagal nustatytos problemos pobūdį proporcingas. Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairių 117 punkte taip pat akcentuojama, kad nacionalinės reguliavimo institucijos turi užtikrinti, kad didelę įtaką turintiems ūkio subjektams nustatomi įpareigojimai turi atitikti tikslus, nurodytus Pagrindų direktyvos 8 straipsnyje, ir būti proporcingi sprendžiamoms problemoms. Įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje taip pat nustatyta, kad Tarnyba nustato ūkio subjektams, turintiems didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, įpareigojimus, atsižvelgdama į tai, kurie iš jų tinkami konkrečiu atveju, ir nustatydamą tokių įpareigojimų vykdymo pradžios momentą, todėl tolesniuose Ataskaitos skyriuose Tarnyba parinks įpareigojimus ūkio subjektams, turintiems didelę įtaką atitinkamoje rinkoje atsižvelgdama į tai, kurie iš jų tinkami ir atitinka šioje Ataskaitoje nustatytų problemų prigimtį, yra proporcingi ir pateisinami elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principais ir tikslais, nurodytais Įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnyje.

5.1. ĮPAREIGOJIMŲ DIDELĘ ĮTAKĄ RADIO TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO ANTŽEMINIAIS TINKLAIS PRIEMONIŲ RINKOJE TURINČIAM ŪKIO SUBJEKTUI LRTC NUSTATYMAS

Atsižvelgdama į tai, kad, kaip nurodyta Ataskaitos 4.2.7 skyriuje, ūkio subjektas LRTC turi didelę įtaką Radijo transliacijų perdavimo antžeminiams tinklams priemonių rinkoje, Tarnyba, vadovaudamasi Įstatymo 17 straipsniu, turi teisę nustatyti įpareigojimus didelę įtaką turinčiam ūkio subjektui nustatytoms konkurencijos problemoms spręsti.

Įpareigojimų pobūdis ir reguliavimo būtinumas priklauso nuo to, ar ūkio subjektas turi galią atitinkamoje rinkoje ir ar ja naudojasi.

LRTC, teikdamas radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugas kitiems asmenims, nesusiduria su pirkėjo derybine galia, galinčia daryti įtaką radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kainai ir (ar) kitoms šių paslaugų teikimo sąlygoms. Potencialios konkurencijos nebuvimas ir aukšti įėjimo į rinką barjerai neleidžia savaime vystytis konkurencijai Radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių rinkoje ir sudaro sąlygas galimam LRTC piktnaudžiavimui didele įtaka šioje rinkoje.

Kaip išdėstyta Ataskaitos 4.3.6 skyriuje, ūkio subjektas LRTC turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybių išnaudoti turimą galią Radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių rinkoje.

Įvertinus Ataskaitos 4.3.6 skyriuje įvardytas konkurencijos problemas, Tarnyba LRTC, turinčiam didelę įtaką Radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių rinkoje, nustato šiuos įpareigojimus.

5.1.1. Įpareigojimas suteikti prieigą

Tarnyba, įgyvendindama Įstatymo 14 straipsnio 1 dalyje numatytus tikslus, siekia sudaryti vienodas sąlygas kitiems asmenims gauti radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugas. Ūkio subjektas LRTC, turėdamas didelę įtaką radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių rinkoje turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybių kitiems ūkio subjektams nesuteikti prieigos prie radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių. Šią problemą sprendžia įpareigojimas suteikti prieigą, nurodytas Įstatymo 21 straipsnyje.

Nustačius šį įpareigojimą, ūkio subjektas LRTC:

- 1) privalės patenkinti pagrįstus kitų ūkio subjektų prašymus suteikti prieigą prie radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių;
- 2) sąžiningai derėtis su kitais ūkio subjektais, prašančiais suteikti prieigą prie radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių;
- 3) nenutraukti prieigos prie jau suteiktų radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių;
- 4) suteikti prieigą prie patalpų ar kitus elektroninių ryšių infrastruktūros bendro naudojimo būdus;
- 5) suteikti konkrečias paslaugas, paslaugas, įskaitant susijusias priemones, būtinas užtikrinti radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais paslaugų teikimą šių paslaugų gavėjams;
- 6) ūkio subjektas LRTC gali atsisakyti suteikti prieigą prie radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių, vienašališkai sustabdyti jų teikimą ar jį nutraukti tik tais atvejais, kai tai yra pagrįsta objektyviais kriterijais, įskaitant techninių galimybių nebuvimą arba būtinybę užtikrinti elektroninių ryšių tinklo vientisumą.

Šio įpareigojimo nustatymas LRTC kitiems ūkio subjektams sumažins įėjimo į Radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais paslaugų rinką kliūtis.

Įpareigojimas suteikti prieigą yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes nenustačius prieigos prie radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių suteikimo įpareigojimo, apribojama konkurencija teikiant radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais paslaugas. Tuo atveju, jei šis įpareigojimas nebus nustatytas, Tarnyba turėtų spręsti kiekvienu konkrečiu atsisakymo suteikti prieigą atveju, ar turi būti taikomas prieigos prie radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių suteikimo įpareigojimas pagal Įstatymo 22 straipsnio 2 dalį. Tokiu atveju pailgėtų tokios prieigos suteikimo trukmė.

Išvados: Kiek tai susiję su radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikimu, ūkio subjektas LRTC privalo:

- 1) patenkinti pagrįstus kitų ūkio subjektų prašymus suteikti prieigą prie radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių, įskaitant prieigą prie su šių paslaugų teikimu susijusių priemonių;

2) sąžiningai derėtis su kitais ūkio subjektais, prašančiais suteikti prieigą prie radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių, įskaitant prieigą prie su šių paslaugų teikimu susijusių priemonių;

3) nenutraukti prieigos prie jau suteiktų radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių, įskaitant prieigą prie su šių paslaugų teikimu susijusių priemonių;

4) suteikti prieigą prie patalpų ar kitus elektroninių ryšių infrastruktūros bendro naudojimo būdus;

5) suteikti konkrečias paslaugas, paslaugas, įskaitant susijusias priemones, būtinas užtikrinti radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais paslaugų teikimą šių paslaugų gavėjams;

6) ūkio subjektas LRTC gali atsisakyti suteikti prieigą prie radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių, įskaitant prieigą prie su šių paslaugų teikimu susijusių priemonių, vienašališkai sustabdyti jų teikimą ar jį nutraukti tik tais atvejais, kai tai yra pagrįsta objektyviais kriterijais, įskaitant techninių galimybių nebuvimą arba būtinybę užtikrinti elektroninių ryšių tinklo vientisumą.

5.1.2. Nediskriminavimo įpareigojimas

Ūkio subjektas LRTC turi motyvą ir, nesant reguliavimo, galimybių teikti radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugas skirtingomis sąlygomis skirtingiems asmenims. Toks ūkio subjekto LRTC elgesys bei iniciatyvos teikti radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugas aiškiomis ir priimtinomis sąlygomis nebuvimas sąlygoja, kad nediskriminavimo įpareigojimas, teikiant šias paslaugas tampa viena iš svarbiausių konkurencijos užtikrinimo priemonių. Šis įpareigojimas sumažina ūkio subjekto LRTC galimybes riboti konkurenciją ir apsunkinti kitų asmenų galimybes teikti radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais paslaugas.

Tarnyba konstatuoja, kad ūkio subjektas LRTC, turintis didelę įtaką Radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių rinkoje, privalo nediskriminuoti radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjų. Tai reiškia, kad radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų techninės bei kitos taikomos veiklos sąlygos turi būti tokios pačios, kokias ūkio subjektas LRTC turi pats arba teikia savo padaliniais, dukterinėms įmonėms ar bet kuriems kitiems asmenims.

Nediskriminavimo įpareigojimas, nurodytas Įstatymo 19 straipsnyje, apsaugo kitus asmenis nuo diskriminavimo, kad jų galimybės konkuruoti su ūkio subjektu LRTC nebus nulemtos galimo ūkio subjekto LRTC diskriminacinio elgesio. Nediskriminavimo įpareigojimas užtikrina, kad radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjo interesai nebus pažeisti dėl diskriminacinių LRTC veiksmų.

Nediskriminavimo įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes ūkio subjektas LRTC negalės diskriminuoti tos pačios kategorijos radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjų.

Išvada: Ūkio subjektas LRTC privalo nediskriminuoti radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjų, įskaitant analogiškų sąlygų analogiškais aplinkybėmis taikymą ir tokios pačios kokybės bei tokiomis pačiomis sąlygomis, kokias turi pats arba teikia savo padaliniais, dukterinėms įmonėms ar bet kuriems kitiems ūkio subjektams, paslaugų bei informacijos teikimą.

5.1.3. Skaidrumo įpareigojimas

Skaidrumo įpareigojimas, numatytas Įstatymo 18 straipsnyje, Radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių rinkoje užtikrina galimybę stebėti nediskriminavimo ir prieigos suteikimo įpareigojimų laikymąsi.

Tarnyba siekia užtikrinti, kad kiti asmenys derėdamiesi su ūkio subjektu LRTC būtų apsaugoti nuo diskriminacinio elgesio. Jei radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kainos yra neskelbiamos, šių paslaugų gavėjai negali būti tikri dėl diskriminacinių sąlygų nebuvimo. Siekiant išvengti kitų asmenų diskriminavimo, didelę įtaką nagrinėjamoje rinkoje turintis ūkio subjektas LRTC turi pateikti Tarnybai visas radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų sutarčių kopijas ir skelbti pakankamos apimties informaciją viešai.

Nustatoma, kad ūkio subjektas LRTC privalo skelbti standartinį pasiūlymą teikti radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugas. Šis standartinis pasiūlymas turi būti pakankamai detalus, kad būtų galima sudaryti sutartis dėl radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikimo. Taip pat ūkio subjektas LRTC privalo viešai skelbti detalią informaciją, susijusią su teikiamomis paslaugomis, įskaitant apskaitos informaciją, technines specifikacijas, tinklo charakteristikas, paslaugų teikimo bei naudojimo sąlygas, prieigos ir susijusių paslaugų kainas, jei teisės aktai nenustato kitaip. Skaidrumo įpareigojimo nustatymas sąlygos kitų asmenų tikrumą, kad radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais paslauga teikiama jų nediskriminuojant. Skaidrumo įpareigojimas palengvins antikonkurencinio elgesio stebėjimą, jo nustatymas užtikrins geresnes galimybes prognozuoti rinką, jos stabilumą.

Skaidrumo įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes apima informacijos, būtinos įsitikinti, kad nėra konkurenciją ribojančių veiksmų, pateikimą bei skelbimą.

Išvados: Ūkio subjektas LRTC privalo, kiek tai susiję su radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikimu:

- 1) ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo šio įpareigojimo nustatymo dienos paskelbti standartinį pasiūlymą teikti radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugas;
- 2) standartiniame pasiūlyme teikti radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugas viešai skelbti detalią informaciją Prieigos, įskaitant tinklų sujungimą, suteikimo ir teikimo taisyklėse, patvirtintose Tarnybos direktoriaus 2011 m. spalio 10 d. įsakymu Nr. 1V-960 „Dėl Prieigos, įskaitant tinklų sujungimą, suteikimo ir teikimo taisyklių patvirtinimo“, (toliau – Prieigos taisyklės) nustatyta tvarka ir sąlygomis, įskaitant apskaitos informaciją, technines specifikacijas, tinklo charakteristikas, prieigos teikimo bei naudojimo sąlygas, prieigos ir susijusių priemonių kainas;
- 3) teikti ūkio subjektams, siekiantiems gauti radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugas, visą informaciją, būtiną šioms paslaugoms gauti;
- 4) skelbti informaciją apie radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugas Prieigos taisyklėse nustatyta tvarka ir sąlygomis.

5.1.4. Kainų kontrolės ir sąnaudos apskaitos įpareigojimas

Kaip aprašyta Ataskaitos 4.2.6 skyriuje, LRTC turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybių radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kainas nustatyti sau palankia linkme ir (arba) palaikyti pernelyg dideles kainas. Siekdama išspręsti šią konkurencijos problemą, Tarnyba siūlo nustatyti Įstatymo 23 straipsnyje numatytą kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimą.

Tarnybos atlikta analizė parodė, kad kainų kontrolės metodas – kainas grįsti sąnaudomis, apskaičiuotomis pagal Sąnaudų apskaitos pagal pilnai paskirstytų sąnaudų metodą taisyklių, patvirtintų Tarnybos direktoriaus 2005 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. 1V-1164 „Dėl Sąnaudų apskaitos pagal pilnai paskirstytų sąnaudų metodą taisyklių patvirtinimo“, (toliau – Sąnaudų apskaitos taisyklės) reikalavimus, taikant istorinių sąnaudų apskaitos principą (angl. *Historical Cost Accounting, HCA*) geriausiai išspręstų nustatytas konkurencijos problemas.

Tarnybos nuomone, šis metodas naudingas tuo, kad LRTC jau turi įdiegtą sąnaudų apskaitos sistemą, kuri sąnaudas skirsto pilnai paskirstytų sąnaudų (angl. *Fully Distributed Cost, FDC*) metodu, todėl keisti sąnaudų apskaitos metodą šiuo atveju būtų neproporcinga našta, kadangi toks sprendimas padidintų LRTC išlaidas, o gauta nauda, pritaikius kitokį sąnaudų apskaitos modelį (pvz., remiantis efektyvaus operatoriaus veiklos modeliu bei einamosiomis sąnaudomis pagrįstą ilgo laikotarpio vidutinių padidėjimo sąnaudų (LRAIC) metodiką), gali nepateisinti tokio modelio įdiegimui reikalingų išlaidų. Istorinės turto vertės nustatymo metodas (HCA) šiuo atveju naudingesnis tuo, kad pasirinkus šio modelio alternatyvą – einamosios vertės turto nustatymo metodą (angl. *Current Cost Accounting (CCA)*) turto vertė gali būti nepagrįstai išdidinama, nes remiantis einamosios vertės turto nustatymo metodo (CCA) principu, LRTC ilgalaikis turtas būtų vertinamas dabartine einamąja verte, o radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių pastatymas dabartinėmis kainomis būtų žymiai brangesnis, todėl ir turto vertė, kurią reikėtų apskaityti būtų didesnė, kas sąlygotų didesnes nusidėvėjimo ir papildomas investicijų grąžos sąnaudas. Atsižvelgiant į tai, jog LRTC jau yra įdiegęs sąnaudų apskaitos pagal pilnai paskirstytų sąnaudų metodą (FDC) sistemą, sistemoje reikės atlikti tik santykinai nedidelius koregavimus, t. y. atlikti papildomos paslaugos sąnaudų apskaitos sistemoje diegimą (analogiška paslauga LRTC sąnaudų apskaitos sistemoje jau įdiegta), kas sąlygotų nedideles įpareigojimo įdiegimo sąnaudas.

Nustačius šį aukščiau aprašytą kainų kontrolės metodą, kainos būtų nustatomos tik turint informacijos apie radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugos vykdymo sąnaudas.

Išvados: LRTC, teikdamas radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas privalo:

- 1) tvarkyti sąnaudų apskaitą Sąnaudų apskaitos taisyklėse nustatyta tvarka ir sąlygomis;
- 2) teikti radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas, įskaitant prieigą prie su šių paslaugų teikimu susijusių priemonių, tokiomis kainomis, kurios būtų ne didesnės nei šių paslaugų sąnaudos, apskaičiuotos Sąnaudų apskaitos taisyklėse nustatyta tvarka ir sąlygomis.

5.1.5. Apskaitos atskyrimo įpareigojimas

Tarnyba, siekdama įgyvendinti ir efektyviai prižiūrėti nediskriminavimo bei skaidrumo įpareigojimo vykdymą, o taip pat siekdama užtikrinti efektyvų kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimų įgyvendinimą, siūlo LRTC nustatyti apskaitos atskyrimo įpareigojimą, nurodytą Įstatymo 20 straipsnyje.

LRTC teikiamų paslaugų įvairovė (transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikimas, transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikimas, duomenų perdavimo paslaugų teikimas) rodo, jog būtina efektyviai užtikrinti nediskriminavimo (tiek teikiamų paslaugų sąlygoms, tiek teikiamų paslaugų kainoms) įpareigojimo laikymąsi. Nustačius apskaitos atskyrimo įpareigojimą, būtų įmanoma efektyviai kontroliuoti ir užtikrinti ūkio subjektui LRTC nustatyto nediskriminavimo įpareigojimo vykdymą. Nustačius apskaitos atskyrimo įpareigojimą bus galima stebėti, ar ūkio subjektas LRTC kryžmiškai nesubsidijuoja atskirų nereguliuojamų paslaugų ir (ar) negauna iš tam tikrų reguliuojamų paslaugų nepagrįstai didelio viršpelnio (didesnės nei pagrįsta investicijų grąžos).

Tarnybos siūlomas apskaitos atskyrimo įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes šiuo įpareigojimu bus efektyviau užtikrinamas ūkio subjektui LRTC nustatytų skaidrumo ir nediskriminavimo įpareigojimų vykdymas. LRTC nereikės diegti naujos apskaitos atskyrimo sistemos, nes bendrovė jau turi įdiegusi apskaitos atskyrimo sistemą pagal Tarnybus nustatytus reikalavimus. Dėl apskaitos atskyrimo viešai prieinama informacija LRTC teikiamų radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjams atskleis, kaip LRTC vykdo jam nustatytus kainų kontrolės įpareigojimus.

Išvada: Ūkio subjektas LRTC, kiek tai susiję su radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikimu, įskaitant prieigą prie su šių paslaugų teikimu susijusių priemonių, privalo vykdyti Įstatymo 20 straipsnio 1 dalyje numatytą apskaitos atskyrimo įpareigojimą, Apskaitos atskyrimo taisyklėse ir su apskaitos atskyrimu susijusiuose reikalavimuose, patvirtintuose Tarnybos direktoriaus 2006 m. birželio 14 d. įsakymu Nr. 1V-738 „Dėl Apskaitos atskyrimo taisyklių ir su apskaitos atskyrimu susijusių reikalavimų patvirtinimo“, (toliau – Apskaitos atskyrimo taisyklės) nustatyta tvarka ir sąlygomis.

5.2. ĮPAREIGOJIMŲ DIDELĘ ĮTAKĄ TELEVIZIJOS TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO ANTŽEMINIAIS TINKLAIS PRIEMONIŲ RINKOJE TURINČIAM ŪKIO SUBJEKTUI LRTC NUSTATYMAS

Atsižvelgdama į tai, kad, kaip nurodyta Ataskaitos 4.3.7 skyriuje, ūkio subjektas LRTC turi didelę įtaką Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių rinkoje, Tarnyba, vadovaudamasi Įstatymo 17 straipsniu, turi teisę nustatyti įpareigojimus didelę įtaką turinčiam ūkio subjektui nustatytoms konkurencijos problemoms spręsti.

Įpareigojimų pobūdis ir reguliavimo būtinumas priklauso nuo to, ar ūkio subjektas turi galią atitinkamoje rinkoje ir ar ja naudojasi.

LRTC, teikdamas televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugas kitiems asmenims, nesusiduria su pirkėjo derybine galia, galinčia daryti įtaką televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kainai ir (ar) kitoms šių paslaugų teikimo sąlygoms. Potencialios konkurencijos nebuvimas neleidžia savaime vystytis konkurencijai Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių rinkoje ir sudaro sąlygas galimam LRTC piktnaudžiavimui didele įtaka šioje rinkoje.

Faktiniai duomenys patvirtina, kad ūkio subjektas LRTC, nesant reguliavimo, turi motyvų ir galimybių išnaudoti turimą galią Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių rinkoje.

Įvertinusi Ataskaitos 4.3.6 skyriuje įvardytas konkurencijos problemas, Tarnyba LRTC, turinčiam didelę įtaką Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių rinkoje nustato šiuos įpareigojimus.

5.2.1. Įpareigojimas suteikti prieigą

Tarnyba, įgyvendindama Įstatymo 14 straipsnio 1 dalyje numatytus tikslus, siekia sudaryti vienodas sąlygas kitiems asmenims gauti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugas. Ūkio subjektas LRTC, turėdamas didelę įtaką Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių rinkoje turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybių kitiems ūkio subjektams nesuteikti prieigos prie televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių. Šią problemą sprendžia įpareigojimas suteikti prieigą, nurodytas Įstatymo 21 straipsnyje. Nustačius šį įpareigojimą, ūkio subjektas LRTC:

1) privalės patenkinti pagrįstus kitų ūkio subjektų prašymus suteikti prieigą prie televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių, įskaitant prieigą prie su šių paslaugų teikimu susijusių priemonių;

2) sąžiningai derėtis su kitais ūkio subjektais, prašančiais suteikti prieigą prie televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių, įskaitant prieigą prie su šių paslaugų teikimu susijusių priemonių;

3) nenutraukti prieigos prie jau suteiktų televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių, įskaitant prieigą prie su šių paslaugų teikimu susijusių priemonių;

4) suteikti prieigą prie patalpų ar kitus elektroninių ryšių infrastruktūros bendro naudojimo būdus;

5) suteikti konkrečias paslaugas, būtinas užtikrinti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais paslaugų teikimą šių paslaugų gavėjams;

6) ūkio subjektas LRTC gali atsisakyti suteikti prieigą prie televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių, įskaitant prieigą prie su šių paslaugų teikimu susijusių priemonių, vienašališkai sustabdyti jų teikimą ar jį nutraukti tik tais atvejais, kai tai yra pagrįsta objektyviais kriterijais, įskaitant techninių galimybių nebuvimą arba būtinybę užtikrinti elektroninių ryšių tinklo vientisumą.

Šio įpareigojimo nustatymas LRTC kitiems ūkio subjektams sumažins įėjimo į Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų rinką barjerus.

Įpareigojimas suteikti prieigą yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes nenustačius prieigos prie televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių suteikimo įpareigojimo sąlygomis, apribojama konkurencija teikiant televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugas. Taip pat, tuo atveju, jei šis įpareigojimas nebus nustatytas, Tarnyba turėtų spręsti kiekvienu konkrečiu atsisakymo suteikti prieigą prie televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių atveju, ar turi būti taikomas prieigos suteikimo įpareigojimas pagal Įstatymo 22 straipsnio 2 dalį. Tokiu atveju pailgėtų tokios prieigos suteikimo trukmė.

Išvados: Kiek tai susiję su Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikimu, ūkio subjektas LRTC privalo:

1) patenkinti pagrįstus kitų ūkio subjektų prašymus suteikti prieigą prie televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių;

2) sąžiningai derėtis su kitais ūkio subjektais, prašančiais suteikti prieigą prie televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių;

3) nenutraukti prieigos prie jau suteiktų televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių;

4) suteikti prieigą prie patalpų ar kitus elektroninių ryšių infrastruktūros bendro naudojimo būdus;

5) suteikti konkrečias paslaugas, įskaitant susijusias priemones, būtinas užtikrinti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikimą šių paslaugų gavėjams;

6) ūkio subjektas LRTC gali atsisakyti suteikti prieigą prie televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių, vienašališkai sustabdyti jų teikimą ar jį nutraukti tik tais atvejais, kai tai yra pagrįsta objektyviais kriterijais, įskaitant techninių galimybių nebuvimą arba būtinybę užtikrinti elektroninių ryšių tinklo vientisumą.

5.2.2. Nediskriminavimo įpareigojimas

Ūkio subjektas LRTC turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybių teikti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas skirtingomis sąlygomis skirtingiems asmenims. Toks ūkio subjekto LRTC elgesys bei iniciatyvos teikti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas aiškiomis ir priimtinais sąlygomis nebuvimas sąlygoja, kad nediskriminavimo įpareigojimas, teikiant šias paslaugas tampa viena iš svarbiausių konkurencijos užtikrinimo priemonių. Šis įpareigojimas sumažina ūkio subjekto LRTC galimybes riboti konkurenciją bei apsunkinti kitų asmenų galimybes teikti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugas.

Tarnyba konstatuoja, kad ūkio subjektas LRTC, turintis didelę įtaką Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje, privalo nediskriminuoti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjų. Tai reiškia, kad televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų techninės bei kitos taikomos veiklos sąlygos turi būti tokios pačios, kokias ūkio subjektas LRTC turi pats arba teikia savo padaliniais, dukterinėms įmonėms ar bet kuriems kitiems asmenims.

Nediskriminavimo įpareigojimas, numatytas Įstatymo 19 straipsnyje, apsaugo kitus asmenis nuo diskriminavimo, kad jų galimybės konkuruoti su ūkio subjektu LRTC nebus nulemtos galimo ūkio subjekto LRTC diskriminacinio elgesio. Nediskriminavimo įpareigojimas užtikrina, kad

televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjų interesai nebus pažeisti dėl diskriminacinės LRTC praktikos.

Nediskriminavimo įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes ūkio subjektas LRTC negalės diskriminuoti tos pačios kategorijos paslaugos gavėjų.

Išvada: Ūkio subjektas LRTC privalo nediskriminuoti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjų, įskaitant analogiškų sąlygų analogiškais aplinkybėmis taikymą ir tos pačios kokybės bei tokiais pačiomis sąlygomis, kokias turi pats arba teikia savo padaliniais, dukterinėms įmonėms ar bet kuriems kitiems ūkio subjektams, paslaugų bei informacijos teikimą.

5.2.3. Skaidrumo įpareigojimas

Skaidrumo įpareigojimas, numatytas Įstatymo 18 straipsnyje, Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių rinkoje užtikrina galimybę stebėti nediskriminavimo ir prieigos suteikimo įpareigojimų laikymąsi.

Tarnyba siekia užtikrinti, kad kiti asmenys derėdamiesi su ūkio subjektu LRTC, būtų apsaugoti nuo diskriminacinio elgesio. Jei televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kainos yra neskelbiamos, šių paslaugų gavėjai negali būti tikri dėl diskriminacinių sąlygų nebuvimo. Siekiant išvengti kitų asmenų diskriminavimo, didelę įtaką nagrinėjamoje rinkoje turintis ūkio subjektas LRTC turi pateikti Tarnybai visas televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų sutarčių kopijas ir skelbti pakankamos apimties informaciją viešai.

Nustatoma, kad ūkio subjektas LRTC privalo skelbti standartinį pasiūlymą teikti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas. Šis standartinis pasiūlymas turi būti pakankamai detalus, kad būtų galima sudaryti sutartis dėl televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikimo. Taip pat ūkio subjektas LRTC privalo viešai skelbti detalią informaciją, susijusią su teikiama prieiga, įskaitant apskaitos informaciją, technines specifikacijas, tinklo charakteristikas, prieigos teikimo bei naudojimo sąlygas, prieigos ir susijusių priemonių kainas, jei teisės aktai nenustato kitaip. Skaidrumo įpareigojimo nustatymas sąlygos kitų asmenų tikrumą, kad transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslauga teikiama jų nediskriminuojant. Skaidrumo įpareigojimas palengvins antikonkurencinio elgesio stebėjimą, jo nustatymas užtikrins geresnes galimybes prognozuoti rinką, jos stabilumą.

Skaidrumo įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes apima būtinas įsitikinti, kad nėra konkurenciją ribojančių veiksnių, informacijos pateikimą bei skelbimą.

Išvados: Ūkio subjektas LRTC privalo, kiek tai susiję su televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikimu:

1) ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo šio įpareigojimo nustatymo dienos paskelbti standartinį pasiūlymą teikti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas;

2) standartiniame pasiūlyme teikti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas viešai skelbti detalią informaciją Prieigos taisyklėse nustatyta tvarka ir sąlygomis, įskaitant apskaitos informaciją, technines specifikacijas, tinklo charakteristikas, prieigos teikimo bei naudojimo sąlygas, prieigos ir susijusių priemonių kainas;

3) teikti ūkio subjektams, siekiantiems gauti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas, visą informaciją, būtiną šioms paslaugoms gauti;

4) skelbti informaciją apie televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas Prieigos taisyklėse nustatyta tvarka ir sąlygomis.

5.2.4. Kainų kontrolės ir sąnaudos apskaitos įpareigojimas

Kaip aprašyta Ataskaitos 4.3.6 skyriuje, LRTC turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybių taikyti skirtingas televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kainas ir (ar) kitas šių paslaugų teikimo sąlygas sau ir kitiems ūkio subjektams. Siekdama išspręsti šią konkurencijos problemą, Tarnyba siūlo nustatyti Įstatymo 23 straipsnyje numatytą kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimą.

Tarnyba atliko kainų kontrolės ir ES šalyse analogiškose rinkose taikomų kainų kontrolės alternatyvų apžvalgą (2 priedas), kuri parodė, kad kainų kontrolės metodas – kainas grįsti sąnaudomis, kurios būtų apskaičiuojamos sąnaudų apskaitos pagal pilnai paskirstytų sąnaudų metodą (angl. *Fully Distributed Cost – FDC*), sąnaudų apskaitos sistemoje taikant istorinių sąnaudų apskaitos principą (angl. *Historical Cost Accounting – HCA*) geriausiai išspręstų nustatytas konkurencijos problemas. Tarnybos nuomone, šis metodas naudingas tuo, kad LRTC jau turi įdiegtą FDC sąnaudų apskaitos sistemą, kurioje sąnaudos apskaitomos HCA principu, todėl keisti sąnaudų apskaitos metodą šiuo atveju būtų neproporcinga našta, kadangi toks sprendimas padidintų LRTC išlaidas, o gauta nauda, pritaikius kitokį sąnaudų apskaitos modelį (pvz., remiantis efektyvaus operatoriaus veiklos modeliu bei einamosiomis sąnaudomis pagrįstą ilgo laikotarpio vidutinių padidėjimo sąnaudų (LRAIC) metodiką), gali nepateisinti tokio modelio įdiegimui reikalingų išlaidų. Istorinės turto vertės nustatymo metodas (HCA) šiuo atveju naudingesnis tuo, kad pasirinkus šio modelio alternatyvą – einamosios vertės turto nustatymo metodą (angl. *Current Cost Accounting (CCA)*) turto vertė gali būti nepagrįstai išdidinama, nes remiantis einamosios vertės turto nustatymo metodo (CCA) principu, LRTC ilgalaikis turtas būtų vertinamas dabartine einamąja verte, o televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių pastatymas dabartinėmis kainomis būtų žymiai brangesnis, todėl ir turto vertė, kurią reikėtų apskaityti būtų didesnė, kas sąlygotų didesnes nusidėvėjimo ir papildomas investicijų grąžos sąnaudas. Taip pat svarbu paminėti, kad LRTC tinklo struktūra tam tikra apimtimi yra apspręsta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. rugsėjo 24 d. nutarimu Nr. 969 „Dėl analoginės antžeminės televizijos išjungimo ir skaitmeninės televizijos skatinimo Lietuvoje programos patvirtinimo“, kuriuo LRTC nustatyti tam tikri reikalavimai tinklo saugumui bei padengiamumui. Atsižvelgiant į tai, jog LRTC jau yra įdiegęs sąnaudų apskaitos pagal pilnai paskirstytų sąnaudų metodą (FDC) sistemą bei pagal Tarnybos patvirtintas Sąnaudų apskaitos taisykles, sistemoje reikės atlikti tik santykinai nedidelius koregavimus, t. y. atlikti papildomos paslaugos sąnaudų apskaitos sistemoje įdiegimą, kas sąlygotų nedideles įpareigojimo įgyvendinimo sąnaudas.

Nustačius šį, aukščiau aprašytą, kainų kontrolės metodą, kainos būtų nustatomos tik turint informacijos apie televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugos teikimo sąnaudas. Taip pat, siekiant didesnio kainų pagrįstumo bei transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjų informavimo apie teiktą, televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, skaičių ir sąnaudas, patirtas teikiant televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugas, Tarnyba siūlo nustatyti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kainų apskaičiavimo mechanizmą, kai ataskaitinio laikotarpio metinės sąnaudos, susijusios su televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslauga, būtų paskirstytos proporcingai teiktų paslaugų skaičiui. LRTC, turėdamas informacijos apie pasikeitusį suteiktų paslaugų skaičių, turėtų galimybę vieną kartą per kito ataskaitinio laikotarpio ketvirtį atlikti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kainų perskaičiavimą (nekeisdamas ataskaitinio laikotarpio metinės sąnaudų sumos). Siekiant televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo kainų stabilumo, ūkio subjektas LRTC privalo nekeisti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kainų, jei teikiamų paslaugų perskaičiuotos kainos, lyginant jas su praėjusio ketvirčio duomenimis reikšmingai nepasikeistė²⁷. Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais

²⁷ Reikšmingu pokyčiu laikomas pokytis, kuris lemtų didesnę nei 5 proc. sąnaudų dalies, tenkančios vienam televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugos vienetui, pasikeitimą.

tinklais priemonių teikimo paslaugų kainos gali būti keičiamos tik turint informacijos apie šių paslaugų sąnaudas, apskaičiuotas pagal Sąnaudų apskaitos taisyklių reikalavimus.

Išvados: LRTC, teikdamas televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugas Lietuvos Respublikos teritorijoje privalo:

1. tvarkyti sąnaudų apskaitą Sąnaudų apskaitos taisyklėse nustatyta tvarka ir sąlygomis;
2. teikti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugas, įskaitant prieigą prie su šių paslaugų teikimu susijusių priemonių, tokiomis kainomis, kurios būtų ne didesnės nei šių paslaugų sąnaudos, apskaičiuotos Sąnaudų apskaitos taisyklėse nustatyta tvarka ir sąlygomis;
3. keisti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, įskaitant prieigą prie su šių paslaugų teikimu susijusių priemonių, kainas tik turėdamas informacijos apie šių paslaugų sąnaudas, apskaičiuotas pagal Sąnaudų apskaitos taisykles;
4. ne vėliau kaip iki 2014 m. birželio 1 d. pateikti Tarnybai informaciją apie 2013 metų ataskaitinio laikotarpio televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, įskaitant prieigą prie su šių paslaugų teikimu susijusių priemonių, sąnaudas, apskaičiuotas pagal Sąnaudų apskaitos taisykles;
5. iki Tarnyba įvertins 4 punkte pateiktos informacijos atitiktį Sąnaudų apskaitos taisyklių reikalavimams, LRTC privalo taikyti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjams ne didesnes televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, įskaitant prieigą prie su šių paslaugų teikimu susijusių priemonių, kainas nei tos, kurios buvo taikomos šio įsakymo priėmimo dieną;
6. ne vėliau kaip iki Sąnaudų apskaitos taisyklėse numatytos metinės ataskaitos pateikimo Tarnybai dienos, viešai paskelbti informaciją apie metinę televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, įskaitant ir pačiam sau teikiamų, sąnaudų sumą, atskirai nurodant protingumo kriterijų atitinkančią investicijų grąžą, teikiamų televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kiekį bei vienos televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugos savikainą;
7. ne vėliau kaip per 15 kalendorinių dienų pasibaigus atitinkamam einamųjų metų ketvirčiui privalo atnaujinti viešai skelbiamą informaciją apie televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kiekį ir vienos televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugos savikainą ir pakeisti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugos kainas Prieigos taisyklėse nustatyta tvarka ir sąlygomis, jei taikomos televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugos kainos ir pagal atnaujintą televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugos savikainą taikytinos televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugos kainos skirtumas viršija 5 proc. (skaičiuojant nuo taikomos kainos). Ūkio subjektas LRTC privalo nekeisti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kainų, jei toks skirtumas neviršija 5 proc.
8. nepažeisdamas 2–5 punktuose nustatytų įpareigojimų ūkio subjektas LRTC turi teisę teikti televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugą kainomis, nustatytomis pagal atskirus televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių vienetų (ar jų grupes), t. y. taikydamas individualią televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kainų nustatymo metodiką. Ūkio subjektas LRTC, kiek tai susiję su individualios televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kainų nustatymo metodikos taikymu, privalo:
 - 8.1 paskirstyti bendras televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų sąnaudas atskiriems televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių vienetams, taikydamas objektyviai pagrįstus kriterijus;
 - 8.2. pateikti Tarnybai 8.1 papunktyje nurodytus duomenis ir kitą informaciją apie planuojamą taikyti individualią televizijos transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kainų nustatymo metodiką. Tarnyba dėl LRTC planuojamos taikyti individualios

televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kainų nustatymo metodikos taikymo konsultuojasi Viešo konsultavimosi dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos sprendimų taisyklių, patvirtintų Tarnybos direktoriaus 2004 m. rugsėjo 16 d. įsakymu Nr. 1V-295 „Dėl Viešo konsultavimosi dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos sprendimų taisyklių patvirtinimo“, nustatyta tvarka. Įvertinusi viešo konsultavimosi metu gautas motyvuotas suinteresuotų asmenų pastabas ir (ar) pasiūlymus, Tarnyba pritaria arba nepritaria LRTC planuojamai taikyti individualiai televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kainų nustatymo metodikai;

8.3. Tarnybai pritarus ūkio subjekto LRTC planuojamai taikyti individualiai televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų kainų nustatymo metodikai, ūkio subjektas LRTC privalo atnaujinti standartinį pasiūlymą Prieigos taisyklėse nustatyta tvarka ir sąlygomis.

5.2.5. Apskaitos atskyrimo įpareigojimas

Tarnyba, siekdama įgyvendinti ir efektyviai prižiūrėti nediskriminavimo bei skaidrumo įpareigojimo vykdymą, o taip pat siekdama užtikrinti efektyvų kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimo įgyvendinimą, siūlo LRTC nustatyti apskaitos atskyrimo įpareigojimą, nurodytą Įstatymo 20 straipsnyje.

LRTC teikiamų paslaugų įvairovė (transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikimas, transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų teikimas, duomenų perdavimo paslaugų teikimas) rodo, jog būtina efektyviai užtikrinti nediskriminavimo (tiek teikiamų paslaugų sąlygoms, tiek teikiamų paslaugų kainoms) įpareigojimo laikymąsi. Nustačius apskaitos atskyrimo įpareigojimą, būtų įmanoma efektyviai kontroliuoti ir užtikrinti ūkio subjektui LRTC nustatyto nediskriminavimo įpareigojimo vykdymą. Nustačius apskaitos atskyrimo įpareigojimą, bus galima stebėti, ar ūkio subjektas LRTC kryžmiškai nesubsidijuoja atskirų nereguliuojamų paslaugų ir (ar) negauna iš tam tikrų reguliuojamų paslaugų nepagrįstai didelio viršpelnio (didesnės nei pagrįsta investicijų grąžos).

Tarnyvos siūlomas apskaitos atskyrimo įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes šiuo įpareigojimu bus efektyviau užtikrinamas ūkio subjektui LRTC nustatytų skaidrumo ir nediskriminavimo įpareigojimų vykdymas. LRTC nereikės diegti naujos apskaitos atskyrimo sistemos, nes bendrovė jau turi įdiegusi apskaitos atskyrimo sistemą pagal Tarnybos nustatytus reikalavimus. Dėl apskaitos atskyrimo viešai prieinama informacija LRTC teikiamų paslaugų gavėjams atskleis, kaip LRTC vykdo jam nustatytus kainų kontrolės įpareigojimus.

Išvada: Ūkio subjektas LRTC, kiek tai susiję su televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, įskaitant prieigą prie su šių paslaugų teikimu susijusių priemonių, teikimu privalo vykdyti Įstatymo 20 straipsnio 1 dalyje numatytą apskaitos atskyrimo įpareigojimą Apskaitos atskyrimo taisyklėse nustatyta tvarka ir sąlygomis.

Transliacijų perdavimo priemonių
paslaugų teikimo rinkos tyrimo
ataskaitos
1 priedas

**TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO PASLAUGŲ, SKIRTŲ TURINIO PASLAUGOMS
GALUTINIAMS VARTOTOJAMS TEIKTI, RINKOS TYRIMO ANKETOS GAVĖJŲ
SĄRAŠAS**

- 1) Kauno technologijos universitetas
- 2) S.Žilionio personalinė radijo ir televizijos konsultacinė agentūra
- 3) Šiaulių Didždvario gimnazija
- 4) UAB „Alytaus radijas“
- 5) UAB Antroji reklamos atelje
- 6) UAB „Artvydas“
- 7) UAB „ATVIRAI“
- 8) UAB „AUKŠTAITIJOS RADIJAS“
- 9) UAB „Eurolexis“
- 10) UAB „Geruda“
- 11) UAB „Info XXL“
- 12) UAB „Interbanga“
- 13) UAB „Kauno fonas“
- 14) UAB „Labas, Klaipėda“
- 15) UAB „Laisvoji banga“
- 16) UAB „Lamantas“
- 17) UAB „Lanula“
- 18) UAB „M-1“
- 19) UAB „Mažeikių aidas“
- 20) UAB „Muzikos topai“
- 21) UAB „Plunsta“
- 22) UAB „Proarsa“
- 23) UAB „Pūkas“
- 24) UAB „Radijas kelyje“
- 25) UAB „Radijo pulsas“
- 26) UAB „Radijo stotis Laluna“
- 27) UAB „Radiocentras“
- 28) UAB „Radiola“
- 29) UAB „Reklamos gama“
- 30) UAB „Rimtas radijas“
- 31) UAB „Saulės radijas“
- 32) UAB „Tarptautinis Baltijos bangų radijas“
- 33) UAB „TELE-3“ radijas
- 34) UAB „Znad Wilii radijo stotis“
- 35) UAB „Žinių radijas“
- 36) UAB radijo stotis „Ultra vires“
- 37) UAB radijo stotis „Ultra vires“
- 38) Vilniaus Baltupių progimnazija
- 39) Vilniaus universitetas
- 40) VŠĮ „Advilio reklamos miestas“
- 41) VŠĮ „Baltijos bangų radijas“
- 42) VŠĮ „Indros radijas“
- 43) VŠĮ „Kauno moksleivių ir jaunimo laisvalaikio centras“

- 44) VšĮ „Kvartolė“
- 45) VšĮ „Marijos radijas“
- 46) VšĮ „Šou imperija“
- 47) VšĮ Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija
- 48) VšĮ Šiaulių universiteto gimnazija
- 49) SPLIUS, UAB
- 50) TEO LT, AB
- 51) UAB „Aidas“
- 52) UAB „Aukštaitijos televizija“
- 53) UAB „BALTICUM TV“
- 54) UAB „Baltijos TV“
- 55) UAB „Kėdainių krašto televizija“
- 56) UAB „Laisvas ir nepriklausomas kanalas“
- 57) UAB „Lietuvos ryto“ televizija
- 58) UAB „Roventa“
- 59) UAB „Šiaulių apskrities televizija“
- 60) UAB „TELE-3“
- 61) UAB „TV7“
- 62) V.Krušnos IĮ
- 63) VšĮ „Alytaus regioninė televizija“
- 64) VšĮ „LN televizija“
- 65) VšĮ „Marijampolės televizija“
- 66) VšĮ „Raseinių krašto televizija“
- 67) UAB „Cgates“
- 68) UAB „Init“
- 69) UAB „Mikrovisatos TV“
- 70) UAB „Rygveda“
- 71) AB Lietuvos radijo ir televizijos centras
- 72) J.Varno Vilniaus radijo studija
- 73) UAB „Ilora“
- 74) Viginta, UAB
- 75) UAB „Dokeda“
- 76) UAB „Kavamedia“
- 77) UAB „Penkių kontinentų komunikacijų centras“
- 78) UAB „Transteleservis“
- 79) UAB „Horda“
- 80) UAB „SATV networks“
- 81) UAB „Toptronas“
- 82) VIASAT AS

Kainų kontrolės alternatyvų apžvalga

Vadovaudamasi Įstatymo 23 straipsnio 1 dalimi, Tarnyba turi teisę operatoriui, turinčiam didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, nustatyti įpareigojimus, susijusius su sąnaudų padengimu ir kainų kontrole, įskaitant įpareigojimus teikti prieigą tokiomis kainomis, kurios būtų pagrįstos sąnaudomis (atsižvelgiant į protingumo kriterijų atitinkančią investicijų grąžą), bei įpareigojimus, susijusius su sąnaudų apskaitos sistemomis, skirtomis konkrečioms prieigos rūšims teikti, kai rinkos tyrimo metu nustatyta, kad veiksmingos konkurencijos trūkumas (ūkio subjektų, turinčių didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, buvimas) reiškia, kad atitinkamas operatorius galėtų palaikyti pernelyg dideles kainas arba naudoti kainų spaudimą, tuo darydamas žalą galutiniams paslaugų gavėjams.

Siekdama apsaugoti rinką nuo konkurencijos problemų, Tarnyba atsižvelgdama į kitų Europos Sąjungos valstybių praktiką²⁸, Europos Komisijos rekomendacijas²⁹ ir kitą mokslinę literatūrą, atliko kainų kontrolės metodų apžvalgą.

Kainų nustatymas atsižvelgiant į kitų valstybių praktiką (angl. *benchmarking*)

Kainos gali būti nustatomos, atsižvelgiant į kitų Europos Sąjungos valstybių narių ir panašaus ekonominio išsivystymo šalių praktiką. Kainos, nustatytos remiantis kitų valstybių praktika, gali būti tinkamos, jei yra tam tikras skaičius homogeniškumą patvirtinančių faktorių ir šie faktoriai gali būti išanalizuoti, remiantis statistiniais duomenimis. Tokią statistinių duomenų palyginimo praktiką galima skirstyti į:

1. kainos/paslaugų tarifų panašumą;
2. kainų nustatymo metodų panašumą;
3. įvesties kintamųjų, nustatant kainų skaičiavimo modelių kintamuosius, panašumą.

Nustatant paslaugų kainas atsižvelgiant į kitų valstybių praktiką, svarbu atsižvelgti į tam tikrus faktus, kurie gali lemti tai, kad šalyse gaunami skirtingi tarifai:

1) gyventojų populiacijos dydį, paslaugų gavėjų tankį, geografinės erdvės dydį – tai svarbūs faktai, galintys smarkiai įtakoti kainas;

2) topografiją. Priklausomai nuo šalies geografinių savybių (kalvotumo) gali būti patiriamos skirtingos sąnaudos. Teikiant aprėpties ir srauto pajėgumo reikalaujančias paslaugas, jų kainos gali smarkiai svyruoti kalvotose vietovėse, lyginant su plynomis;

3) bendrųjų sąnaudų sudedamųjų dalių skirtumus. Skirtingo išsivystymo lygio šalyse dėl skirtingų nekilnojamojo turto nuomos ar įsigijimo kainų, darbo išteklių kainų, mokesčių ir pan. skirtumų, nagrinėjamų paslaugų kainų skirtumas gali reikšmingai įtakoti kainų nuokrypį;

4) paslaugų srautas arba kiekis. Paslaugų srautas ir vartojimo įpročiai įtakoja tinklo struktūros, tinklo priežiūros ir tinklo nustatymo paslaugų išlaidas;

5) sąnaudų, susijusių su radijo dažnių (kanalų) naudojimu ir galimybėmis jais naudotis, skirtumu. Skirtingos sąnaudos už radijo dažnių (kanalų) naudojimą tarp skirtingų šalių operatorių,

²⁸ BEREC ataskaita dėl gaminių ir paslaugų rinkų elektroninių ryšių srityje ES šalyse kainų reguliavimo praktikos: http://berec.europa.eu/eng/document_register/subject_matter/berec/reports/1451-berec-report-on-the-regulatory-accounting-in-practice-2013

²⁹ EK 2005 m. rugsėjo 19 d. rekomendacija dėl apskaitos atskirimo ir sąnaudų apskaitos sistemų: [http://www.hakom.hr/userDocsImages/dokumenti/Commission%20recommendation%20on%20accounting%20separation%20and%20cost%20accounting%20systems%20\(2005-698-EC\).pdf](http://www.hakom.hr/userDocsImages/dokumenti/Commission%20recommendation%20on%20accounting%20separation%20and%20cost%20accounting%20systems%20(2005-698-EC).pdf)

EK 2007 m. gruodžio 17 d. rekomendacija 2007/879/EB dėl elektroninių ryšių sektoriaus atitinkamų produktų ir paslaugų rinkų, kurioms gali būti taikomas *ex ante* reguliavimas <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:344:0065:0069:lt:PDF>

įskaitant skirtingas šalių dažnių (kanalų) sąlygas suteikti bei naudoti radijo dažnius (kanalus) sąlygas, o taip pat skirtingi radijo dažnių (kanalų) kiekiai, gali įtakoti operatorių patiriamų sąnaudų skirtumus.

Metodika, kai kainos yra nustatomos atsižvelgiant į kitų valstybių praktiką, yra rekomenduojama tais atvejais, kai visai nėra arba yra labai mažai sąnaudų duomenų, ir kainų nustatymo sprendimas turi būti priimtas per labai trumpą laiką, kadangi metodika yra palyginti lengva ir ją pritaikyti pakanka riboto duomenų kiekio. Šį metodą reikėtų naudoti atsargiai, kadangi yra rizika, kad vienos valstybės nustatyta kaina, gali būti nustatyta taip pat naudojant kitos valstybės praktiką, taip pirmojoje šalyje atsiradusios ir neišaiškintos klaidos būtų kartojamos kitose šalyse. Kainų nustatymas, remiantis kitų valstybių praktika yra naudinga priemonė siekiant palyginti įvairių sąnaudų apskaitos modelių sudedamąsias dalis ir jų apskaičiavimo metodą. Metodus yra rekomenduotinas, kai galima panaudoti tame pačiame geografiniame regione esančių šalių duomenis ir nagrinėjamos šalys turi panašių savybių, užtikrinančių naudojamos metodikos atitikimą panašioms aplinkybėms. Kainų nustatymas, atsižvelgiant į kitų valstybių praktiką taip pat gali būti naudojamas sąnaudų skaičiavimo įvesties duomenims atrinkti.

Kainų nustatymas, atsižvelgiant į elastingumą (angl. *Ramsey pricing*)

Ramsey kainų nustatymo metodas yra naudojamas siekiant rasti optimalų kainos variantą žvelgiant tiek iš makroekonominio, tiek ir iš mikroekonominio aspekto. Optimali kaina pasiekama analizuojant standartines investicijų grąžos normas ir paklausos priklausomybę nuo kainų. Šiuo atžvilgiu siekiama tiek vartotojo, tiek paslaugų teikėjo didžiausios naudos.

Šiuo metodu kainos yra nustatomos arčiausiai ribinių kaštų, atsižvelgiant į kainų elastingumą paklausai. Produktų su elastingomis kainomis ar vartotojų grupėms pelno priedas yra nežymus. Produktų su neelastingomis kainomis pelno priedas yra didesnis. Tokiu būdu fiksuotos įmonės sąnaudos yra paskirstomos paslaugoms ar vartotojų grupėms atvirkščiai proporcingai kainų elastingumui paklausai.

Labai didelis elastingumas gali reikšti ir labai dideles kainas. Vartotojai šias kainas mato kaip neteisingas ir dėl to nepageidaujamas. Tai taip pat galėtų būti taikoma tam tikroms vartotojų grupėms, kur kainų elastingumas priklauso nuo vartotojų segmento. Kaip bebūtų, turėtume atsakyti į klausimą kaip daug kainos diferencijavimas skirtingiems vartotojams ar vartotojų grupėms yra priimtinas, pageidaujamas ir pagrįstas.

Ramsey kainų nustatymo metodas gali būti naudojamas kaip alternatyva sąnaudomis grįstų kainų nustatymo metodui, jei tokį metodą galima pritaikyti ir jo taikymas nėra privalomas. *Ramsey* kainų nustatymo metodas reikalauja tikslių žinių apie kainas ir kainos kitimo priklausomybę nuo paklausos. Šiems duomenims gauti reikalingi brangūs ir plataus masto empiriniai tyrimai. Tai yra sunkiai įgyvendinama elektroninių ryšių rinkoje, kadangi ši rinka yra labai dinamiška ir vartotojų kiekis yra sunkiai apskaičiuojamas. Šis požiūris yra labiau tinkamas nei kainų nustatymas remiantis kitų šalių praktika, kai siekiama išsiaiškinti, ar proporcijos tarp nustatytų skirtingų kainų yra adekvačios. Pagrindinis iššūkis naudojant *Ramsey* kainų nustatymo metodą yra tai, kad paklausos elastingumo priklausomybei nuo kainų iširti yra sudėtinga surinkti išsamius ir patikimus duomenis.

Efekttyvios komponento kainos nustatymo metodas (angl. *Efficient Component Pricing Rule (ECPR)*)

Remiantis ECPR metodu, šalis, reikalaujanti didmeninės paslaugos, padengia alternatyviasias sąnaudas³⁰ (angl. *Opportunity costs*) atsiradusias dėl didmeninės paslaugos teikimo, šias paslaugas teikiančiam operatoriui. Taip padengiamos sąnaudos, kurias ūkio subjektas, turintis didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, (toliau – SMP) patiria teikdamas prieigą. Į šias išlaidas taip pat įeina išlaidos, kurias operatorius patiria dėl sumažėjusios operatoriaus įtakos atitinkamoje rinkoje. Taigi ECPR metodas yra paremtas prieigos prašančios šalies mokesčiu dominuojančiam operatoriui.

³⁰ Išlaidos, atsiradusios dėl prarastų galimybių (gauti didesnę pelną).

Tokiu būdu SMP turinčios įmonės pajamos išlieka nepakitusios, nesvarbu, koku tikslu yra naudojamas tinklas. Šis metodas užtikrina, kad SMP neturėtų paskatų neleisti įeiti į rinką naujiems rinkos dalyviams ir juos diskriminuoti. Tai yra todėl, kad operatorius patiria vienodas netiesiogines išlaidas, nepriklausomai nuo to, ar prieiga prie tinklo yra suteikta ar ne. Kainų lygis, apskaičiuotas šiuo būdu priklauso nuo nagrinėjamų tinklo paslaugų kainų ir tolesnių paslaugos vertės grandinės dalių sąnaudų, kaip pavyzdžiui, prieigos tam tikros tinklo infrastruktūros palyginimas su paslaugomis, teikiamomis vartotojams. Kuo didesni vartotojų tarifai, tuo didesni prieigos mokesčiai, kadangi didesnė pajamų netektis dėl nukritusių mažmeninių vartotojų sumažėjimo, yra kompensuojama minėtais mokesčiais (tarifais). Pagrindinė šio požiūrio prielaida yra ta, kad prieigos siekiančios šalies mokesčio dydis SMP yra bazė sąnaudų, kurios apskaičiuojamos, kaip tos kurias patirtų efektyviai veikiantis operatorius. Kaip bebūtų, tai nedažnas atvejis, kuris yra realiai pritaikomas. Be to, naudojant šį metodą laikomasi prielaidos, kad nauji operatoriai nepatiria fiksuotų išlaidų.

ECPR metodas gali būti naudojamas kaip alternatyva sąnaudomis grįstų kainų nustatymo metodui, jei tokį metodą galima pritaikyti, tačiau SMP turintis ūkio subjektas nėra įpareigotas tokio metodo taikyti. Dėl ribotų šio modelio prielaidų, jo nerekomenduojama naudoti nustatant didmeninių paslaugų kainas, kadangi jos turėtų būti paremtos skaidriais ir objektyviais faktais. Modelis labiau gali būti naudojamas kaip metodas bendrųjų išlaidų nustatymui.

Retail minus metodas

Retail minus metodas nustato didmenines kainas atsižvelgiant į mažmenines kainas, o ne į didmeninių kainų sąnaudas, atsiradusias dėl šių paslaugų teikimo. Dėl tokių šio metodo principų, nacionalinės reguliavimo institucijos (toliau – NRI), įgyvendinančios „*retail minus*“ metodą, nebūtinai įtakos faktinę didmeninės paslaugos savikainą. Kai NRI nuspręs taikyti *retail minus* kainų nustatymo metodą, ji turės nuspręsti, kaip apskaičiuoti vertę sumos, kuri bus atimama iš mažmeninių paslaugų kainos. Pavyzdžiui, kai nustatoma mažmeninė kaina, į tam tikras aplinkybes gali būti įtraukiama prielaida, siekianti įvertinti tam tikras mažmeninių paslaugų nuolaidas, kurios gali būti teikiamos paslaugas parduodant kartu (pvz., paslaugų rinkinius (angl. *bundles*)). Be to, gali kilti klausimų siekiant tiksliai nustatyti išlaidas, kurios turi būti įtraukiamos į kainos dalį. Mažmeninė kaina gali būti sudaryta iš skirtingų sudedamųjų dalių, kurios gali būti apibūdinamos kaip:

1. Išlaidos susijusios su didmeninio elemento teikimu;
2. Išlaidos susijusios su didmeninės paslaugos perdarymu į mažmeninę paslaugą;
3. Investicijų grąžos, kuri gali būti suteikta.

Retail minus metodas prasideda nuo mažmeninės kainos ir apima tos mažmeninės kainos dalies apskaičiavimą, kuri bus atimama iš visos mažmeninės kainos ir kuri sudarys didmeninės paslaugos kainą. *Retail minus* metodu nustatyta kaina gali būti naudojama kaip alternatyva sąnaudomis grįstų kainų nustatymo metodui, jei tokį metodą galima pritaikyti, tačiau SMP turintis ūkio subjektas nėra įpareigotas tokio metodo taikyti.

Kai kainos yra nustatomos *Retail minus* metodo pagrindu, didmeninių paslaugų kainų lygis priklauso nuo mažmeninės dominuojančio operatoriaus kainos. *Retail minus* kainos nustatymo metodas gali būti taikomas NRI siekiant užkirsti kelią nekonkurencingiems dominuojančio operatoriaus veiksams.

Retail minus metodas gali būti naudojamas *ex ante* reguliavime, prieš teikiant paslaugą ir/arba *ex post* reguliavime, kaip rinkos spaudimo patikrinimas, kurį dažniausia vykdo NRI. Taip pat šis metodas gali būti naudojamas kaip apytikslės konkurencingos kainos nustatymo būdas. Šiam būdui būtina turėti minimalią informaciją apie mažmeniniu lygiu patiriamas sąnaudas (pavyzdžiui, reklamos sąnaudos).

Kainų, pagrįstų sąnaudomis, nustatymo principai

Kainų, pagrįstų sąnaudomis, nustatymo principas remiasi paslaugos teikėjo patiriamų sąnaudų paskirstymu teikiamoms paslaugoms ir taip nustatant kiekvienos paslaugos savikainą. Sąnaudų paskirstymas turi būti atliekamas remiantis priežastingumo kriterijumi, t. y. paslaugai turi būti priskiriamos tik tos sąnaudos, kurias (ar kurių dalį) sąlygojo konkrečios paslaugos suteikimas. Paslaugai priskiriamos sąnaudos skirstomos į šias tris grupes: tiesiogiai paslaugai priskiriamas sąnaudas, sąnaudas, priskiriamas paslaugai netiesiogiai bei bendrųjų sąnaudų dalis.

Išskiriami šie dažniausiai naudojami kainų pagrįstų sąnaudomis nustatymo metodai:

1. Kainų nustatymo atsižvelgiant į sąnaudas, apskaičiuotas remiantis Ilgo laikotarpio vidutinių padidėjimo sąnaudų (angl. *Long Run Average Incremental Cost* – LRAIC) (toliau – LRAIC) apskaitos metodu.

2. Kainų nustatymo atsižvelgiant į sąnaudas, apskaičiuotas remiantis pilnai paskirstytų sąnaudų (angl. *Fully Allocated Costs* (FAC) arba kitaip *Fully Distributed Costs* (FDC)) apskaitos metodu. Šis metodas gali remtis istorinių sąnaudų skaičiavimu (angl. *Histocial cost accounting* (HCA)) arba einamųjų sąnaudų skaičiavimu (angl. *Current Cost Accouting* (CCA)). Pagrindinis HCA ir CCA skirtumas yra tas, kad taikant HCA būdą ilgalaikis turtas yra apskaitomas jo įsigijimo savikaina, o CCA turtas apskaitomas jo einamąja verte, kuri yra apskaičiuojama periodiškai atliekant ilgalaikio turto vertinimą arba turto indeksavimą.

LRAIC apskaitos metodas pasižymi šiais bruožais:

1) skaičiuojamos efektyviai veikiančio ūkio subjekto sąnaudos, t.y. ūkio subjektui nėra kompensuojama už perteklinius pajėgumus, jei jie nereikalingi konkrečiam atitinkamų paslaugų kiekiui suteikti. Tokiu būdu yra skatinama efektyvi veikla;

2) skaičiuojamos einamosios sąnaudos, t.y. imituojami sprendimai, kuriuos ūkio subjektas (ar jo konkurentas) darytų šią dieną ir esant efektyviai konkurencijai rinkoje. Tokiu būdu imituojama konkurencinė rinka, kadangi tokioje rinkoje sprendimai yra priimami atsižvelgiant į esamą situaciją, o ne į praeities sprendimus;

3) naudojant LRAIC apskaitos metodą gali būti sumodeliuotos ir tų paslaugų, kurios dar nėra faktiškai teikiamos, sąnaudos.

Paslaugos sąnaudas nustatant LRAIC metodu, apskaitomos ekonominės sąnaudos, t.y. įvertinamos ir alternatyviosios sąnaudos („prarastų galimybių“ kaštai): ūkio subjektui užtikrinama protingumo kriterijų atitinkanti investicijų grąža, kurią jis būtų gavęs, jei būtų investavęs kapitalą į alternatyvią panašaus rizikingumo rinką. Taigi, į LRAIC sąnaudas turi būti įskaitoma ir pagrįsta kapitalo grąža. Atsižvelgiant į „ribinę“ LRAIC sąnaudų prigimtį bei į tai, kad į LRAIC sąnaudas įtraukiamos tik efektyviai veikiant patiriamos sąnaudos (keičiantis teikiamų paslaugų kiekiui, keičiasi ir bendra LRAIC sąnaudų apimtis, paslaugos savikainai kiekio pokytis neturi didelės įtakos), laikoma, kad kainos orientavimo į LRAIC sąnaudas metodas geriausiai „atspindi“ tą kainą, kurią nustatytų konkurencinėje rinkoje veikiantis ūkio subjektas. Šis metodas yra dažnai naudojamas viešųjų fiksuoto ir judriojo ryšio tinklų sujungimo kainoms reguliuoti kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse.

Galima išskirti šias pagrindines teigiamas FDC metodo savybes, lyginant jas su LRAIC metodu:

1) FDC metodas pasižymi detalesniu faktiškai paslaugų teikėjo patiriamų sąnaudų įvertinimu, kadangi fiksuojamos sąnaudos, kurios yra faktiškai patirtos bei suderinamumu su finansinių ataskaitų duomenimis (dėl ko palengvinamas FDC modelio rezultatų auditas).

2) Ūkio subjektas LRTC yra įdiegęs FDC sistemą, kurią naudoja su transliacijų perdavimo priemonėmis susijusių giminiškų paslaugų – skaitmeninės antžeminės televizijos transliacijų perdavimo paslaugų – sąnaudoms apskaičiuoti. Todėl FDC apskaitos metodas radijo ir televizijos transliacijų perdavimo priemonių paslaugų kainoms nustatyti galėtų būti pritaikytas greičiau ir mažesnėmis išlaidomis nei LRAIC metodas.

3) FDC remiasi jau veikiančio ūkio subjekto veiklos apimtimi ir efektyvumu. Paslaugos kaina, nustatyta remiantis FDC principu, užtikrins tokius pat masto ir įvairovės privalumus, kokius patiria didelę įtaką turintis ūkio subjektas. Atsižvelgiant į tai, kad mažai tikėtina, kad koks nors kitas

teikėjas artimiausiu metu ar vidutiniu laikotarpiu galėtų pasiūlyti panašaus pobūdžio ar alternatyvią transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugoms teikti pritaiktą infrastruktūrą (pažymėtina, kad pagrindinis šios paslaugos kriterijus – aprėpties užtikrinimas, kuriam reikalingas pastatų aukštingumas ir pan.), darytina išvada, kad ūkio subjektas LRTC gauna (gali gauti) didžiausią masto ir ekonomijos teikiamą naudą (t. y. tikėtina, kad ūkio subjekto LRTC teikiamų transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų savikaina būtų mažiausia).

Kaip jau buvo minėta aukščiau, FDC apskaitos modelis gali būti įgyvendintas taikant tiek istorinės turto vertės nustatymo (HCA) metodą, tiek ir einamosios turto vertės nustatymo (CCA) metodą.

Reguliavimo praktikoje yra pripažįstama, kad CCA metodas yra tinkamiausias, siekiant imituoti konkurencinėje aplinkoje vykstančius procesus. CCA yra tinkamiausias, jei reguliuotojas siekia skatinti „statyk ar pirk“ tipo sprendimus – t. y. jei reguliuotojas tiki, jog gali atsirasti konkurentas, kuris investuos į alternatyvią infrastruktūrą. CCA naudojimas tokiu atveju sudaro vienodas paskatas tiek investuoti į nuosavą infrastruktūrą, tiek ir pirkti didmeninę prieigos paslaugą. Tačiau ne visais atvejais reguliuotojo tikslas gali būti infrastruktūros konkurencija – pvz., tuo atveju, kai egzistuojančios infrastruktūros pilnai pakanka visiems šalyje norintiems veikti operatoriams, tikslingiausia šalies požiūriu būtų skatinti tokios infrastruktūros bendrą naudojimą. Kitaip tariant, tokiu atveju reikėtų sudaryti palankesnes sąlygas „pirkti“ sprendimams, nei, kad „statyti“ sprendimams. Nepaisant to, reguliuotojas neturi pernelyg numazinti prieigos kainą ir atimti galimybės infrastruktūros valdytojui padengti sąnaudų ir gauti protingą investicijų grąžą (nes reikia skatinti ir investicijas, ir turto renovaciją). Tokią galimybę suteikia HCA metodas. Aukščiau nurodytomis savybėmis būtent ir pasižymi LRTC valdoma infrastruktūra – dubliuoti LRTC valdomą infrastruktūrą ne tik, kad neracionalu, bet ir ekonomiškai nenaudinga (esant dubliavimui, kiekvienas infrastruktūros objektas būtų mažiau efektyviai išnaudojamas).

Be jau minėto pranašumo (labiau skatinamas „pirk“ sprendimas, nei, kad „statyk“ sprendimas), HCA metodas dar turi ir tą privalumą, kad suteikia galimybę lengvai audituoti (pvz., pagal įsigijimo dokumentus) sąnaudų apskaitos rezultatus, o jo įdiegimas papildomų sąnaudų nepareikalaus (nereikia samdyti turto vertintojų, daryti efektyvumo korekcijų ir pan.). Todėl atsižvelgiant į šiuos argumentus, tinkamiausia būtų taikyti HCA turto vertės nustatymo metodą.

Išvada

Remiantis apžvalgos duomenimis bei BEREC atlikta ES šalyse taikomų kainų kontrolės metodų analogiškose rinkose apžvalga³¹, siūloma LRTC nustatyti kainų kontrolės metodą kainų pagrįstų sąnaudomis principu, kurios būtų apskaičiuojamos sąnaudų apskaitos pagal pilnai paskirstytų sąnaudų metodą (FDC), sąnaudų apskaitos sistemoje taikant istorinių sąnaudų apskaitos principą.

³¹ http://berec.europa.eu/eng/document_register/subject_matter/berec/reports/1451-berec-report-on-the-regulatory-accounting-in-practice-2013